

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: N6202 – Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Pojišťovnictví

Legislativní změny v pojišťovnictví v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a jejich dopad na český pojistný trh

Legislative Changes in the Insurance Area in connection with the Accession of the Czech Republic to the EU and their Effect on the Czech Insurance Market

DP – PO – KPO – 2007 – 23

KARINA MUŽÁKOVÁ

Vedoucí práce: doc. Ing. Arnošt Böhml, CSc., KPO

Konzultant: Ing. Karolína Matějková, KPO

Počet stran: 78

Počet příloh: 5

Datum odevzdání: 11. května 2007

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 11. května 2007

.....
Karina Mužáková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat panu doc. Ing. Arnoštu Böhmovi, CSc., za odborné vedení a poskytnutí užitečných a věcných připomínek při zpracování mé diplomové práce.

Dále bych velmi chtěla poděkovat mé matce Květě Mužákové, která mi vytvořila vynikající podmínky pro vypracování této práce.

Závěrem patří mé díky prof. RNDr. Janě Přivratské, Ph.D. CSc., která byla mou velkou psychickou oporou.

Resumé

Tématem mé diplomové práce jsou Legislativní změny v pojišťovnictví v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a jejich dopad na český pojistný trh. Diplomová práce je rozdělena do čtyř částí.

První část podrobně rozebírá konsekvence vyplývající z přistoupení ČR k EU. Zmiňuji se zde zejména o smlouvě o přistoupení a o harmonizaci evropské legislativy v oblasti pojišťovnictví.

Druhá část se věnuje směrnicím EU týkajícím se životního pojištění, neživotního pojištění, pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel a také ostatním směrnicím zabývajících se pojistnou problematikou.

Třetí část pojednává o změně legislativy v oblasti českého pojišťovnictví po vstupu do EU. V této kapitole se zabývám novými zákony v pojišťovnictví souvisejícími nejen se vstupem České republiky do EU.

Ve čtvrté kapitole této práce zhodnocuji vliv směrnic EU na český pojistný trh.

Summary

Topic of my master thesis is “Legislative Changes in the Insurance Area in connection with the Accession of the Czech Republic to the EU and their Effect on the Czech Insurance Market”.

The master thesis is divided into four parts.

The first part is concerned with the detailed analysis of consequences, which result from the accession of the Czech Republic to the EU. I mention the contract of the accession to the EU and the integration of European legislative in the insurance area.

The second part deals with the EU directives related to life insurance, casualty insurance, vehicle insurance and other directives concerning with the insurance topics.

The third part is devoted to the change of legislative in the Czech insurance area after the accession to the EU. In this part I focus on new laws in the insurance area, which don't relate only to the accession of the Czech Republic in the EU.

In the fourth part of my master thesis I discuss the influence of the EU directives on the Czech insurance market.

Klíčová slova

činnost	activity
dokument	document
Evropská komise	European Commission
Evropská unie	European Union
Evropské hospodářské společenství	European Economic Community
Evropské společenství	European Community
Evropský parlament	European Parliament
jednotný pas	single passport
opatření	measure
pojištění	insurance
pojišťovna	insurance company
poslanec	member
povolení	license
právo	law
právo (nárok)	claim
Rada Evropské unie	Council of the European Union
směrnice	directive
smlouva	contract
zákon	statute
životní pojištění	life insurance

OBSAH

Prohlášení	4
Poděkování	5
Resumé	6
Summary	7
Klíčová slova	8
Seznam zkratk a symbolů	11
Úvod	12
1. Konsekvence vyplývající z přistoupení ČR k EU	13
1.1 Smlouva o přistoupení	13
1.2 Integrace legislativy Evropské unie v oblasti pojišťovnictví	19
1.2.1 Vývoj evropské integrace	20
1.2.2 Instituce EU	23
1.2.3 Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu	28
1.2.4 Jednotný evropský pas	32
1.2.4.1 Svoboda poskytovat služby	33
1.2.4.2 Právo zakládat pobočky	33
1.2.4.3 Specifické případy podnikání na území členského státu EU.....	34
1.2.4.4 Postavení hostitelského státu a kontrola dodržování podmínek pro udělení jednotného evropského pasu	35
2. Směrnice EU	37
2.1 Směrnice EU týkající se životního pojištění	37
2.1.1 Přehled jednotlivých směrnic	37
2.1.2 Stručný obsah nejdůležitějších směrnic	38
2.2 Směrnice EU týkající se neživotního pojištění	43
2.2.1 Přehled jednotlivých směrnic	43
2.2.2 Stručný obsah nejdůležitějších směrnic	46
2.3 Ostatní směrnice týkající se ekonomiky a řízení pojišťoven	50

3. Změna legislativy v oblasti českého pojišťovnictví po vstupu do EU	52
3.1 Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví	54
3.2 Zákon č. 39/2004 Sb.	58
3.3 Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí	59
3.4 Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě	60
3.5 Stručný přehled dalších zákonů	63
4. Zhodnocení vlivu směrnic EU na český pojistný trh.....	69
 Závěr	 74
 Seznam použité literatury	 75
Seznam příloh	78

Seznam zkratk a symbolů

%	procent
§	paragraf
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
BP	bakalářská práce
CSc.	kandidát věd
č.	číslo
ČR	Česká republika
doc.	docent
DPH	daň z přidané hodnoty
EC	European Commission - Evropská komise
ECU	European Clearing Unit - evropská měnová jednotka
EEC	European Economic Community - Evropské hospodářské společenství
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EMS	Evropský měnový systém
EP	Evropský parlament
EPP-ED	Skupina Evropské lidové strany a Evropských demokratů
ERM	mechanismus směnných kurzů
ES	Evropské společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EUROATOM	Evropské společenství atomové energie
GUE-NGL	Skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Česká strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
KPO	katedra pojišťovnictví
např.	například
ODS	Občanská demokratická strana
PO	pojišťovnictví
r.	roku
Sb.	Sbírka
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
tj.	to jest
TUL	Technická univerzita v Liberci
tzv.	takzvaný

Úvod

Vstup České republiky do Evropské unie představoval velmi zásadní změnu ve všech oborech. V této souvislosti bylo nutné připravit neobvykle rozsáhlé změny v české legislativě.

Postupně docházelo a ještě dochází a v souvislosti s dalším vývojem EU (viz Ústavní smlouva pro Evropu) bude i nadále docházet k upřesněním a změnám některých norem platných v Evropské unii do našich sociálně ekonomických podmínek. Na tomto procesu se muselo podílet a stále se podílí stovky odborníků z nejrozličnějších oborů lidské činnosti.

Tento proces postupného sblížení práva České republiky s právem EU mě natolik zaujal, že jsem se o legislativních změnách v pojišťovnictví v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a jejich dopadu na český pojistný trh, rozhodla napsat svou diplomovou práci .

Práce jako taková se v první kapitole zabývá konsekvencemi vyplývajícími z přistoupení ČR k EU. V první části této kapitoly se budu věnovat Smlouvě o přistoupení. Dále se zde nabízí přehledný exkurz do vývoje evropské integrace, který čtenáři umožní pochopit podstatu a logiku tohoto vývoje. Také je zde uveden přehled institucí EU a jejich základní funkce. V neposlední řadě se zde budu čtenáři snažit vysvětlit pojem institucionálního uspořádání finanční regulace a dohledu nejen v EU. V závěru kapitoly bude popsán princip jednotného evropského pasu.

Ve druhé kapitole se zmíním o směrnici EU. Tato kapitola je logicky rozčleněna do tří podkapitol, ve kterých se budu postupně zabývat směrnicemi EU týkajícími se: životního pojištění, neživotního pojištění a ostatními směrnicemi vztahujícími se především k ekonomice a řízení pojišťoven. Mezi ostatní směrnice, kterými se zde budu zabývat budou patřit následující směrnice: směrnice týkající se pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel, zajištění a v neposlední řadě společné směrnice zabývajícími se pojistnou problematikou.

Stěžejní kapitolou celé práce je kapitola třetí. Tato se snaží čtenáři přehledně uvést dopad procesu harmonizace českého pojistného práva s legislativou EU v pojišťovnictví. Zde uvádím vznik nových zákonů a vyhlášek, které v souvislosti s dovršením procesu harmonizace českého pojistného práva s legislativou EU k pojišťovnictví vznikly.

Čtvrtá kapitola se zabývá zhodnocením vlivu směrnic EU na český pojistný trh.

1. Konsekvence vyplývající z přistoupení ČR k EU

1.1 Smlouva o přistoupení

Rozhodující roli v procesu přistoupení České republiky k Evropské unii, jež byl zahájen v lednu 1996, hrál *Akt o přistoupení*, jež je nedílnou součástí *Smlouvy o přistoupení*.

Smlouva o přistoupení je vlastně smlouvou mezinárodní. Mezi její smluvní strany na straně jedné patří dosavadní členské státy a na straně druhé je deset nových přistupujících států¹. Tato Smlouva byla sjednána jako jedna smlouva o přistoupení všech deseti přistupujících zemí najednou a to k pevně určenému datu 1. května 2004 za podmínky, že před tímto datem budou dokončeny ratifikace ve všech současných i budoucích nových státech Evropské unie. Proto je Smlouva neobyčejně rozsáhlý dokument, který obsahuje zhruba 5 000 stran.

Vlastní *Smlouva o přistoupení* obsahuje pouze tři články.

- Článek 1 stanoví, že podle podmínek sjednaných v Aktu o přistoupení, se nových deset států stává členy EU a smluvními stranami všech platných smluv, na nichž je EU založena.
- Článek 2 řeší ratifikace Smlouvy smluvními stranami a uložení ratifikačních listin. Také stanovuje datum vstupu v platnost, což je 1. květen 2004. Před tímto datem, to je podmínkou, musí být všechny ratifikační listiny uloženy.
- Článek 3 stanoví, že Smlouva je vyhotovena v jednom výtisku v jednadvaceti jazycích; tj. všech úředních jazycích stávajících i nových členských států; a všechna znění mají stejnou platnost. [1]

Nedílnou součástí Smlouvy o přistoupení je již zmíněný **Akt o přistoupení**, jež má pět částí, které obsahují celkem 62 článků.

- První část, která se nazývá Zásady, obsahuje 10 článků.
  - V článku 1 jsou nejprve definovány základní pojmy („původní smlouvy“, „Unie“, „Společenství“, atd.).
    - „**Unii**“ se rozumí Evropská unie, jak byla založena Smlouvou o EU.
    - „**Společenstvím**“ se, podle konkrétní situace, rozumí jedno či obě Společenství založené původními smlouvami. Původními smlouvami se rozumí buď Smlouva o založení Evropského

---

¹ Česká republika, Estonská republika, Kyprská republika, Lotyšská republika, Litevská republika, Maďarská republika, Republika Malta, Polská republika, Republika Slovinsko a Slovenská republika.

společenství („Smlouva o ES“) a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii („Smlouva o Euratomu“) nebo Smlouva o Evropské unii („Smlouva o EU“).

- V článku 2 je stanoven základní princip, že dnem přistoupení se původní smlouvy a akty přijaté na jejich základě stávají pro nové členské státy závaznými.
  - Další články řeší vstup do schengenského systému a časově omezené výjimky na zavedení jednotné měny eura.
- Druhá část Aktu o přistoupení se zabývá úpravám původních smluv, zejména v oblasti institucionálního zastoupení členských států.
  - V článku 11 je stanoven počet zastupitelů volených v jednotlivých státech do Evropského parlamentu. S účinností od 1. ledna 2007 je počet poslanců následující:

Tabulka č. 1: Počet poslanců jednotlivých zemí EU v Evropském parlamentu

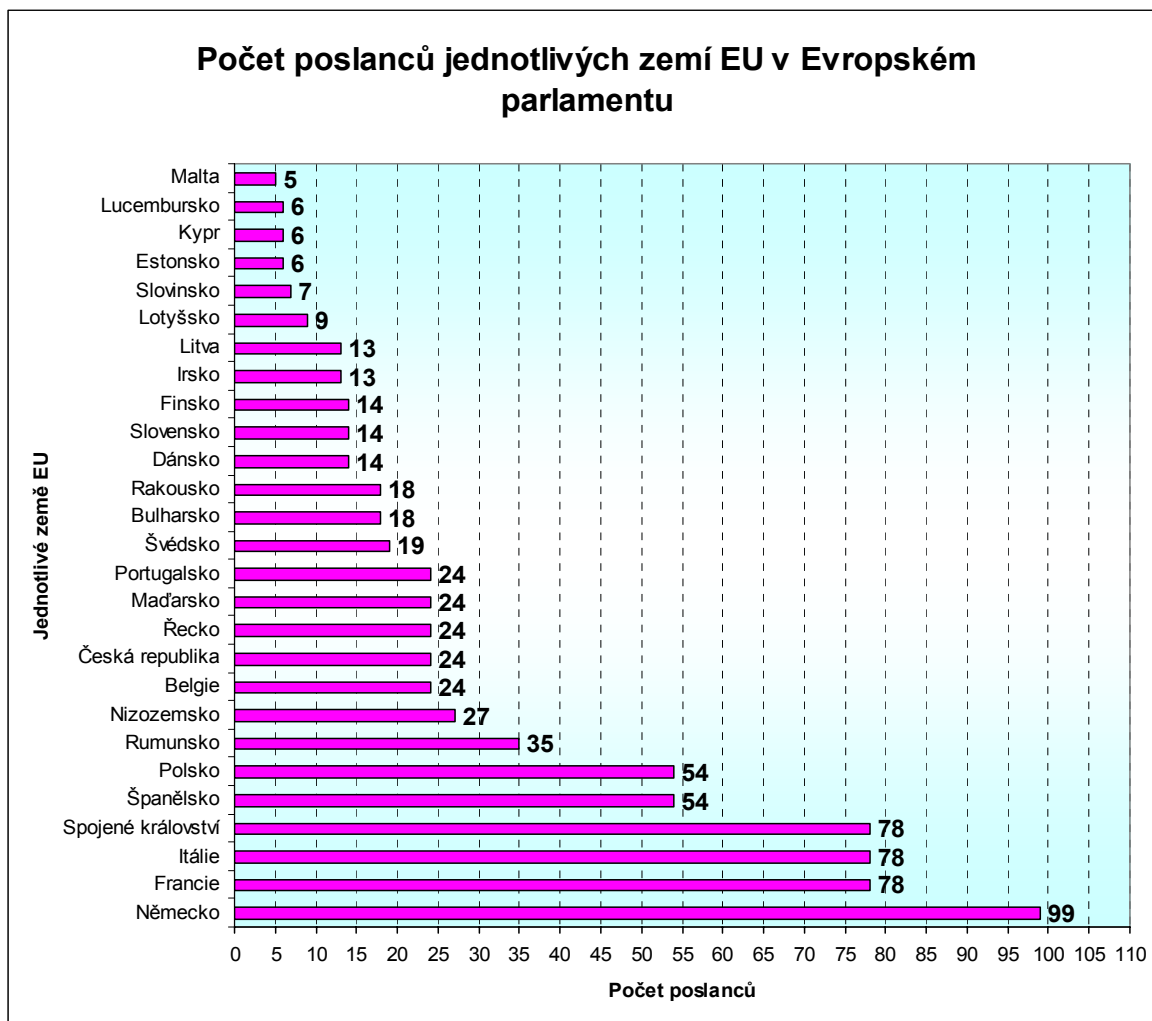
Členský stát	Počet poslanců
Německo	99
Francie	78
Itálie	78
Spojené království	78
Španělsko	54
Polsko	54
Rumunsko	35
Nizozemsko	27
Belgie	24
Česká republika	24
Řecko	24
Maďarsko	24
Portugalsko	24
Švédsko	19
Bulharsko	18
Rakousko	18
Dánsko	14
Slovensko	14
Finsko	14
Irsko	13
Litva	13
Lotyšsko	9
Slovinsko	7
Estonsko	6
Kypr	6
Lucembursko	6
Malta	5
CELKEM	785

Zdroj: *Vlastní zpracování ze serveru Evropský parlament* [online].[cit. 12.3.2007]. Dostupné z : <http://www.europarl.europa.eu/>

Jak je z tabulky patrné, tak celkový počet zastupitelů volených v jednotlivých státech do Evropského parlamentu s účinností od začátku volebního období 2007 je 785.

Pro další srovnání a lepší přehlednost uvádím na následující stránce graf „Počet poslanců jednotlivých zemí EU v Evropském parlamentu“.

Graf č.1: Počet poslanců jednotlivých zemí EU v Evropském parlamentu

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat obsažených v tabulce č.1 této práce.

Jak vidíme z grafu, tak Česká republika má stejný počet poslanců (který je 24) v Evropském parlamentu jako Portugalsko, Maďarsko, Řecko a Belgie. Nejnižší počet poslanců má Malta jen s pěti poslanci a nejvyšší počet poslanců má Německo s neuvěřitelným počtem 99 poslanců.

- Článek 12 obsahuje přidělení váhy hlasů jednotlivých členů v Radě EU. S účinkem 1. ledna 2007 jsou váhy hlasů následující.

Tabulka č. 2: Vážení hlasů v Radě EU.

Členský stát	Počet hlasů	Populace (mil.)
Francie	29	61,4
Itálie	29	58,0
Německo	29	82,1
Spojené království	29	60,5
Polsko	27	38,1
Španělsko	27	44,7
Rumunsko	14	21,7
Nizozemsko	13	16,5
Belgie	12	10,4
Česká republika	12	10,3
Maďarsko	12	10,0
Portugalsko	12	10,6
Řecko	12	11,1
Rakousko	10	8,3
Bulharsko	10	7,7
Švédsko	10	9,1
Dánsko	7	5,4
Finsko	7	5,2
Irsko	7	4,2
Litva	7	3,4
Slovensko	7	5,4
Estonsko	4	1,3
Kypr	4	0,8
Lotyšsko	4	2,3
Lucembursko	4	0,5
Slovinsko	4	2,0
Malta	3	0,4
SUMA	345	491,4

Zdroj: *Vlastní zpracování ze serveru Evropská rada* [online].[cit. 12.3.2007]. Dostupné z :

<<http://www.consilium.europa.eu>>

Hlasy jsou při hlasování na základě kvalifikované většiny „váženy“ podle populační síly jednotlivých států a jejich podíly upraveny tak, aby žádná z předpokládaných koalic (zpočátku šlo zvláště o znemožnění blokace velkých proti malým státům či naopak) nemohla být izolována.

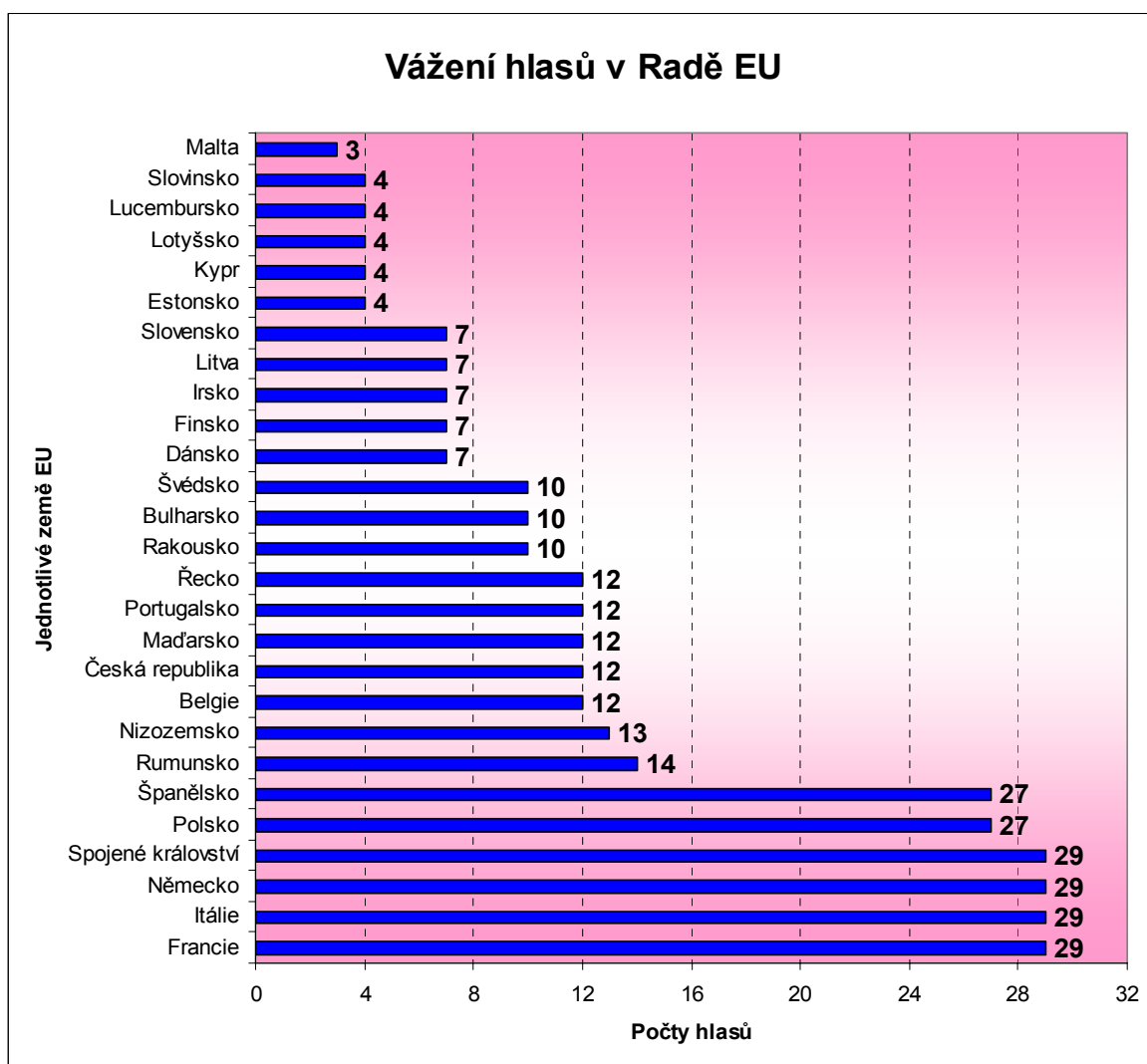
Od 1. ledna 2007 platí, že kvalifikované většiny je dosaženo v případě splnění dvou následujících podmínek:

- Je získán souhlas většiny členských států (v některých případech dvoutřetinové většiny);
- Ve prospěch návrhu je podáno alespoň 255 hlasů, tj. 73,9 % z celkového počtu (zhruba stejný podíl jako v předchozím systému – což bylo 72,3 %).

Navíc může každý členský stát požádat o potvrzení, že hlasy odevzdané ve prospěch návrhu zastupují nejméně 62 % celkového obyvatelstva Unie. Pokud tato podmínka není splněna, není rozhodnutí přijato.

Opět jako u tabulky č. 1, tak i k tabulce č. 2 uvádím pro přehlednost na následující stránce graf „Vážení hlasů v Radě EU“.

Graf č. 2: Vážení hlasů v Radě EU

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat obsažených v tabulce č. 2 této práce.

Z grafu č. 2 můžeme snadno vyčíst, že České republice bylo přiděleno 12 hlasů v Radě EU stejně jako Řecku, Portugalsku, Maďarsku a Belgii. Nejnižší přidělenou váhu hlasů v Radě EU má Malta se třemi hlasy a nejvyšší mají 4 státy (s 29 hlasy): Spojené království, Německo, Itálie a Francie.

- Třetí část Aktu s názvem „Trvalá ustanovení“ odkazuje na nutné technické adaptace práva ES/EU. Technickými adaptacemi se rozumí legislativní úpravy zakládajících smluv a sekundární legislativy ES/EU, které mají zajistit plnou aplikovatelnost veškeré legislativy v rozšířené EU. Sekundární legislativou jsou především nařízení, směrnice a rozhodnutí vydávané Radou, dále se do sekundárního práva Společenství řadí doporučení a stanoviska Rady a také akty vydávané Komisí podle zakladatelských smluv nebo na základě pověření Rady.
- Část čtvrtá Aktu, Dočasná ustanovení, se v hlavě I zabývá přechodnými opatřeními a v článku 24 odkazuje na přílohy V – XIV. K České republice se vztahuje příloha č. V.
- Poslední, pátá část Aktu o přistoupení se zabývá zřizováním institucí a orgánů.

Nejpodstatnějším tématem Aktu o přistoupení jsou zde vymezené **hlavní cíle integrace EU**. Mezi tyto hlavní cíle patří:

- volný pohyb zboží,
- volný pohyb osob,
- volný pohyb služeb a
- volný pohyb kapitálu. [2]

Postup a požadavky na harmonizaci s právem Evropského společenství v oblastech jako je bankovníctví, pojišťovnictví, investiční služby a trh s cennými papíry, dále ochrana osobních údajů a informační společnost zajišťuje kapitola *Volného pohybu služeb*.

Mezi hlavní cíle jednotného evropského pojistného trhu patří legislativní úprava, která určuje možnosti podnikání v pojišťovnictví, a to zejména v:

- právu zřizovat pojišťovnu,
- právu zřizovat pobočky,
- svobodě dočasného poskytování služeb,
- provozování pojišťovací činnosti pojišťovnou z třetího státu,
- převodu pojistného kmene,
- definici pojišťovny životního a neživotního pojištění. [3]

Ke Smlouvě o přistoupení je připojen také *Závěrečný akt*. Závěrečný akt shrnuje výsledky jednání před podpisem Smlouvy a obsahuje výčet všech smluvních dokumentů, na nichž je přistoupení k EU založeno. Dále jsou k němu připojena společná prohlášení – o Jedné Evropě a Evropském soudním dvoru. Další prohlášení volně následují.

1.2 Integrace legislativy Evropské unie v oblasti pojišťovnictví

Již ve Smlouvě o Evropském hospodářském společenství z roku 1958 (zvané Římské smlouvy) je pevně zakotven cíl jednotného společného trhu v pojišťovnictví.

Jedinečnost cíle evropské integrace je v tom, že se snaží sdružit státy s dlouhou vlastní historií, kulturou a tradicemi, které sice mají mnoho společných rysů, ale v mnoha směrech se odlišují.

Existují dva odlišné přístupy k integraci, které můžeme datovat na období po 2. světové válce.

Na rozdíl od *prvního přístupu*, který usiluje o hlubší integraci vedoucí k jednotné Evropě a vytvoření nadstátních institucí až po měnovou a hospodářskou unii se společnou měnou a politickou unii v oblasti zahraniční politiky a obrany, *druhý přístup* klade důraz na vytvoření oblasti volného obchodu v oblasti ekonomické a také na mezivládní spolupráci v oblasti politické při zachování státní suverenity členských zemí.

Kromě těchto dvou hlavních přístupů existují ještě další přístupy k integraci. Za zmínku stojí neofunkcionalistické koncepce a federalistické koncepce.

Nefunkcionalistická koncepce vychází z předpokladu, že v důsledku provázanosti ekonomických a politických vztahů povede společné řešení jednoho problému k obdobnému řešení v navazujících oblastech a že nadstátní instituce budou rozšiřovat pole své působnosti, což vyústí v postupné omezování nezávislosti národních států. Vývoj integrace však tento předpoklad nepotvrdil.

Podle federalistické koncepce lze problémy společné národním státům účinně řešit v rámci federálního systému, k němuž lze dospět dvěma cestami. První cesta považuje za hlavní a prvotní vytvořit federální právní rámec. Druhou cestou je budování federace po krocích.

Souhrnem lze říci, že evropská integrace je proces, který je ovlivněn řadou koncepcí. Žádná z těchto koncepcí se přitom neprosadila a ani zřejmě neprosadí v čisté podobě. [3]

1.2.1 Vývoj evropské integrace

Počátky evropské integrace se datují do roku 1952. V tomto roce vstoupila v platnost smlouva zakládající *Evropské společenství uhlí a oceli* (dále jen "ESUO"). Trvání této organizace bylo omezeno na 50 let. Jejím úkolem byla koordinace a postupné vytvoření společného trhu s produkty uhelného a ocelářského průmyslu zakládajících zemí, tj. Francie, SRN, Belgie, Nizozemí, Lucemburska a Itálie.

V roce 1957 podepsala stejná skupina států tzv. *Římské smlouvy*, jež zakládají *Evropské hospodářské společenství* (EHS) a *Evropské společenství atomové energie* (EUROATOM). Hlavním úkolem EHS bylo postupné sbližování hospodářské politiky členských států směřující k vytvoření společného trhu. EUROATOM se stal platformou pro:

- jadernou energetiku,
- podporu atomového výzkumu,
- zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrolu zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie.

Vzhledem ke shodné členské základně těchto tří společenství a v podstatě i obdobnému základnímu účelu, jímž je společný trh a vzájemná spolupráce na nadnárodní úrovni, začala být tři formálně samostatná společenství vnímána jako vzájemně se doplňující celek, pro který se vžil výraz *Evropská společenství* (dále "ES").

V roce 1968 byla mezi členskými státy ES vytvořena zóna volného obchodu a *celní unie* (zrušení cel a kvót na průmyslové zboží a o 1,5 roku později i na zemědělské výrobky, přijetí společného celního sazebníku a celních tarifů na dovoz ze třetích zemí). Volnému obchodu mezi členskými státy ES však nadále bránily tzv. netarifní překážky (technické předpisy, daňové rozdíly, fyzické překážky - hranice).

70. léta 20. století byla poznamenána světovou hospodářskou krizí vedoucí k protekcionismu a ke stagnaci integračního procesu (v této souvislosti se hovoří o tzv. euroskleróze). Za významné kroky je však možno považovat zavedení vlastních zdrojů příjmů do rozpočtu ES (celní dávky, daň z dovozu zemědělských výrobků, 1% DPH členských států), rozšíření členské základny o Dánsko, Irsko a Velkou Británii v roce 1973, zřízení Evropské rady pro rozhodování základních politických otázek, zavedení přímé volby poslanců do Evropského parlamentu.

Vytvoření *Evropského měnového systému* (EMS) pak následovalo jako reakce na rozpad světového finančního systému, založeného na Mechanismu směnných kursů (ERM) a společné Evropské měnové jednotce ECU (spuštěno 1979).

Od poloviny 80. let 20. století dochází k prohloubení procesu integrace, kdy byla vytvořena tzv. „Bílá kniha o opatřeních k dokončení vnitřního trhu do roku 1992“ na jejímž základě měly být odstraněny veškeré překážky bránící volnému pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Realizace jednotného vnitřního trhu si vyžádala i revizi Římských smluv.

Právním rámcem pro prohloubení integračního procesu se stal **Jednotný evropský akt** (v platnosti od 1.7.1987).

V roce 1985 byla mezi zeměmi Beneluxu, Francie a Německa podepsána tzv. **Schengenská dohoda**. Na jejím základě došlo ke zrušení kontrol na vnitřních hranicích a harmonizaci vízové a azylové politiky. Postupně se k této dohodě připojily další státy (mimo V. Británie a Irsko), mezi nimi i nečlenské Norsko a Island, které však jako státy tzv. Evropského hospodářského prostoru mají se Společenstvím exkluzivní vztah.

V 80. letech 20. století byla ES rozšířena o státy Řecko (1981), Španělsko a Portugalsko (1986).

V roce 1985 po získání vnitřní nezávislosti na Dánsku opustilo ES Grónsko.

Vývoj na přelomu 80./90.let 20. století výrazně ovlivnil integrační procesy v Evropě.

Dne 7. února 1992 byla podepsána **Smlouva o Evropské unii** (*Maastrichtská smlouva*) - (jež je v platnosti od 1. listopadu 1993), která podstatně reviduje zakládající smlouvy. Stala se jednotným právním rámcem tří evropských společenství (ESUO, EUROATOM a EHS). V případě EHS došlo vzhledem k nárůstu doplňkových sektorových politik, které již nesledují pouze hospodářský cíl, ke zjednodušení názvu na Evropské společenství.

V maastrichtské smlouvě je zakotvena třípilířová struktura Evropské unie:

1. **pilíř - Evropská společenství:**

- zahrnuje tři původní společenství (ESUO, EHS, EUROATOM) a evropské instituce;
- cíle: společný trh, hospodářská a měnová unie, spolupráce v jednotlivých politikách;
- charakter spolupráce: nadnárodní (tzn. státy delegovaly své pravomoci nebo jejich část na Evropská společenství, resp. jejich orgány - především EK, EP, ESD - rozhodování kvalifikovanou většinou).

2. **pilíř - Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP):**

- cíle: nezávislost EU, mezinárodní bezpečnost a zachování míru, upevňování demokracie a právního státu, respektování lidských práv;
- od r. 1999 funkce Vysokého představitele pro SZBP, který reprezentuje EU na mezinárodní scéně;

- charakter spolupráce: mezivládní úroveň (tj. dominantní úloha Rady EU reprezentující zájmy členských zemí, rozhodování konsensem).

3. pilíř - Spolupráce policie a justice v trestních věcech:

- cíle: boj proti mezinárodní kriminalitě, terorismu, korupci, obchodu s drogami, zbraněmi, atd., harmonizace trestněprávních předpisů;
- od r. 1998 existuje Evropský policejní úřad "Europol";
- charakter spolupráce: mezivládní úroveň (tj. dominantní úloha Rady EU, rozhodování konsensem).

K 1.1.1993 byl prakticky dobudován **Jednotný vnitřní trh** (odstraňování malého množství zbývajících překážek volného pohybu pokračuje).

Měnová unie byla vytvářena ve třech etapách:

- I.etapa – 1990 - 93;
- II.etapa – 1994 - 1998;
- III.etapa - od r. 1999, kdy se ve většině členských států používá jednotka euro (původně fiktivní, od r. 2002 fyzická jednotka). Členy tzv. eurozóny se stalo 12 členských států, mimo zůstávají Velká Británie, Dánsko a Švédsko.

Roku 1995 proběhlo další *rozšíření*, kdy do EU vstoupily státy Finsko, Rakousko a Švédsko. Referendum o přistoupení Norska z listopadu 1994 skončilo opět negativním výsledkem.

V 90. letech 20. století projevilo zájem stát se členem EU dalších 13 zemí střední a východní Evropy (**Česká republika**, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Slovinsko, Rumunsko a Bulharsko) a oblasti Středomoří (Kypr, Malta, Turecko).

V roce 1997 proběhla další revize základních smluv EU - byla podepsána tzv. **Amsterodamská smlouva** (jež je v platnosti od 1. 5. 1999). V jejím rámci došlo především k posílení pravomocí evropských institucí ve vybraných oblastech (zejména vnějšku a justice) a dále byl přehodnocen systém zastoupení členských států v Komisi, Evropském parlamentu a počty hlasů v Radě.

Jak bylo ve smlouvě o jeho založení, zaniklo po padesáti letech trvání ke dni 27. 7. 2002 Evropské společenství uhlí a oceli.

Perspektivami rozvoje Evropské unie na počátku 21. století, dopadem předpokládaného rozšíření na jednotlivé politiky a finanční rámec, se zabývá soubor dokumentů připravený v roce 1997 pod názvem **Agenda 2000**.

Budoucností Evropy se také dále zabývá *Smlouva z Nice*, jež byla dohodnuta představiteli členských zemí na vrcholném summitu Evropské rady v prosinci 2000. Tato smlouva je zaměřena na reformu evropských institucí v souvislosti s rozšířením Unie. Ratifikace této smlouvy všemi současnými členskými zeměmi je podmínkou přijetí nových zemí do EU. [4]

Jednání o přistoupení s 10 kandidátskými zeměmi (Česká republika, Polsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Malta, Kypr) byla uzavřena 13. 12. 2002 na summitu Evropské rady v Kodani. Tyto státy byly přizvány do Evropské unie. Samotná *Smlouva o přistoupení* (viz podkapitola č. 1.1 této práce) byla podepsána 16. 4. 2003 v Aténách a zároveň během roku 2003 probíhaly v jednotlivých přistupujících zemích referenda o vstupu do EU. Ve všelidovém hlasování byl zájem o začlenění se do evropských struktur potvrzen, nové země se staly členy EU 1. května 2004.

K dalšímu rozšíření Evropské unie došlo k 1. 1. 2007 a to o státy Bulharsko a Rumunsko.

1.2.2 Instituce EU

Instituce EU mají duální strukturu, jež tvoří:

- Instituce nadstátního charakteru, jimž členské státy na základě smlouvy svěřily výkon části své suverenity ve smlouvě vymezených a přesně specifikovaných oblastech;
- Instituce, jež se podobají institucím tradičních mezinárodních organizací, ve kterých jsou zastoupeny jednotlivé členské státy a jež rozhodují na základě jednomyslnosti a v dohodnutých oblastech kvalifikovanou většinou.

Dle Maastrichtské smlouvy - Smlouvy o Evropské unii z roku 1992 - existují tyto hlavní instituce Unie:

- Evropská rada;
- Evropský parlament;
- Rada EU;
- Komise;
- Soudní dvůr a
- Účetní dvůr.

Níže jednotlivé hlavní instituce EU stručně charakterizují.

Evropská rada

Evropská rada neboli „Evropský summit“ je nejvyšším politickým orgánem EU, jež rozhoduje o nejzákladnějších otázkách evropské integrace na úrovni hlav států nebo vlád a předsedy Evropské komise. Vznikla na počátku 70. let 20. století ze schůzek nejvyšších představitelů

Zasedání Evropské rady se účastní hlavy jednotlivých členských států, respektive ministerští předsedové členských zemí. Jednání Evropské rady se účastní rovněž předseda Evropské komise, všem účastníkům jsou nápomocni ministři zahraničí a členové Komise. Předsednictví Evropské rady se odvozuje od předsednictví Rady EU. Evropská rada se schází pravidelně jednou za půl roku - ke konci předsednického období, případně pak i jinak podle potřeby. Místem konání summitu je obvykle určité město v tom státě, který právě vykonává předsednictví – Evropská rada tedy nemá pevné sídlo.

Evropská rada je přímo zodpovědná za oblast dvou pilířů EU - za Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (druhý pilíř) a za policejní a justiční spolupráci v trestních věcech (třetí pilíř). Klíčovým úkolem Evropské rady je dávat podněty pro rozvoj Unie a vymezovat její obecné politické směry. Evropská rada tedy neschvaluje právní normy, ale přijímá politická rozhodnutí o prioritách budoucího vývoje, z jejího jednání vycházejí podněty pro další rozvoj integračního procesu. Po každém svém zasedání je povinna předložit Evropskému parlamentu zprávu o jednání a každoročně písemnou zprávou informovat o pokroku, kterého Unie dosáhla. [4]

Evropský parlament

Evropský parlament je přímo volený orgán, jež reprezentuje politickou vůli občanů EU a podílí se na tvorbě právních norem.

Nejvýznamnější pravomoci Parlamentu zahrnují oblast legislativní, rozpočtovou a kontrolní. Parlament vyslovuje souhlas se jmenováním předsedy a členů Evropské komise. Vyslovením nedůvěry může Komisi donutit k rezignaci. Komise je navíc povinna předkládat Parlamentu zprávy různého charakteru. Poslanci mohou Komisi klást písemné nebo ústní otázky (právo interpelace).

Evropský parlament zastupuje přibližně 492 milionů evropských občanů v 27 zemích Unie, zároveň patří k prointegračním orgánům hájícím celoevropské zájmy a také nadnárodní principy. Parlamentní shromáždění existuje od samého začátku evropského integračního procesu, ale jeho význam začal narůstat až po prvních přímých volbách, jež se konaly v roce 1979. Přímá volba dala Evropskému parlamentu potřebnou politickou legitimitu a původně poradní shromáždění postupně získávalo stále větší vliv. Maastrichtská a Amsterdamská smlouva jej pak v 90. letech 20. století přeměnily na zákonodárný orgán, jež na úrovni Společenství

vykonává pravomoci podobné těm, kterými disponují národní parlamenty členských zemí (ale o zákonodárnou pravomoc se musí dělit s Radou).

Volební období Parlamentu je pětileté. Volební systém do Parlamentu není jednotný, liší se podle tradic a ústavních pravidel jednotlivých členských zemí. Existuje však zřetelný příklon k systémům poměrného zastoupení – od roku 1999 se systém regionálních kandidátek používá i v Británii.

V současné době po rozšíření se Parlament skládá z 785 „europoslanců“, z toho 215 poslanců z nových členských států (státy přistouplí v letech 2004 a 2007), kteří se scházejí jeden týden v měsíci na plenárním zasedání ve Štrasburku. Zde má EP také svoje oficiální sídlo. [5]

Vůči Radě EU je kontrola EP především kontrolou politickou. Předseda Rady předkládá na začátku svého šestiměsíčního předsednictví program činnosti Rady a na závěr funkčního období zprávu o své činnosti. [4]

Podrobněji se zabývám EP v příloze č. 1 této práce. V této příloze může čtenář nalézt grafy ve kterých velmi přehledně znázorňují rozložení hlasů jednotlivým kandidátům při volbě předsedy EP. K dalšímu velmi zajímavému grafu patří rozložení politických stran působících v EP od roku 1979 a také tabulka, ve které je velmi názorně vidět počet poslanců v jednotlivých politických uskupeních působících v EP.

Rada EU

Rada EU, někdy také nazývaná Rada ministrů, je legislativní a výkonný orgán reprezentující členské státy, jež rozhoduje o všech otázkách integrace a je hlavním střediskem politického rozhodování Evropské unie.

Právě v Radě Evropské unie se scházejí ministři členských států. V závislosti na otázkách, které jsou na pořadu jednání, v ní může každou zemi zastupovat ministr odpovídající za danou oblast (zahraniční věci, finance, sociální věci, doprava, atd.).

Předsednictví Rady vykonává vždy po dobu šesti měsíců postupně každý členský stát. V první polovině roku 2007 vykonává předsednictví Německo. Druhou polovinu tohoto roku bude předsednictví Rady vykonávat Portugalsko.

Dle rozhodnutí Rady ze dne 1. ledna 2007 o pořadí pro výkon předsednictví Rady (viz příloha č. 2 této práce) bude Česká republika vykonávat předsednictví v první polovině roku 2009. [6]

Profesionální zázemí Rady tvoří tzv. COREPER a Generální sekretariát.

COREPER (Comité des Représentants Permanents, česky *Výbor stálých zástupců*) je jedním z nejvýznamnějších spojovacích článků mezi členskými státy a ES. Sestává ze stálých zástupců členských států v Bruselu (velvyslanců a jejich zástupců), kteří jsou v úzkém kontaktu s Komisí i mezi sebou navzájem.

Generální sekretariát zajišťuje zasedání Rady po technické a administrativní stránce. [7]

Způsob, kterým Rada přijímá rozhodnutí, se řídí podle ustanovení v jednotlivých člancích základacích smluv. V zásadě jde o jeden ze tří různých způsobů hlasování:

- prostou většinou;
- kvalifikovanou většinou;
- jednomyslným hlasováním. [4]

Prostou většinou rozhoduje Rada pouze pokud, jestliže smlouva o ES způsob hlasování nestanoví.

Při hlasování kvalifikovanou většinou (touto cestou se schvaluje většina rozhodnutí Rady) je zapotřebí naplnit princip takzvané trojí většiny, to znamená, že:

- Pro návrh se musí vyslovit nadpoloviční většina členských států, pokud se hlasuje o návrhu předloženém Komisi (takových je většina). U ostatních rozhodnutí musí být podpora členských států dvoutřetinová.
- Státy hlasující pro návrh musí představovat alespoň 62 % celkové populace EU. Navíc může každý členský stát požádat o potvrzení, že hlasy odevzdané ve prospěch návrhu zastupují nejméně 62 % celkového obyvatelstva Unie. Pokud tato podmínka není splněna, není rozhodnutí přijato.
- Návrh musí být podpořen stanoveným počtem hlasů. Každá členská země má určitý počet hlasů, který je odvozen od její velikosti (tj. počtu obyvatel, ovšem se zvýhodněním menších států). K přijetí rozhodnutí kvalifikovanou většinou je v současné době (od 1. ledna 2007) zapotřebí 255 hlasů (tj. 73,9 % z celkového počtu 345). I když má každá členská země při hlasování kvalifikovanou většinou určitý počet hlasů, není možné, aby tyto hlasy dělila - musí být použity všechny najednou. Rozvržení hlasů pro jednotlivé členské státy zobrazuje tabulka č. 2. v podkapitole 1.1 této práce. Dále bych zde uvedla, že systémů hlasování v EU je více a používá se zpravidla jejich kombinace.

Podrobněji se o Radě EU zmiňují v příloze č. 3 této práce. Tato příloha kromě jiného obsahuje tabulku, kde je jmenovitý přehled předsedů v Radě EU od roku 2000 až do roku 2007. Další tabulka uvedená v této příloze obsahuje budoucí předsednictví v Radě EU dle zemí od roku 2007 do roku 2020. V poslední tabulce uvedené v této příloze se zabývám politickými stranami Rady EU, které velmi, podle politických programů jednotlivých stran, ovlivňují celkovou činnost Rady.

Evropská komise

Evropská komise je administrativa ES/EU. Více než kterákoli jiná instituce EU symbolizuje nadnárodní rozměr evropské integrace, je také hlavní obhájkyní celoevropských zájmů. Její činnost se soustředí především na podporu a další rozvoj integračního procesu jako celku i jednotlivých aktivit Společenství, jakož i na přípravu příslušné legislativy.

Evropská komise vystupuje ve třech hlavních rolích:

1. Zabezpečuje provádění primárních smluv (Římské smlouvy, Smlouva o Evropské unii a další), jakož i aktů vydaných na jejich základě (nařízení, směrnice, rozhodnutí).
2. Jako iniciátor se podílí se na tvorbě legislativy EU, má vlastní rozhodovací pravomoc v některých společných politikách a v záležitostech mezinárodně-obchodních vztahů, je správcem společného rozpočtu. Na základě zmocnění může samostatně vydávat normy administrativního charakteru. K ochraně trhu ES před dumpingovými dovozy ze třetích zemí může na omezené období vyhlásit preventivní opatření. Vystupuje jménem Společenství při jednáních o dohodách o obchodní a hospodářské spolupráci se třetími zeměmi.
3. Je ochráncem právního systému ES. Po zjištění porušení práva ES může podat proti rušiteli žalobu k Evropskému soudnímu dvoru.

Komise se v současné době skládá z předsedy a dalších 24 členů (komisařů). Každý členský stát EU nominuje jednoho člena Komise. Tato nominace podléhá schválení Evropským parlamentem. Komisaři však nejsou a nesmějí být reprezentanty státu, který je delegoval ani jiných zájmových skupin. Skládají přísahu věrnosti ES/EU a jsou povinni konat výhradně ve prospěch integrace a Společenství, nesmějí proto přijímat pokyny od své vlády ani od jiné instituce.

Každý komisař zodpovídá za určitou oblast nebo několik oblastí (takzvané portfolio). Komise se obvykle schází jednou týdně a svá rozhodnutí schvaluje prostou většinou. V praxi se však častěji používá zásada konsensu.

Kromě toho se k urychlení práce v průběhu let vyvinuly dvě zvláštní procedury:

- **zmocňovací procedura** - člen Komise je zmocněn samostatně rozhodnout o konkrétní, technické věci, aniž by tím byla zrušena společná odpovědnost celé Komise,
- **oběhová (písemná) procedura** - návrhy, o kterých panuje předpokládaná obecná shoda, se písemně prostřednictvím generálního sekretariátu dávají na vědomí jednotlivým službám a kabinetům komisařů; nejsou-li do určité doby předloženy námitky ani připomínky, považuje se návrh za schválený.

Evropský soudní dvůr

Evropský soudní dvůr je nejvyšší soudní orgán EU se sídlem v Lucemburku. Dohlíží nad interpretací a aplikací práva ES. Skládá se z 25 soudců a jeho pomocnými orgány jsou generální advokáti, jež pomáhají při posouzení a vyřčení stanoviska k dané věci. Dále soud 1. instituce. [4]

Evropský účetní dvůr

Evropský účetní dvůr má kontrolní funkci ve vztahu k příjmům a výdajům EU, dále reprezentuje zájmy daňových poplatníků. [4]

1.2.3 Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu

V předchozí kapitole jsem uvedla a stručně charakterizovala hlavní instituce EU, tyto patří s členskými státy mezi hlavní aktéry integračního procesu. Tyto instituce mají podle zakládajících smluv a jejich doplňků přesně vymezené pravomoci. Do oblasti pojišťovnictví („finančních služeb“) zasahuje především Evropská komise, která vystupuje jako iniciátor zákonodárství Unie. V ***institucionální oblasti*** má rozhodující úlohu Rada, která může své kompetence v oblastech spravovaných Společenstvím uplatnit pouze na základě návrhu Komise.

Dále bych chtěla popsat *úlohu a systém fungování institucí pro dozor/dohled nad pojišťovnami* nejen v zemích EU a také jak působí a de facto svojí činností zajišťují chod jednotného evropského pojistného trhu podle harmonizovaných pravidel.

Harmonizovanými pravidly v rámci EU je myšleno právo Evropských společenství, nazývané též komunitární právo nebo *acquis communautaire*; jedná se o systém nadstátního práva. Odlišuje se od běžných právních systémů tím, že Evropská společenství získala od členských států pravomoc vytvářet právní normy platné nejen pro tyto státy, ale i pro vnitrostátní subjekty těchto států (právnícké a fyzické osoby). Toto právo je tvořeno zejména *primárním právem*, které tvoří především zakladatelské smlouvy o Evropských společenstvích, dále smlouvy, jež je doplňují a také *sekundárním (odvozeným) právem*. Mezi sekundární právo se řadí nařízení, směrnice a rozhodnutí vydávané Radou. Zde bych se chtěla zmínit hlavně o nařízeních a směrnicích. Nařízení má obecnou platnost, je ve všech částech závazné a po zveřejnění v Úředním listě ES bezprostředně platí v každém členském státě společenství. Směrnice zavazuje členské státy, pokud jde o dosažení stanoveného cíle, avšak ponechává členským státům na vůli volbu druhu a způsobu zahrnutí do národního práva. [3]

Za zmínku také stojí fakt, že „*pojištění*“ se stále více stává součástí/segmentem „***finančních služeb***“. Finanční služby samy o sobě, jak se vyskytují ve vyspělých ekonomikách, podléhají institucionálnímu uspořádání dozoru/dohledu nad finančním trhem, proto se dále budu zabývat pojmem institucionálního uspořádání finanční regulace a dohledu.

Pojmem „***institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu***“ se rozumí:

- regulatorní instituce, která je odlišná od centrální banky;
- jejich kompetence v oblasti regulace finančního systému a oblasti vlastního výkonu dohledu nad finančním systémem;
- právně, tj. vymezením kompetencí v zákoně, anebo smluvně, tj. dohodou o spolupráci, upravené vztahy mezi nimi.

Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu je určeno zákony dané země. Tyto zákony ve větší či menší míře umožňují a podporují smluvně zakotvenou mezinárodní spolupráci regulatorních institucí.

Dále se nabízejí dva pojmy k vysvětlení a to „regulátor“ a „dohled“.

Regulátorem je instituce, která formou vytváření legislativního rámce upravuje možnosti existence a činnosti subjektů.

Dohledem (dozorem) je instituce, na kterou regulátor přenesl právo nebo i povinnost dohledu (dozoru) dodržovat právní rámce stanovené regulátorem.

V různých zemích světa existují rozmanitá institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu. Tato rozmanitost však podporuje hypotézu, že neexistuje žádný model zajišťující optimální strukturu finanční regulace a dohledu, jež by byl aplikovatelný ve všech zemích.

Obecně ve světě existují *dvě základní alternativy* institucionálního uspořádání sjednocené regulace a dozoru/dohledu nad finančním trhem, které se vyskytují ve vyspělých ekonomikách (s větší či menší četností):

1. **Sektorový, resp. odvětvový model**, v němž jsou finanční regulace a dohled institucionálně uspořádány podle základních sektorů finančního zprostředkování a jenž má tři základní varianty:

- uspořádání založené na oddělených regulatorních institucích pro bankovníctví, kapitálový trh a investiční služby a pro pojišťovnictví a penzijní připojištění;
- částečná integrace dohledu, příkladem je spojení bankovního dohledu s regulací a dohledem nad pojišťovnictvím anebo tzv. dvoupilířový systém, kdy bankovní dohled vykonává např. centrální banka a jiná, samostatná regulatorní instituce vykonává dohled nad nebankovními finančními institucemi a kapitálovým trhem;
- úplná integrace to znamená, že jedna instituce vykonává dohled nad všemi základními odvětvími finančních služeb i nad kapitálovým trhem.

Tento model má čistě empirický základ, protože se opírá o to, jak se historicky vyvinula základní odvětví finančního zprostředkování.

2. **Funkcionální model**, jenž má rovněž tři základní varianty:

- uspořádání založené na oddělených regulátorech. To znamená, že existuje jedna instituce pro ochranu investorů a spotřebitelů zaměřená na férové využívání trhů, jedna instituce pro obezřetnostní regulaci a dohled, dále centrální banka jako věřitel poslední instance, jenž zároveň zodpovídá za stabilitu finančního systému, a konečně regulátor pro hospodářskou soutěž;

- částečná integrace, kdy je např. dohled nad obezřetným podnikáním bank i nebankovních finančních institucí soustředěn v centrální bance a v důsledku toho je spojen s dohledem nad finanční stabilitou a funkcí věřitele poslední instance, vedle toho působí samostatný regulátor pro férové využívání trhů a další regulátor pro hospodářskou soutěž;
- úplná integrace, která znamená, že jedna regulatorní instituce je pověřena jak dohledem nad obchodováním na finančních trzích, tak i obezřetnostním dohledem, úplná integrace tudíž vede k uspořádání, které je prakticky totožné s úplnou integrací dohledu po odvětvové linii.

Nejčastější alternativou institucionálního uspořádání dozoru ve vyspělých ekonomikách představuje **(polo)sektorové uspořádání** – 46 % OECD (*Organization for Economic Co-operation and Development*, česky *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj*) a 40 % zemí EU.

Druhou nejčastější alternativou je **integrováný dozor mimo centrální banku** (nezávislá dozorová instituce), který je typický pro 40 % zemí OECD a 44 % zemí EU (např. ve Velké Británii, Německu, Rakousku, Belgii, Maďarsku).

Model **dozoru plně integrovaného v centrální bance** patří mezi výjimečné varianty uspořádání ve vyspělých ekonomikách. V zemích OECD je kromě Slovenska (od roku 2006) a České republiky (také od roku 2006) integrován s centrální bankou pouze v Irsku, avšak formou „dvojdomku“ autonomních částí (Central Bank and Financial Services Authority of Ireland). Jde tedy pouze o 7 % zemí OECD (8 % zemí EU) a k dispozici je relativně málo praktických zkušeností s tímto modelem, což nedovoluje relevantně hodnotit dopad uspořádání na efektivnost a kvalitu dozoru. Obdobně to platí pro funkcionální model dozoru, který patří také mezi zřídka varianty (Nizozemí, Austrálie) – 7 % zemí OECD resp. 8 % zemí EU. [8]

Právo Evropských společenství a názor Evropské komise se v otázce institucionálního uspořádání finanční regulace a dohledu řídí principem subsidiarity. To znamená, že tato otázka je ponechána plně v kompetenci členských států a neupravuje ji žádná z řady směrnic ES.

Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v členských zemích EU (do 1.1.2007) je následující:

- **Finanční regulace nebo dohled jsou v EU plně integrovány mimo centrální banku** (taková instituce se nazývá regulatorní) **v 11 zemích**, tj. Belgii, Dánsku, Estonsku, Lotyšsku, Lucembursku, Maďarsku, na Maltě, v Rakousku, Německu, Švédsku a ve Velké Británii. Regulatorní instituce uvedených zemí jsou financovány z příspěvků dohlížených finančních institucí s výjimkou Lotyšska a Rakouska, kde se na financování podílí příspěvek ze státního rozpočtu. Ale již zmíněné regulatorní instituce se od sebe podstatně liší z hlediska vztahu regulace a dohledu. Na jedné straně stojí uspořádání typu britské FSA (Financial Services Authority) a na druhé uspořádání typu německého BaFinu (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht).

- **V uspořádání typu britské FSA** (Lotyšsko, Švédsko, Velká Británie) je regulatorní instituce v rámci platných zákonů oprávněna vydávat právně závazná regulatorní pravidla i vykonávat dohled.
- **V uspořádání typu německého BaFinu** (Německo, Estonsko, Maďarsko, Rakousko) instituce sice vykonávají dohled, ale mají jen omezenou pravomoc vydávat regulatorní právní předpisy anebo tuto pravomoc nemají vůbec. Ve všech zde uvedených zemích s výjimkou Estonska zodpovídá za vydávání regulatorních pravidel v rámci zákonů vláda, resp. ministerstvo financí. V Estonsku je centrální banka zodpovědná za bankovní regulaci a vláda za regulatorní pravidla pro ostatní odvětví finančních služeb.
- **Finanční regulace a dohled jsou anebo v dohledné době budou integrovány v centrální bance** v Irsku, České republice a na Slovensku.
- V Nizozemí a v Itálii budou a nebo už byly obezřetnostní regulace a dohled integrovány v centrální bance v rámci funkcionálního modelu.
- Finsko má integrovaný dohled nad bankami a kapitálovým trhem a investičními službami, pojišťovnictví má samostatnou regulatorní instituci.
- **Sektorový model se samostatnými regulátory má 8 zemí**, z toho
  - V 7 členských zemích, tj. na Kypru a v Litvě, v Polsku, Řecku, Slovinsku, Španělsku a v Portugalsku bankovní dohled vykonává centrální banka. Pojišťovnictví, kapitálový trh a investiční služby mají samostatné regulatorní instituce.
  - Ve Francii je bankovní dohled umístěn mimo centrální banku – vykonává ho bankovní komise.

Dohled nad pojišťovnami je umístěn mimo centrální banku u 21 členských zemí (do 1. 1. 2007), v centrální bance u 4 členských zemí. To znamená, že v EU velmi převažuje dohled nad pojišťovnami mimo centrální banku a to v poměru 84 % : 16 %.

[8]

Sjednáním dohledu/dozoru nad finančním trhem v České republice se věnuji v podkapitole 3.5 této práce.

Dále bych se chtěla zmínit o Evropském pasu. *Princip jednotného evropského pasu* je zakotven z části ve Smlouvě o ES a také v nejdůležitějších směrniciích, jejichž poslání (cíle) jsou pro jednotlivé členské země závazné. Toto pravidlo platí v jednotlivých členských zemích v závislosti na míře integrace do ekonomiky hostitelské členské země. Jedná se o nástroj vytvořený za účelem rozvoje jednotného evropského trhu finančních služeb. Jednotnému evropskému pasu se budu věnovat v následující podkapitole.

1.2.4 Jednotný evropský pas

S postupným přizpůsobováním našeho národního práva *právu komunitárnímu* (právu ES) se velmi často v oblasti finančních služeb zmiňuje princip tzv. „*single passport*“ (jednotného pasu).

Vývoj jednotného pojistného trhu se uskutečňoval pomocí jednotlivých směrnic upravujících životní a neživotní pojištění. Jelikož první směrnice Rady 73/239/EEC ze dne 24. července 1973 upravující neživotní pojištění ještě tolerovala kontrolu pojišťovacích podniků hostitelskými státy, tak tím by nedošlo k vytvoření skutečného jednotného pojistného trhu, protože byly uplatňovány různé režimy dozoru. K vyřešení této velmi závažné otázky přispěla třetí směrnice Rady 92/49/EEC, ve které je již zakotvena koncepce kontroly zemí sídla a jediné licence.

Dle tohoto principu může na základě povolení (licence, registrace) uděleného v jedné zemi, ve které má podnikající osoba sídlo nebo bydliště, tato osoba působit v kterékoli členské zemi, a to jen na základě oznamovací povinnosti vůči příslušnému orgánu té členské země, která povolení udělila. O provozování činnosti v rámci jednotného pojistného trhu Společenství na základě práva zakládat pobočky a na základě svobody poskytovat služby pak hovoříme v závislosti na míře integrace do ekonomiky hostitelské členské země.

Členskou zemí rozumíme zemi, která je součástí Evropského hospodářského prostoru (nejen zemí EU, ale i Norska, Islandu a Lichtenštejnska). Jednotným trhem společenství pak rozumíme trh, jež se teritoriálně vymezuje trhy zemí Evropského hospodářského prostoru a řídí se pravidly danými právem ES.

V soukromém pojišťovníctví bylo zavedení jednotného pasu v ES provázeno postupným odstraňováním nejrůznějších restrikcí, jež byly zaváděny v národních legislativách jako obrana proti pronikání cizího kapitálu. V oblasti soukromého pojišťovníctví tyto restrikce odstraňují tři generace směrnic jež upravují životní pojištění a tři generace směrnic jež upravují neživotní pojištění a to včetně směrnic o pojišťovacích zprostředkovatelích (jež zavádí princip jednotného evropského pasu i v této oblasti podnikání).

Mezi princip jednotného evropského pasu patří:

- svoboda poskytovat služby;
- právo zakládat pobočky;
- specifické případy podnikání na území členských států EU a
- postavení hostitelského státu a kontrola dodržování podmínek pro udělení jednotného evropského pasu.

[4]

1.2.4.1 Svoboda poskytovat služby

Princip volného pohybu služeb je zakotven již ve *Smlouvě o založení Evropského společenství*. Poskytuje zúčastněným stranám práva, kterými se musí národní orgány řídit, a současně vyžaduje: aby se tyto orgány zdržovaly použití jakýchkoli jiných předpisů (legislativních nebo administrativních), jež by byly v rozporu s těmito právy. Podle rozsudků Evropského soudního dvora může v sobě svoboda poskytovat služby zahrnovat „pohyb“ poskytovatele služby nebo „přemístění“ příjemce služby do členského státu poskytovatele služby, avšak služba může být poskytována také v případě, že nedojde k jakémukoli pohybu poskytovatele či příjemce. Nebo-li princip volného pohybu služeb se použije ve všech případech, kdy osoba poskytující služby nabízí tyto služby v jiném členském státě, než je usazena, ať je příjemce služby usazen kdekoli.

Pojišťovně pro zahájení činnosti postačuje pouze oznamovací povinnost - musí však informovat příslušný Úřad státu sídla. Tento příslušný Úřad státu sídla informuje do 1 měsíce od získání informací Úřad státu potencionální poskytování služeb. Potom může pojišťovna začít dočasně poskytovat služby.

Ráda bych zde zdůraznila rozdíl v konceptu poskytování služeb od práva zakládat pobočky, jež se odlišuje svým dočasným charakterem. Právo zakládat pobočky předpokládá trvalou přítomnost v hostitelské zemi. [4]

1.2.4.2 Právo zakládat pobočky

Ustanoveními Smlouvy o právu zakládat pobočky se řídí takové podniky, které vykonávají činnost v členském státě po neurčitou dobu a za trvalé přítomnosti v tomto členském státě.

Pojišťovně pro zahájení činnosti také postačuje oznamovací povinnost - pojišťovna informuje svůj příslušný Úřad státu sídla, jež do 3 měsíců od obdržení informací informuje Úřad státu potencionální pobočky. Dále Úřad státu potencionální pobočky musí do 2 měsíců podat informaci o podmínkách činnosti pobočky na daném území, nebo marným uplynutím doby, pak může pobočka zahájit činnost zápisem do obchodního rejstříku.

[4]

Otázkami provozování pojišťovací činnosti na *základě práva zakládat pobočky* se pro oblast neživotního pojištění zabývá první neživotní směrnice č. 73/239/EHS ze dne 24. července 1973. Tato směrnice uvádí ve svém prvním článku: „Tato směrnice se vztahuje na přístup k samostatně výdělečné činnosti v přímém pojištění vykonávané pojišťovnami usazenými v členském státě nebo hodlajícími se zde usadit v pojistných odvětvích vymezených v příloze této směrnice, a výkonu této činnosti.“

Tuto směrnici doplňuje druhá neživotní směrnice č. 88/357/EHS ze dne 22. června 1988. Již v článku třetím Hlavy I je podrobněji definován subjekt provozující pojišťovací činnost na základě práva zakládat pobočky: „Pro účely první směrnice a této směrnice se *každá trvalá přítomnost pojišťovny* na území členského státu pokládá za agenturu nebo pobočku, a to i v případě, kdy tato přítomnost nemá formu pobočky nebo agentury, ale je pouze kanceláří vedenou vlastními zaměstnanci pojišťovny nebo osobou, která je sice nezávislá, avšak má trvalé zmocnění jednat za pojišťovnu podobným způsobem, jako by jednala agentura.“

V oblasti životního pojištění podrobněji definuje subjekt provozující pojišťovací činnost na základě práva zakládat pobočky druhá životní směrnice č. 90/619/EHS. [3]

1.2.4.3 Specifické případy podnikání na území členského státu EU

Posuzováním některých specifických případů Komisí, u nichž není jednoduché stanovit hranici mezi právem zakládat pobočky a svobodou poskytovat služby, a na základě rozsudků Evropského soudního dvora odsouhlasila Komise tento výklad:

- a) Postavení nezávislých fyzických i právnických osob usazených v hostitelském členském státě - určení vztahu mezi pojišťovnou, jež je usazená v členském státě „A“ k nezávislé osobě, jež je usazená v členském státě „B“ za účelem provozování pojišťovací činnosti; zda se má na nezávislou osobu provozující pojišťovací činnost v členském státě „B“ nahlížet jako na podnikatelskou jednotku usazenou v hostitelském členském státě nebo na subjekt provozující pojišťovací činnost na základě svobody poskytovat služby.

Komise zastává názor, že prostý autorizovaný prodejce, jež není řízen a nepodléhá kontrole mateřského podniku, nemůže být považován za pobočku, agenturu a ani za podnikatelskou jednotku.

Rozdíl mezi nezávislou osobou a pojišťovnou je na základě rozhodnutí Soudu podle Komise v tom, že pojišťovna spadá spíše pod pravidla o právu zakládat pobočky než pod pravidla používaná pro svobodu poskytovat služby.

Pokud nezávislá osoba spadá pod právo zakládat pobočky, tak splňuje tři podmínky:

1. musí být řízena a kontrolována pojišťovnou, jež zastupuje;
2. musí mít pro zastupování pojišťovny oprávnění a
3. musí mít pověření, které je trvalé.

Dle stanoviska Komise se pojišťovna řídí pravidly pro svobodu poskytovat služby v případě, že hodlá pouze dočasně a příležitostně provozovat svou pojišťovací činnost v určitém členském státě prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele, který je v tomto členském státě usazen.

Při provozování pojišťovací činnosti na základě svobody poskytovat služby má mít pojišťovna, dle stanoviska Komise, možnost například:

- využívat služeb místních odborníků při oceňování rizik (jež mají být na základě svobody poskytovat služby pojištěna) a při odhadu škod (vzniklých v důsledku rizik pojištěných ve smlouvě uzavřené na základě svobody poskytovat služby),
  - využívat služeb pracovníků (jež uzavírají pojistné smlouvy, ale jejichž činnost je omezena na zasílání návrhů pojistných smluv, které jsou připraveny s potencionálními pojistníky a jež jsou pojišťovně k odsouhlasení),
  - využívat služeb právníků, lékařů, pojistných matematiků (usazených v členském státě poskytování služeb), atd.
- b) Pevně instalovaná elektronická zařízení v hostitelském členském státě - pokud pojišťovna provozuje svou pojišťovací činnost pomocí pevně nainstalovaných elektronických zařízení typu ATM (tj. elektronická zařízení s asynchronním modemem přenosu) a pokud tato zařízení nejsou napojena na pobočku, kterou založila pojišťovna v příslušném hostitelském členském státě, tak spadá tato činnost pod svobodu poskytovat služby. Pod činnost svobodně poskytovat služby spadá i takové elektrické zařízení, které je instalováno v členském státě proto, aby pro pojišťovnu vykonávalo určité pojistné transakce. [4]

1.2.4.4 Postavení hostitelského státu a kontrola dodržování podmínek pro udělení jednotného evropského pasu

Dle stanoviska Komise má oprávnění ke kontrole, zda pojišťovna splňuje podmínky k provozování své činnosti na území hostitelského státu na základě svobody poskytovat služby či prostřednictvím agentury nebo pobočky, na jejichž základě jí byl v domovském členském státě „vydán“ jednotný pas, výhradně domovský stát. Dále odpovědnost za vydání jednotného pasu nese pouze domovský stát a hostitelský stát není oprávněn jeho vydání zpochybňovat.

Při využití prostředků dálkové komunikace (telefonu, faxu, internetu apod.) při uzavírání pojistných smluv, jež jsou určeny ke krytí rizik situovaných v jiném členském státě (než je členský stát podnikatelské jednotky pojišťovny), při nichž nedochází k „pohybu“ smluvních stran, je považováno za činnost vykonávanou na základě svobody poskytovat služby. Dále se za členský stát podnikatelské jednotky, s níž je pojistná smlouva uzavírání, považuje členský stát sídla pojistitele.

Klíčovým faktorem pro určení pravidel použitelných pro danou pojišťovací transakci, je dle směrnic týkajících se soukromého pojištění, *umístění rizika*. Pokud je riziko, které je pojištěno pojišťovnou, umístěno

v jiném členském státě, než je členský stát podnikatelské jednotky pojišťovny, jež toto riziko pojistila, tak se tato pojišťovací transakce uskutečnila v rámci svobody poskytovat služby.

Aby pojišťovna působící v určitém členském státě mohla sjednávat pojistné smlouvy přes Internet, tak musí dodržet „oznamovací podmínky“, které jsou stanovené těmito směrnici:

- 88/357/EHS- druhou neživotní směrnicí,
- 92/49/EHS- třetí neživotní směrnicí,
- 90/619/EHS- druhou životní směrnicí a
- 92/96/EHS- třetí neživotní směrnicí. [4]

2. Směrnice EU

Velmi zásadní skutečností, o které jsem se již zmínila, je fakt, že proces harmonizace právního rámce od samotného počátku zahrnoval jak životní, tak i neživotní pojištění. V obou případech šlo již v první etapě sjednocování legislativy o tři směrnice týkající se životního pojištění a o tři směrnice zabývající se neživotním pojištěním.

Mezi základní předpoklady funkčního jednotného evropského trhu a za praktické naplňování principu jednotného evropského pasu v pojišťovnictví (viz. podkapitola 1.2.4 této práce) lze zařadit:

- harmonizaci podmínek pro udělování licencí;
- harmonizaci podmínek pro provozování činnosti;
- harmonizaci pravidel pro odvolání a odnětí licence;
- harmonizaci podmínek pro zřizování poboček pojišťoven, které mají sídlo mimo EU;
- harmonizaci pravidel pro pojistné technické rezervy;
- harmonizaci předpisů pro vedení účetnictví;
- harmonizaci zákonů o společnostech;
- přizpůsobení, resp. Vzájemné uznávání předpokladů pro činnost zprostředkovatelů;
- harmonizaci právních předpisů pro jednotlivá pojistná odvětví (odpovědnost za provoz motorových vozidel, úvěr, kauce, právní ochrana, služby pro turisty).

V následujících podkapitolách se budu věnovat postupně směrnicemi EU týkajícími se životního pojištění, dále neživotního pojištění a v neposlední řadě se zmíním o ostatních směrnicích týkajících se ekonomiky a řízení pojišťoven.

2.1 Směrnice EU týkající se životního pojištění

2.1.1 Přehled jednotlivých směrnic

Mezi základní dokumenty zajišťující proces harmonizace pojistného trhu Společenství v životním pojištění patřily tyto směrnice:

- **První směrnice životního pojištění č. 79/267/EEC** o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů, jež se týkají zahájení a provozování podnikání v přímém životním pojištění.
- **Druhá směrnice životního pojištění č. 90/619/EEC** o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého životního pojištění, která stanovuje opatření k podpoře účinného uplatňování svobody poskytovat služby a doplňující směrnici č. 79/267/EEC.
- **Třetí směrnice životního pojištění č. 92/96/EEC** o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého životního pojištění, touto směrnicí se upravují dvě předchozí směrnice.

Jelikož byly předchozí směrnice několikrát podstatně pozměněny a protože musely být provedeny další změny, tak bylo z důvodů srozumitelnosti potřeba vydat tyto směrnice znovu v jediném textu. Tudiž byla vydána **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/83/ES** ze dne 5. listopadu 2002, která se nazývá Komplexní směrnice, jež pojednává o životním pojištění. Touto směrnicí byly předchozí tři směrnice zrušeny.

Mezi další směrnicí EU, která se řadí k životnímu pojištění patří **Směrnice Rady č. 2004/113/ES** ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování.

2.1.2 Stručný obsah nejdůležitějších směrnic

Proces harmonizace pojistného trhu EU v životním pojištění se uskutečňoval postupně podle směrnic ES:

Směrnice č. 79/267/EEC ze dne 5. března 1979, jež byla První směrnicí Rady o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů, jež se týkaly zahájení a provozování podnikání v přímém životním pojištění.

Směrnice č. 90/619/EEC ze dne 8. listopadu 1990, jež byla Druhou směrnicí Rady o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého životního pojištění. Tato směrnice stanovovala opatření k podpoře účinného uplatňování svobody poskytovat služby a doplňovala směrnici č. 79/267/EEC.

Směrnice Rady č. 92/96/EEC ze dne 10. listopadu 1992, jež byla Třetí směrnicí Rady o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého životního pojištění. Touto směrnicí se upravovaly dvě předchozí směrnice. Obsah této směrnice byl v procesu spojení národních trhů do jednoho integrovaného trhu zásadní.

Obsah této směrnice měl za cíl usnadnit pojišťovacím podnikům majícím svá ústředí ve Společenství poskytovat služby v členských státech, a tak umožnit pojistníkům, aby se mohli obracet nejen na pojistitele mající sídlo v jejich vlastních státech, ale i na pojistitele, kteří mají ústředí ve Společenství a sídlí v jiných členských státech.

Jak jsem již zmiňovala, tak předchozí tři směrnice byly zrušeny a nahrazeny novou směrnicí č. 2002/83/ES, proto se dále podrobněji zmíním o obsahu této směrnice.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/83/ES ze dne 5. listopadu roku 2002, která se nazývá Komplexní směrnice, jež pojednává o životním pojištění. Tato směrnice byla přijata z důvodu srozumitelnosti, jelikož předchozí tři směrnice byly několikrát podstatně pozměněny a bylo potřeba tyto přepracované směrnice vydat v jediném textu (proto byly předchozí tři směrnice pozbyly na platnosti).

Jak je uvedeno v preambuli této směrnice ovlivnily její vznik mimo jiné následující důvody :

snaha odstranit některé rozdíly, které existují mezi vnitrostátními právními předpisy týkajícími se dozoru. K dosažení tohoto cíle při zajištění odpovídající ochrany pro pojištěné osoby a osoby oprávněné k pojistnému plnění ve všech členských státech, je třeba koordinovat ustanovení o finančních zárukách vyžadovaných od životních pojišťoven.

Je třeba dotvořit vnitřní trh v přímém životním pojištění ohledně práva usazování a volného pohybu služeb v členských státech, aby životní pojišťovny se sídlem ve Společenství mohly snadněji krýt závazky uvnitř Společenství a aby se pojistníci mohli obracet nejen na pojistitele usazené v jejich vlastní zemi, ale také na pojistitele se sídlem ve Společenství a usazené v jiných členských státech.

V souladu se Smlouvou o založení ES zamezit jakékoli diskriminaci ve volném pohybu služeb založené na skutečnosti, že pojišťovna není usazena v členském státě, v němž jsou služby poskytovány. Uvedený zákaz se uplatňuje na služby poskytované jakoukoli provozovnou ve Společenství, ať to je sídlo pojišťovny nebo její agentura nebo pobočka.

Tato směrnice proto představuje důležitý krok ve sbližování vnitrostátních trhů do integrovaného trhu a toto stadium musí být doplněno jinými nástroji Společenství s cílem umožnit, aby se všichni pojistníci mohli obracet na jakéhokoli pojistitele se sídlem ve Společenství, který zde vykonává činnost v rámci práva usazování nebo volného pohybu služeb, a měli přitom zajištěnu přiměřenou ochranu.

Přijatý přístup spočívá v provedení takové harmonizace, která je podstatná, nutná a dostatečná k dosažení vzájemného uznání povolení a systémů obezřetnostního dozoru, jež **umožní vydávat jediné povolení platné pro celé Společenství** a uplatňovat zásadu dozoru domovským členským státem. Výsledkem je to, že **přístup k pojištění a jeho výkon podléhají vydání jediného úředního povolení příslušnými orgány členského státu, ve kterém má pojišťovna sídlo**. Toto povolení umožňuje pojišťovně vykonávat činnost v rámci celého Společenství v rámci práva usazování i volného pohybu služeb. Členský stát, ve kterém se nachází pobočka nebo ve kterém jsou poskytovány služby, nesmí vyžadovat na pojišťovně, která v něm hodlá vykonávat pojišťovací činnost a která již má povolení ze svého domovského členského státu, aby si opatřila nové povolení.

Příslušné orgány **nesmějí vydat povolení pojišťovně nebo prodloužit její povolení**, pokud by jim v řádném výkonu jejich dozorčích funkcí mohlo bránit úzké propojení mezi pojišťovnou a jinými fyzickými nebo právními osobami. Pojišťovny, které již mají povolení, musí splňovat také požadavky příslušných orgánů také v uvedeném ohledu.

Podle směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/83/ES zahájení činností, na něž se tato směrnice vztahuje, podléhá předchozímu úřednímu povolení. Toto povolení od oprávněného orgánu domovského členského státu si musí opatřit:

- každý podnik zakládající své ústředí na území tohoto státu;
- každý podnik, jež obdržel povolení k založení svého ústředí na území členského státu a rozšiřuje své podnikání na celé odvětví nebo jiná odvětví.

Toto povolení:

- je platné pro celé Společenství;
- dovoluje podniku provozovat podnikání buď na základě práva zakládat podniky nebo na základě svobody poskytovat služby;
- je vydáváno na každé pojistné odvětví, jež uvádím v příloze č. 4 této práce;
- týká se celého odvětví, ale žadatel má také možnost, pokud si přeje, krýt pouze některá rizika, jež jsou do tohoto odvětví zařazena.

V této směrnici považují za podstatné tyto následující zásady:

- Povolení požadované pro jedno odvětví na činnosti uvedené v obchodním plánu mohou příslušné orgány OMEZIT.
- Každý členský stát může udělit povolení pro dvě ale i více odvětví, ale pouze pokud jeho vnitrostátní právní předpisy POVOLUJÍ v těchto odvětvích vykonávat činnost současně.
- *Domovský členský stát vyžaduje, aby každá pojišťovna, jež žádá o povolení, převzala jednu z forem obchodní společnosti, jež jsou uvedené ve směrnici v hlavě II, článku 6 - zde jsou uvedeny diferencovaně podle jednotlivých členských zemí EU. Pojišťovna také může přijmout právní formu evropské obchodní společnosti, jakmile tato bude vytvořena. V České republice evropskou společnost a evropské hospodářské sdružení upravuje zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů. Dále je podstatnou informací, že v České republice byl dne 11. listopadu 2004 přijat zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti, který nabyl účinnosti dne 14. prosince 2004. Kromě toho mohou členské státy případně založit pojišťovny v jakékoli veřejnoprávní formě za podmínky, že tyto pojišťovny budou mít za cíl provádět pojišťovací operace za stejných podmínek, za kterých vykonávají činnost soukromoprávní pojišťovny.*
- *Požadavek na omezení předmětu činnosti pojišťovny na činnosti jež jsou stanovené v této směrnici.*
- Příslušné orgány:

- *Mohou odmítnout vydat povolení, pokud právní a správní předpisy třetí země vztahující se na jednu nebo více fyzických nebo právnických osob, se kterými má pojišťovna úzké propojení, nebo potíže související s uplatňováním těchto předpisů brání žádnému výkonu funkcí dozoru.*

Odmítnutí vydat povolení upravuje článek č. 9, a to následovně:

- každé rozhodnutí o odmítnutí vydat povolení musí být doprovázeno přesným odůvodněním a oznámeno dané pojišťovně;
- každý členský stát učiní opatření pro zajištění práva obrátit se na soud proti rozhodnutí o odmítnutí;

- to musí být umožněno i v případech, kdy příslušné orgány hostitelské země nevyřídí žádost o povolení do šesti měsíců ode dne obdržení.
  - *Požadují na pojišťovnách*, aby jim neustále poskytovaly informace, které potřebují ke sledování toho, zda jsou trvale dodržovány podmínky uvedené v „odrážce Příslušné orgány“.
- Od pojišťovny se vyžaduje:
  - Předložení obchodního plánu, pokud bude žádat o povolení k rozšíření činnosti na jiná odvětví nebo o rozšíření povolení, jež se vztahuje jen na některá rizika zařazená do jednoho odvětví. Tento plán je definován v článku č. 7.

Musí obsahovat údaje nebo doklady týkající se:

  - a) povahy závazků, které pojišťovna hodlá kryt;
  - b) základních zásad zajištění;
  - c) položek, z nichž sestává minimální garanční fond;
  - d) předpokládaných nákladů na zřízení provozního systému a organizaci obchodní sítě a finančních zdrojů, které mají tyto náklady pokrýt; kromě toho na první tři účetní období;
  - e) plánu uvádějícího podrobné odhady příjmů a výdajů týkajících se přímého pojištění, zajišťovacích akceptací a cesí;
  - f) předpokládané rozvahy;
  - g) předpokládaných finančních zdrojů zamýšlených pro krytí smluvních závazků a míry solventnosti.
  - Doložení toho, že disponuje stanovenou mírou solventnosti a garančním fondem.

Každý členský stát přijme všechna nezbytná opatření k zajištění toho, aby příslušné orgány měly pravomoci a prostředky nutné pro dozor nad činností pojišťoven se sídlem na jejich územích, včetně činností vykonávaných mimo tato území, v souladu se směrnicemi Rady upravujícími uvedené činnosti a k účelům sledování toho, jak jsou tyto směrnice uplatňovány.

Tyto pravomoci a prostředky musí příslušným orgánům zejména umožňovat:

- a) činit podrobná šetření týkající se situace pojišťovny a veškeré její činnosti, mimo jiné
  - shromažďováním informací nebo vyžadováním předložení dokumentů o její pojišťovací činnosti,
  - prováděním vyšetřování na místě v prostorách pojišťovny;
- b) přijímat veškerá opatření týkající se pojišťovny, jejích odpovědných ředitelů nebo osob, které ji řídí, vhodná a nutná k zajištění toho, aby činnost pojišťovny trvale odpovídala právním a správním předpisům, které musí pojišťovna splňovat v každém členském státě, a zejména obchodního plánu v rozsahu, v němž zůstává povinný, a k zabránění nebo nápravě veškerých závad, které by mohly ohrožovat zájmy pojištěných osob;
- c) zajistit, aby byla uvedená opatření prováděna, případně i jejich vymáháním soudní cestou;

Členské státy mohou také stanovit, že příslušné orgány mohou získávat veškeré informace, které mají o smlouvách zprostředkovatelé.

Dále tato směrnice obsahuje zásadní ustanovení umožňující vytváření a existenci jednotného evropského pojistného trhu, tj., že o udělení povolení k pojišťovací činnosti případně jejím rozšíření rozhoduje vždy dozorový orgán domovského státu pojišťovny. Je-li kladné, může pojišťovna podnikat v kterémkoli členském státu Evropského hospodářského prostoru. O této skutečnosti dozor jejího domovského státu pouze informuje dozorový orgán hostitelského státu.

Dále bych se zmínila o existenci **zmocněnce pojišťovny**, který působí v hostitelském státě a zajišťuje respektive je zmocněn jednat jménem mateřské pojišťovny se správními a soudními orgány hostitelské země.

Směrnice Rady č. 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování. Tato směrnice zachovává možnost využívání faktoru pohlaví při výpočtu pojistných sazeb a pojistného plnění. Níže uvádím obsah části této směrnice, jež je následující:

- zakazuje se použití pohlaví jako faktoru při výpočtu pojistného a pojistného plnění ve všech nových pojistných smlouvách,
- členské státy se mohou rozhodnout, že se odchýlí od výše uvedené zásady a dovolí přiměřené rozdíly v individuálním pojistném a v pojistném plnění, jestliže použití pohlaví je určujícím faktorem pro ocenění rizika založeného na významných a přesných pojistně matematických a statistických datech,
- v žádném případě nesmí mít těhotenství a mateřství za následek rozdíly v individuálním pojistném a pojistném plnění,
- členské státy poskytnou Komisi všechny použitelné informace týkající se aplikace směrnice a Komise připraví souhrnnou zprávu, jejímž obsahem bude zhodnocení praxe členských států a uznali to vhodné i návrh na změnu směrnice
- přechodné období pro zavedení směrnice je stanoveno na 5 let. [9]

2.2 Směrnice EU týkající se neživotního pojištění

2.2.1 Přehled jednotlivých směrnic

Proces harmonizace pojistného trhu EU v neživotním pojištění se uskutečňoval postupně níže uvedených základních dokumentů (směrnic):

- **První směrnice Rady č. 73/239/EEC** z 24. července 1973 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se zahájení a provozování podnikání v přímém jiném než životním pojištění.
- Směrnice Rady č. 76/580/EEC z 29. června 1976 upravující směrnici č. 73/239/EEC o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se zahájení a provozování podnikání v přímém jiném než životním pojištění.
- Směrnice Rady č. 77/92/EEC z 13. prosince 1976 o opatření k usnadnění účinného uplatňování svobody zakládat podniky a svobody poskytovat služby se zřetelem na činnost pojišťovacích agentů a makléřů a zejména se zřetelem na tyto činnosti.
- Směrnice Rady č. 78/473/EEC z 30. května 1978 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se soupojištění v rámci Společenství. Specifikuje rizika vyžadující účast několika pojistitelů vyjma škody jadernými zdroji. Existence jen jedné smlouvy, ve které je zainteresováno dvě a více pojišťoven, kdy si každá kryje svou část. Jedna pojišťovna je vedoucím – posuzuje jako pojistitel kryjící celé riziko, stanoví podmínky a také pojistné sazby.
- Směrnice Rady č. 84/641/EEC z 10. prosince 1984 upravující První směrnici (73/239/EEC) o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se zahájení a provozování podnikání v přímém jiném než životním pojištění, zejména pokud se týká asistence turistům.
- Směrnice Rady č. 87/343/EEC z 22. června roku 1987 upravující první směrnici č. 73/239/EEC o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se zahájení a provozování podnikání v přímém jiném než životním pojištění, zejména pokud se týká pojištění úvěru a pojištění záruky (kauce). Tato směrnice obsahuje tvorbu vyrovnávací rezervy pro vyrovnání jakékoli technické ztráty nebo nadprůměrného škodního poměru, jež vznikl v tomto pojistném odvětví v daném finančním roce. V příloze k této směrnici jsou uvedeny čtyři metody výpočtu této vyrovnávací rezervy pro pojištění úvěru.
- Směrnice Rady č. 87/344/EEC ze dne 22. června roku 1987 o pojištění právní ochrany. Tato směrnice stanovuje, že pojištění právní ochrany musí být předmětem smlouvy uzavírané pro ostatní pojistná odvětví, nanejvýše však může být předmětem zvláštní části sdružené smlouvy. V každém případě musí být konstrukcí pojistného vztahu vyloučen střet zájmů mezi osobou mající pojištění právní ochrany a pojistitelem poskytujícím jí jiné pojišťovací služby.

- **Druhá směrnice Rady č. 88/357/EEC** z 22. června 1988 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění stanovící opatření k podpoře účinného uplatňování svobody poskytovat služby a upravující směrnici č. 73/239/EEC.
- **Třetí směrnice Rady č. 92/49/EEC** z 18. června 1992 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění, kterou se upravují směrnice č. 73/239/EEC a 88/357/EEC.
- Doporučení Komise č. 92/48/EEC z 18. prosince 1991 o zprostředkovatelích pojištění. Toto doporučení určuje odborné požadavky na jejich registraci.

Mezi základní dokumenty zajišťující proces harmonizace pojistného trhu Společenství v neživotním pojištění a zejména pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel patří:

- Směrnice Rady č. 72/166/EEC ze dne 24. dubna 1972 o sbližování zákonů členských států o pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel a vynucení povinnosti se pro případ takové odpovědnosti pojistit.
- Doporučení Komise č. 81/76/EEC ze dne 8. ledna 1981 o urychleném vyřizování pojistných událostí u pojištění občanskoprávní odpovědnosti provozu motorových vozidel.
- Druhá směrnice Rady č. 84/5/EEC ze dne 30. prosince 1983 o sbližování zákonů členských států o pojištění pro případ občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel.
- Třetí směrnice Rady č. 90/232/EEC ze dne 14. května 1990 o sbližování zákonů členských států o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel.
- Směrnice Rady č. 90/618/EEC ze dne 6. listopadu 1990 upravující směrnici č. 73/239/EEC a směrnici č. 88/357/EEC o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění, zejména pokud se týká pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel.
- Rozhodnutí Komise č. 91/323/EEC ze dne 30. května 1991 týkající se použití směrnice č. 72/166/EEC o sbližování zákonů členských států o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a vynucení povinnosti se pro případ takové odpovědnosti pojistit.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/26/EC ze dne 16. května 2000 o sbližování právních předpisů členských států o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, kterou se zároveň mění směrnice Rady č. 73/239/EEC a č. 88/357/EEC.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/14/ES ze dne 14. května 2005, kterou se mění směrnice Rady č. 72/166/EHS, 84/5/EHS, 88/357/EHS a 90/232/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/26/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových

vozidel. Touto směrnicí se stanovují například minimální limity pojistného plnění. Do pěti let od provedení této směrnice musí členské státy zajistit, že:

- u škody na zdraví bude minimální limit 1 000 000 EUR na každého poškozeného nebo 5 000 000 EUR na každý nárok (pojistnou událost) bez ohledu na počet poškozených,
- při věcné škodě bude minimální limit 1 000 000 EUR na každý nárok (pojistnou událost) bez ohledu na počet poškozených.

Mezi další významné dokumenty v této oblasti patří:

- Multilaterální dohoda o zárukách mezi národními kanceláři pojistitelů a Jednotná dohoda mezi kanceláři. [9]

Další významnou směrnicí, kterou bych zde velmi ráda uvedla je směrnice týkající se zajištění, jedná se o:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění a o změně směrnic Rady č. 73/239/EHS, 92/49/EHS, jakož i směrnic č. 98/78/ES a 2002/83/ES (text s významem pro EHP).

Podle této směrnice musí mít všechny zajišťovny povolení k provozování zajišťovací činnosti, které jim udělí příslušný orgán jejich domovského členského státu. Aby zajišťovně bylo uděleno povolení, musí splňovat určité podmínky – musí mít určitou právní formu, obchodní plán, musí splňovat požadavky na solventnost a musí mít minimální garanční fond. Po vydání povolení může zajišťovna prostřednictvím tzv. jednotného pasu provozovat činnost na celém teritoriu Evropské unie. Zajišťovny, které provozovaly zajišťovací činnost před přijetím této směrnice, mohou ve své činnosti pokračovat, aniž by žádaly o nové povolení. Směrnice se však na ně bude vztahovat (členské státy mají možnost poskytnout jim dvouleté přechodné období). Členské státy mají povinnost dosáhnout souladu s ustanoveními směrnice do 10. prosince 2007. [9]

2.2.2 Stručný obsah nejdůležitějších směrnic

Mezi základní dokumenty zajišťující proces harmonizace pojistného trhu v neživotním pojištění patří první, druhá a třetí směrnice Rady upravující neživotní pojištění. Dále zde čtenáři nabídnou stručný exkurz do obsahů těchto vybraných třech směrnic.

První směrnice Rady č. 73/239/EEC ze dne 24. července roku 1973, měla za cíl zejména odstranění omezení při zakládání agentur a poboček. Zakládání agentur a poboček je v případě podnikání v přímém neživotním pojištění závislé na koordinaci podmínek pro zahájení a provozování tohoto podnikání. Cílem této směrnice bylo zahajování činností v jiném než životním pojištění a provozování přímého jiného než životního pojištění.

Jejím prostřednictvím dochází k harmonizaci:

- podmínek pro udělení povolení k zahájení činnosti;
- podmínek pro provozování pojištění;
- podmínek pro odebrání povolení;
- pravidel pro činnost poboček v rámci Společenství, které mají svá ústředí vně Společenství.

Každý členský stát podmíní přístup k činnosti v přímém pojištění na svém území úředním povolením. O toto povolení musí žádat u příslušného orgánu daného členského státu:

- a) každá pojišťovna, která zřizuje své sídlo na území tohoto státu;
- b) každá pojišťovna, jejíž sídlo se nachází v jiném členském státě a která otevírá agenturu nebo pobočku na území daného členského státu;
- c) každá pojišťovna, která poté, co jí je vydáno povolení požadované podle písmene a) nebo b), rozšiřuje svou činnost na území tohoto státu na další odvětví;
- d) každá pojišťovna, která poté, co jí je vydáno povolení pro část státního území, rozšiřuje svou činnost mimo tuto část.

Členské státy nesmějí povolení podmiňovat složením depozita nebo kauce. Povolení platí pro celé území členského státu, ledaže, pokud to vnitrostátní právní předpisy umožňují, žadatel žádá o povolení k výkonu své činnosti jen na části tohoto území. Povolení se vydává pro každé pojistné odvětví zvlášť. Platí pro celé odvětví, ledaže si žadatel přeje krýt pouze na některá rizika zahrnutá do tohoto odvětví, jak jsou uvedena v bodě A přílohy č. 5 této práce.

Zároveň však platí, že:

- je na vůli každého členského státu, zda poskytne povolení pro určitou skupinu odvětví uvedenou v bodě B přílohy č. 5 této práce s tím, že k povolení připojí odpovídající název v ní uvedený;
- povolení vydané pro určité odvětví nebo skupinu odvětví rovněž platí pro účely krytí doplňkových rizik zahrnutých do jiného odvětví, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodě C přílohy č. 5 této práce;

- až do další koordinace, která se má uskutečnit ve lhůtě čtyř let od oznámení této směrnice, může Spolková republika Německo zachovat na svém území zákaz současného provozování zdravotního pojištění, pojištění úvěru a pojištění záruky (kauce) nebo pojištění právní ochrany, a to jak jednoho z uvedených pojištění s druhým, tak i s ostatními pojistnými odvětvími.

Dále tato směrnice obsahuje:

- *Klasifikaci pojistných odvětví*, jež pokrývají celý sektor neživotního pojištění. Tato klasifikace spočívá na přístupu podle „jednoho rizika“, tento přístup umožňuje v rámci Společenství vytvořit jednotnou vazbu mezi daným rizikem a požadavkem na obezřetnost z hlediska možnosti jeho krytí.
- *Seznam právních forem*, které může pojišťovna mít. Zde hraje tento seznam klíčovou roli pro zajištění možnosti svobody zakládání pojišťovacích podniků. Pokud by některý členský stát odmítl udělit povolení k provozování pojišťovací činnosti pobočky ve státě zvoleném pro umístění pobočky, tak by tato svoboda byla velice vážně narušena.

Druhá směrnice Rady č. 88/357/EEC z 22. června 1988 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění stanoví opatření k podpoře účinného uplatňování svobody poskytovat služby a upravující směrnici č. 73/239/EEC.

Tato směrnice vznikla vzhledem k tomu, že je žádoucí doplnit první směrnici Rady 73/239/EHS ze dne 24. července 1973 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu, dále jen "první směrnice", naposledy pozměněnou směrnicí 87/343/EHS, a to hlavně za účelem vyjasnění pravomocí a prostředků kontroly náležejících orgánům dozoru; že je také žádoucí přijmout zvláštní ustanovení týkající se přístupu k činnostem vykonávaným v rámci volného pohybu služeb, jejich výkonu a dozoru nad nimi.

Pro účely první směrnice a této směrnice se ***každá trvalá přítomnost pojišťovny na území členského státu pokládá za agenturu nebo pobočku***, a to i v případě, kdy tato přítomnost nemá formu pobočky nebo agentury, ale je pouze kancelář vedenou vlastními zaměstnanci pojišťovny nebo osobou, která je sice nezávislá, avšak má trvalé zmocnění jednat za pojišťovnu podobným způsobem, jako by jednala agentura. Směrnice značně přispěla k vytvoření vnitřního trhu přímého neživotního pojištění tím, že garantuje úplnou svobodu volného poskytování služeb neživotního pojištění. Definuje subjekt provozující pojistnou činnost na základě práva zřizovat pobočky a svobodě poskytovat služby. Podmínkou je, že subjekt, musí být na území příslušného státu trvale přítomný. Dále tato směrnice představuje ***důležitou etapu v procesu sbližování národních trhů do jednoho integrovaného trhu***.

Každý členský stát přijme veškerá nezbytná opatření, aby zajistil, že orgány příslušné pro dozor nad pojišťovnami mají nezbytné pravomoci a prostředky pro výkon dozoru nad činností pojišťoven usazených na jeho území, včetně činností vykonávaných mimo toto území, v souladu se směrnicemi Rady upravujícími tyto činnosti a k tomu, aby mohly zajistit, že tyto směrnice jsou dodržovány.

Tyto pravomoci a prostředky musí dozorčím orgánům umožnit zejména:

- podrobně prověřovat situaci pojišťovny a veškeré její činnosti, kromě jiného pomoci
- shromažďování informací nebo vyžadování dokladů týkajících se pojišťovací činnosti,
- provádění kontrol přímo na místě v objektu pojišťovny,
- přijímat ve vztahu k pojišťovně jakákoli přiměřená a nezbytná opatření, aby její činnost byla v souladu s právními a správními předpisy, které musí v každém členském státě dodržovat, a zejména s obchodním plánem, pokud je závazný, a pro zabránění nebo odstranění jakýchkoli nesrovnalostí ohrožujících zájmy pojištěných osob,
- zajistit, aby opatření vyžadovaná dozorčími orgány byla uskutečněna v případě potřeby i vynucením, případně soudní cestou.

Členské státy mohou rovněž stanovit, že orgány dozoru mohou obdržet veškeré informace o smlouvách, které mají zprostředkovatelé.

Třetí směrnice Rady č. 92/49/EEC ze dne 18. června roku 1992, třetí směrnice Rady o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění. Touto směrnicí se upravují směrnice č. 73/239/EEC a 88/357/EEC.

Vzhledem k tomu, že směrnice 88/357/EHS tedy představuje důležitou etapu v procesu sbližování národních trhů do jednoho integrovaného trhu, a tato etapa musí být doplněna jinými nástroji Společenství s cílem umožnit všem pojistníkům bez ohledu na jejich postavení, velikost nebo povahu rizik, která mají být pojištěna, obrátit se na kteréhokoli pojistitele se sídlem ve Společenství, který zde vykonává činnost na základě práva usazování nebo volného pohybu služeb, a zajistit jim přitom přiměřenou ochranu.

Tato směrnice upravuje dozor nad pojišťovníctvím a pravidla investování. Dále se zabývá koncepcí jedné licence a konceptem kontroly zemí sídla. Je zde obsaženo vzájemné uznávání právních forem a také profesních tajemství. Jelikož první směrnice Rady tolerovala kontrolu pojišťovacích podniků hostitelskými státy, tak nedošlo k vytvoření skutečného jednotného pojistného trhu, protože byly uplatňovány různé (národní) režimy dozoru. K vyřešení otázky kontroly pojišťovacích podniků hostitelskými státy byl třetí směrnicí Rady zaveden koncept kontroly zemí sídla a jediné licence. [4]

Přístup k činnosti v pojišťovnictví a její výkon bude dle této směrnice tudíž podléhat vydání jediného úředního povolení, jež vydají příslušné orgány členského státu, kde má pojišťovna sídlo, a že toto povolení umožní pojišťovně vykonávat svou činnost po celém Společenství v rámci práva usazování nebo volného pohybu služeb; že ten členský stát, ve kterém se nachází pobočka nebo kde se poskytují služby, již nebude smět požadovat od pojišťoven, které zamýšlejí vykonávat pojišťovací činnost na jeho území a kterým již bylo vydáno povolení v jejich domovských členských státech, aby žádaly o nové povolení; že by tedy měly být v tomto smyslu pozměněny směrnice 73/239/EHS a 88/357/EHS.

Díky této směrnici je v působnosti příslušných orgánů domovských členských států sledovat finanční zdraví pojišťoven včetně jejich stavu solventnosti, tvorby dostatečných technických rezerv a krytí těchto rezerv odpovídajícími aktivy. Některá ustanovení této směrnice vymezují minimální standardy, ale domovský členský stát si může stanovit přísnější pravidla pro pojišťovny, kterým vydaly povolení jeho vlastní příslušné orgány.

Příslušné orgány členských států musí mít k dispozici takové prostředky pro dozor, které jsou nezbytné pro zajištění řádného výkonu činnosti pojišťovnami v celém Společenství, ať už je vykonávána v rámci práva usazování či volného pohybu služeb; že musí mít zejména možnost zavést patřičná ochranná opatření nebo ukládat sankce s cílem zabránit nesrovnalostem a porušování předpisů o dozoru nad pojišťovnictvím.

2.3 Ostatní směrnice týkající se ekonomiky a řízení pojišťoven

Mezi ostatní (společné) směrnice zabývající se pojistnou problematikou patří:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/26/ES, kterou se mění a doplňují směrnice č. 77/780/EHS a č. 89/646/EHS o úvěrových institucích, směrnice č. 73/239/EHS a č. 92/49/EHS o jiném než životním pojištění, směrnice č. 79/267/EHS a č. 92/96/EHS o životním pojištění, směrnice č. 93/22/EHS o investičních firmách a směrnice č. 85/611/EHS o podnicích kolektivních investic v obchodovatelných cenných papírech za účelem posílení obezřetného dozoru.
- Směrnice evropského parlamentu a Rady č. 98/78/ES ze dne 27. října 1998 o doplňkovém dozoru nad pojišťovnami v pojišťovací skupině.
- Směrnice Evropského parlamentu a rady č. 2001/17/ES o opatření pro ozdravení finanční situace a pro likvidaci pojišťoven.
- Směrnice č. 2002/12/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. března 2002, kterou se mění směrnice Rady č. 79/267/EHS pokud se týká požadavků na míru solventnosti životních pojišťoven – zrušena.
- Směrnice č. 2002/13/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. března 2002, kterou se mění směrnice Rady č. 73/239/EHS pokud se týká požadavků na míru solventnosti neživotních pojišťoven.
- Směrnice č. 2002/65/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. září 2002 týkající se dálkového prodeje finančních služeb spotřebitelům a pozměňující směrnici Rady č. 90/619/EHS a směrnice č. 97/7/ES a č. 98/27/ES.
- Směrnice č. 2002/87/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. prosince 2002 o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovacími podniky a investičními firmami a pozměňující směrnice Rady č. 73/239/EHS, č. 79/267/EHS, č. 92/49/EHS, č. 92/96/EHS, č. 93/22/ES a č. 200/12/ES Evropského parlamentu a Rady.
- Směrnice č. 2002/92/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění.
- Nařízení Komise č. 2003/358/EK ze dne 27. února 2003 o použití článku 81 (odstavce 3) Smlouvy pro určité kategorie dohod, rozhodnutí a smluvených postupů v pojišťovnictví (bloková výjimka).

- Rozhodnutí Rady ze dne 22. prosince 2004 o boji s trestnou činností s přeshraničním dopadem týkající se vozidel.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/1/ES ze dne 9. března 2005, kterou se mění směrnice Rady 73/239/EHS, 85/611/EHS, 91/675/EHS, 92/49/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES, 98/78/ES, 2000/12/ES, 2001/34/ES, 2002/83/ES a 2002/87/ES za účelem zavedení nové organizační struktury výborů pro finanční služby (Lamfalussyho proces). V návaznosti na realizaci Lamfalussyho procesu a dalších závazků plynoucích z přijatých právních předpisů bylo nutné upravit organizační strukturu výborů pro finanční služby a jejich úkoly. Jde zejména o Evropský bankovní výbor, Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropský výbor pro cenné papíry.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 23006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách). Účelem směrnice je přispět k řádnému fungování vnitřního trhu a dosažení vysoké úrovně ochrany spotřebitele sblížením právních a správních předpisů členských států EU týkajících se nekalých obchodních praktik, které poškozují ekonomické zájmy spotřebitelů. [9]

3. Změna legislativy v oblasti českého pojišťovníctví po vstupu do EU

Významným rokem před vstupem ČR do EU byl rok 2003. Tento rok byl ve znamení vrcholícího procesu harmonizace českého pojistného práva s legislativou EU k pojišťovníctví.

V prvním pololetí 2003 se proto Parlament České republiky zabýval:

- návrhem zákona o pojišťovníctví;
- návrhem zákona o pojistné smlouvě;
- návrhem zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona;
- návrhem zákona, kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. [3]

Následně byly v prosinci roku 2003 schváleny a ve Sbírce zákonů zveřejněny následující legislativní změny:

- **Zákon č. 36/2004 Sb.**, ze dne 3. prosince 2003, kterým se mění zákon č. 42/1994 Sb., o **penzijním připojištění se státním příspěvkem** a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. dubna 2004, s výjimkou některých ustanovení, jež nabyla účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky do Evropské unie v platnost.
- **Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě** a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě), jež byl v únoru roku 2004 uveřejněn ve Sbírce zákonů. Tento zákon nabyl účinnosti od 1. ledna 2005, s výjimkou vybraných ustanovení, která nabyla účinnost již 1. května 2004 tak, aby bylo zajištěno bezporuchové fungování jednotného trhu členských států EU.
- **Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí** a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), s plnou účinností od 1. ledna 2005.
- **Vyhláška č. 582/2004 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení **zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí**.
- **Zákonem č. 39/2004 Sb.**, kterým se mění zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovníctví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovníctví), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tímto zákonem jsou transponována zvláště ustanovení tzv. třetí generace směrnic ES o životním i neživotním pojištění. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. dubna 2004 s řadou výjimek. Nejpodstatnější výjimka se týká vybraných ustanovení části první, která nabyla účinnost dnem vstupu smlouvy o přistoupení ČR k EU v platnost.
- **Vyhláška č. 303/2004 Sb.**, ze dne 6. května 2004, kterou se provádí některá ustanovení **zákona o pojišťovníctví**.

- **Zákon č. 47/2004 Sb.**, kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o **pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla** a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. května 2004.
- **Vyhláškou č. 309/2004 Sb.** ze dne 12. května 2004, kterou se mění vyhláška č. 205/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 168/1999 Sb., o **pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla** a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění vyhlášky č. 429/2002 Sb., se upravují například náležitosti dokladu o hraničním pojištění a obsah potvrzení o době trvání pojištění odpovědnosti a škodném průběhu zaniklého pojištění.

Další legislativní změny byly v letech 2005 a 2006. Ve sbírce zákonů byly zveřejněny tyto zákony a vyhlášky:

- **Zákon č. 377/2005 Sb.** ze dne 19. srpna 2005 o **doplňkovém o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech).**
- **Zákon č. 57/2006 Sb.** ze dne 2. února 2006 o **změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.**
- **Zákon č. 70/2006 Sb.** ze dne 3. února 2006, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o provádění mezinárodních sankcí.
- **Vyhláška č. 40/2006 Sb.** ze dne 3. února 2006, kterou se mění vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.
- **Vyhláška č. 96/2006 Sb.** ze dne 19. března 2006, kterou se mění vyhláška Ministerstva financí č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví.
- **Vyhláška č. 458/2006 Sb.** ze dne 26. září 2006, kterou se mění vyhláška č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví, ve znění vyhlášky č. 96/2006 Sb.

V následujících podkapitolách se budu věnovat aktuálně platným zákonům v rámci pojišťovnictví, které jsou platné ke dni 9. dubna 2007.

3.1 Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví

Nejprve se zmíním o zákonu o pojišťovnictví platnému k roku 2002 a poté se zmíním o tomto zákonu platném ke dni 9. dubna 2007.

Zákon č. 363/1999 Sb. ze dne 21. prosince 1999 o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů. Zde budu vycházet z tohoto zákona, který nabyl účinnosti dne 1. dubna 2000. Je třeba konstatovat, že tento zákon ještě nezabezpečoval plnou harmonizaci právní úpravy pojišťovnictví s právem EU.

V části první tohoto zákona byla upravena, jak již bývá v české legislativě zvykem, terminologie používaná v tomto zákoně, činnost pojišťovnictví, podmínky provozování a výkon **státního dozoru**. V základních ustanoveních bylo upraveno mimo jiné následující, že :

Tento zákon upravuje činnosti v pojišťovnictví, podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti, zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví a státní dozor nad provozováním těchto činností (dále jen „státní dozor v pojišťovnictví“).

Tento zákon se nevztahuje na provádění nemocenského pojištění, důchodového pojištění a sociálního zabezpečení a na provádění veřejného zdravotního pojištění.

Provozování činnosti v pojišťovnictví bylo upraveno následovně:

- a) provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti pojišťovnou založenou pouze jako akciová společnost nebo družstvo nebo zajišťovnou založenou pouze jako akciová společnost se sídlem na území České republiky, které **Ministerstvo financí udělilo povolení**. Na provozování zajišťovací činnosti na území České republiky zajišťovnou nebo pojišťovnou se sídlem v zahraničí se tento zákon nevztahuje;
- b) zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví provozovaná na území ČR pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím nebo zajišťovacím makléřem, a to pouze pro pojištění provozované pojišťovnou, které bylo uděleno povolení k provozování pojišťovací činnosti podle tohoto zákona, nebo pro zajišťovnu;
- c) pojišťovny se sídlem v zahraničí („zahraniční pojišťovna“), které mohou na území České republiky provozovat za podmínek stanovených tímto zákonem pojišťovací činnost prostřednictvím své organizační složky.

Úprava státního dozoru v pojišťovnictví byla následující:

1. Státní dozor v pojišťovnictví vykonává zejména v zájmu ochrany spotřebitele ministerstvo (**Ministerstvo financí**). O této své činnosti vypracovává každoročně zprávu, která obsahuje zhodnocení vývoje na pojistném trhu, zejména přehled pojišťoven a zajišťoven, kterým bylo uděleno nebo odejmuto povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, nápravná a sankční opatření přijatá ministerstvem podle tohoto zákona, přehled přijatých a připravovaných legislativních změn v oblasti pojišťovnictví a celkové výsledky vývoje pojištění nabízených na pojistném trhu, a uveřejňuje ji ve Finančním zpravodaji nejpozději do 30. září kalendářního roku.

2. Státnímu dozoru v pojišťovnictví podléhají pojišťovny a organizační složky zahraničních pojišťoven, které na území České republiky provozují pojišťovací činnost, tuzemské pojišťovny a zajišťovny provozující zajišťovací činnost a právní a fyzické osoby, které na tomto území provozují zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví a další fyzické a právnické osoby, a to v rozsahu stanoveném tímto zákonem.
3. Při výkonu státního dozoru v pojišťovnictvím spolupracuje ministerstvo s mezinárodními organizacemi, s orgány státního dozoru jiných států, s ústředními správními orgány a organizacemi působícími v oblasti pojišťovnictví.
4. Každá osoba zúčastněná při výkonu státního dozoru v pojišťovnictví musí splňovat podmínku bezúhonnosti i jiné podmínky stanové tímto zákonem a k výkonu činnosti musí mít odpovídající odborné i kvalifikační předpoklady.

Dále tento zákon upravoval podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, technické rezervy, solventnost, odpovědného pojistného matematika, audit a kontrolní činnost ministerstva aj.

Předmětem **kontrolní činnosti ministerstva** bylo dodržování tohoto zákona; soulad provozovaných činností s uděleným povolením; hospodaření pojišťovny nebo zajišťovny z hlediska zabezpečení splnitelnosti jejích závazků; způsob tvorby a použití technických rezerv, finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, a solventnost pojišťovny nebo zajišťovny; plnění opatření vydávaných ministerstvem a způsob vedení administrativních a účetních postupů a vnitřní kontroly.

Dále se budu zabývat **zákonem č. 363/1999 Sb. ze dne 21. prosince 1999 o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, platným k roku 2007**. V části první tohoto zákona je upravena, jak již bývá v české legislativě zvykem, terminologie používaná v tomto zákoně, činnost pojišťovnictví, podmínky provozování a výkon **dohledu**. V základních ustanoveních je upraveno mimo jiné následující, že :

Tento zákon upravuje v souladu s právem Evropských společenství² podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a **dohled** nad provozováním pojišťovací a zajišťovací činnosti a penzijního připojištění, vykonávaný **Českou národní bankou**.

---

² První směrnice Rady 73/239/EHS ze dne 24. července 1973 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k podnikatelské činnosti v přímém jiném než životním pojištění a jejího výkonu, ve znění směrnice Rady 76/580/EHS, směrnice Rady 84/641/EHS, směrnice Rady 87/343/EHS, směrnice Rady 87/344/EHS, směrnice Rady 88/357/EHS, směrnice Rady 90/357/EHS, směrnice Rady 90/618/EHS, směrnice Rady 92/49/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/26/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/13/ES. Směrnice Rady 78/473/EHS ze dne 30. května 1978 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se soupojištění v rámci Společenství. Směrnice Rady 87/344/EHS ze dne 22. června 1987 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se pojištění právní ochrany. Druhá směrnice Rady 88/357/EHS ze dne 22. června 1988 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění, kterou se stanoví opatření k usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb a kterou se mění směrnice Rady 73/23/EHS, ve znění směrnice Rady 90/618/EHS, směrnice Rady 92/42/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES. Směrnice Rady 92/49/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (třetí směrnice o neživotním pojištění),

Tímto zákonem se řídí:

- a) provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti pojišťovnou nebo zajišťovnou se sídlem na území České republiky,
- b) provozování pojišťovací činnosti na území České republiky pojišťovnou se sídlem na území jiného členského státu Evropské unie a na území států Evropského hospodářského prostoru,
- c) provozování pojišťovací činnosti na území České republiky pojišťovnou se sídlem na území jiného státu, než je uveden v písmenech a) a b), a
- d) **výkon dohledu** v pojišťovnictví.

Dále je zde obsaženo na jaké subjekty se tento zákon nevztahuje, jedná se například o subjekty, které provádějí nemocenské pojištění, důchodové pojištění a jiné. Také je zde vymezena působnost České národní banky.

Zprostředkovatelská činnost je upravena následovně: zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na území České republiky lze provozovat pouze pro pojištění provozované pojišťovnou podle tohoto zákona nebo pro zajišťovnu. Pojišťovna nebo zajišťovna může využívat služeb pouze pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí, který je registrován.

Úprava dohledu v pojišťovnictví je následující:

- 1. Dohled v pojišťovnictví vykonává zejména v zájmu ochrany spotřebitele **Česká národní banka**.
- 2. Dohledu v pojišťovnictví podléhají pojišťovny, které na území České republiky provozují pojišťovací činnost, tuzemské pojišťovny a zajišťovny provozující zajišťovací činnost a právnické a fyzické osoby, které na tomto území provozují zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví, činnost samostatných likvidátorů pojistných událostí a další činnosti související s pojišťovací a zajišťovací činností, a další fyzické a právnické osoby, a to v rozsahu stanoveném tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem.
- 3. Při výkonu dohledu v pojišťovnictví spolupracuje Česká národní banka s mezinárodními organizacemi, s orgány dohledu jiných států, s ústředními správními orgány a organizacemi působícími v oblasti pojišťovnictví.
- 4. Každá osoba zúčastněná při výkonu dohledu v pojišťovnictví musí splňovat podmínku důvěryhodnosti a k výkonu činnosti musí mít odpovídající odborné i kvalifikační předpoklady.

---

ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/26/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/64/ES. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/78/ES ze dne 27. října 1998 o doplňkovém dozoru nad pojišťovnami v pojišťovací skupině. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/17/ES ze dne 19. března 2001 o restrukturalizaci a likvidaci pojišťoven. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES ze dne 5. listopadu 2002 týkající se životního pojištění.

Působnost České národní banky je následující:

- vykonává dohled v pojišťovnictví a penzijním připojištění;
- rozhoduje o právech a povinnostech právnických a fyzických osob;
- vede seznamy odpovědných pojistných matematiků, nucených správců, likvidátorů oprávněných provádět likvidaci pojišťovny nebo zajišťovny a registr zprostředkovatelů pojištění a samostatných likvidátorů pojistných událostí a uveřejňuje je ve formě úředního sdělení České národní banky ve Věstníku České národní banky;
- v rozsahu své působnosti spolupracuje s mezinárodními organizacemi a zahraničními úřady,
- informuje veřejnost o službách z oblasti pojištění v rozsahu a způsobem stanoveným tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.

Tento zákon dále upravuje podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti; technické rezervy; solventnost; odpovědného pojistného matematika; účetnictví a kontrolní činnost České národní banky, která stojí za zmínku.

Předmětem **kontrolní činnosti České národní banky** je dodržování tohoto zákona a ustanovení zvláštních právních předpisů, která se vztahují k provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a činností s nimi souvisejících; soulad provozovaných činností s uděleným povolením; hospodaření pojišťovny nebo zajišťovny z hlediska zabezpečení splnitelnosti jejích závazků; způsob tvorby a použití technických rezerv, finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, a solventnost pojišťovny nebo zajišťovny; plnění opatření uložených Českou národní bankou; způsob vedení administrativních a účetních postupů a vnitřní kontroly.

V rámci finančního dohledu je upraven výkon dohledu nad činností tuzemské pojišťovny, je-li tato činnost provozována buď na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby, tento výkon dohledu spadá do výlučné působnosti České národní banky.

Dále se tento zákon zabývá: dohledem nad činností pojišťovny ve skupině; informačními povinnostmi; předmětem dohledu nad činností pojišťovny ve skupině a pořádkovými pokutami. Následující novinkou jsou „Přestupky a jiné správní delikty“.

Některá ustanovení tohoto zákona provádí vyhláška č. 303/2004 Sb. ze dne 6. května 2004, která byla změněna vyhláškou č. 96/2006 Sb. ze dne 9. března 2006, kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví.

3.2 Zákon č. 39/2004 Sb.

Zákon č. 39/2004 Sb., ze dne 17. prosince 2003, **kterým se mění zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví** a o změně některých souvisejících zákonů (poměrně rozsáhlá novela zákona o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tímto zákonem jsou transponována zvláště ustanovení tzv. třetí generace směrnic ES o životním i neživotním pojištění. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. 4. 2004 s řadou výjimek. Nejpodstatnější výjimka se týká vybraných ustanovení části první, která nabyla účinnost dnem vstupu smlouvy o přistoupení ČR k EU v platnost.

Tento zákon definuje celou řadu pojmů i případy, na něž se vztahuje:

- upravuje provozování činnosti pojišťovnou z jiného členského státu (svoboda zakládání, svoboda dočasného poskytování služeb) a z třetího státu;
- zavádí povinnost pojišťovny mít vnitřní kontrolní systém;
- definuje nové povinnosti pojišťovny při změnách v její činnosti;
- vymezuje pojem velká rizika;
- upravuje mlčenlivost;
- zvyšuje hodnoty minimální výše základního kapitálu (původně „základní jmění“) předepsaného pro pojistná odvětví životního pojištění, a to ze 60 miliónů Kč na 90 miliónů Kč, a některá odvětví neživotního pojištění a to z 34 miliónů Kč na 60 miliónů Kč a z 46 miliónů Kč na 90 miliónů Kč;
- zavádí pojem důvěryhodnost apod. [3]

Zákonem se upustilo od schvalování pojistných podmínek, ale pojišťovna je musí na písemné vyžádání předložit České národní bance (po nepřímé novele provedené zákonem 57/2006 Sb.) ke kontrole jejich souladu s právními předpisy. Doplnila se, rozšířila nebo změnila se také ustanovení týkající se ekonomiky pojišťoven a ekonomiky pojištění. Je zvýšena například minimální výše kapitálu pro pojišťovny, jež poprvé žádaly o povolení provozování pojišťovací činnosti. K úpravám došlo rovněž u technických rezerv.

U životního pojištění se rezervy rozšiřovaly o:

- rezervu na splnění závazků z použité technické úrokové míry a
- rezervu pojistného neživotních pojištění.

K podstatné změně přijetím novely došlo u:

- vyrovnávací rezervy;
- skladby finančního umístění;
- limitů stanovených pro garanční fond a
- u solventnosti.

3.3 Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Zákon č. 38/2004 Sb. ze dne 17. prosince 2003 o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), s plnou účinností od 1. ledna 2005. Tento zákon je v souladu se Směrnicí 2002/92/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění, jejímž cílem je zabezpečit „evropský pas“ i pro pojišťovací zprostředkovatele na základě vymezených podmínek pro výkon této činnosti a zajistit nezbytnou ochranu spotřebitele. Byl novelizován změnou živnostenského zákona, se změnami a doplňky provedenými zákonem č. 444/2005 Sb., zákonem č. 57/2006 Sb.

Tento zákon upravuje podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, zřizuje jejich registr a upravuje výkon *dohledu* nad jejich činností.

Zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na území České republiky provozovat právnická nebo fyzická osoba jako: vázaný pojišťovací zprostředkovatel; podřízený pojišťovací zprostředkovatel; pojišťovací agent; *výhradní pojišťovací agent*; pojišťovací makléř nebo pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským členským státem není Česká republika.

Současné znění tohoto zákona obsahuje oproti původnímu zákonu č. 38/2004 Sb. institut *výhradního pojišťovacího agenta*. Zde je také upraveno, že Registr, který má zákonem dané členění, vede Česká národní banka a ta také na základě písemné žádosti do něj zapisuje fyzickou nebo právnickou osobu, která splnila podmínky stanovené tímto zákonem pro výkon zprostředkovatelské činnosti. Velmi důležitou je úprava podmínek, za kterých může zprostředkovatelskou činnost vykonávat pojišťovací zprostředkovatel na území hostitelského členského státu. Touto úpravou se zabývám níže.

Pojišťovací zprostředkovatel s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky je povinen před zahájením své činnosti na území jiného členského státu informovat o tomto záměru Českou národní banku. Česká národní banka ve lhůtě do 1 měsíce ode dne, kdy informaci obdržela, sdělí příslušnému orgánu dohledu hostitelského členského státu tento záměr pojišťovacího zprostředkovatele včetně identifikačních údajů pojišťovacího zprostředkovatele. Současně Česká národní banka informuje pojišťovacího zprostředkovatele o tomto sdělení příslušnému orgánu dohledu hostitelského členského státu. Pojišťovací zprostředkovatel s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky může zahájit svoji činnost na území jiného členského státu uplynutím 1 měsíce ode dne, kdy byl informován Českou národní bankou o splnění informační povinnosti, nebo dnem, kdy tuto informaci obdržel, jedná-li se o hostitelský členský stát, jehož příslušný orgán dohledu oznámil České národní bance, že nemá zájem o poskytování informací.

Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, který hodlá zahájit svoji činnost na území České republiky, informuje o tomto záměru příslušný orgán dohledu svého domovského členského státu. Česká národní banka sdělí pojišťovacimu zprostředkovateli obecné podmínky provozování jeho činnosti v České republice a запиše ho do registru ve lhůtě do 1 měsíce ode dne obdržení

identifikačních údajů a potvrzení příslušného orgánu dohledu o jeho zápisu do registru vedeného v jeho domovském členském státě. Pojišťovací zprostředkovatel je oprávněn zahájit svoji činnost na území České republiky po uplynutí 1 měsíce ode dne, kdy byl informován příslušným orgánem dohledu svého domovského členského státu o tom, že byla splněna informační povinnost vůči České národní bance.

Dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí je upraven následovně:

Dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky nebo třetího státu a nad činností samostatných likvidátorů pojistných událostí vykonává Česká národní banka. Při výkonu tohoto dohledu se Česká národní banka řídí zvláštním právním předpisem upravujícím pojišťovnictví, pokud tento zákon nestanoví jinak.

Dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, působících na území České republiky vykonává příslušný orgán dohledu domovského členského státu pojišťovacího zprostředkovatele v součinnosti s Českou národní bankou.

Dále jsou v tomto zákonu upraveny správní delikty: přestupky; správní delikty právnických osob; společná ustanovení týkající se správních deliktů a společná ustanovení k tomuto zákonu.

3.4 Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě

Zde se budu věnovat **zákonu č. 37/2004 Sb.** ze dne 17. prosince 2003 **o pojistné smlouvě** a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě) a doplňky provedenými zákonem č. 377/2005 Sb. Další novela byla provedena zákonem č. 57/2006 Sb.. Tento zákon byl v únoru roku 2004 uveřejněn ve Sbírce zákonů a nabyl účinnosti od 1. ledna 2005, s výjimkou vybraných ustanovení, která nabyla účinnost již 1. května 2004 tak, aby bylo zajištěno bezporuchové fungování jednotného trhu členských států EU.

Tento zákon upravuje vztahy účastníků pojištění vzniklého na základě pojistné smlouvy („soukromé pojištění“), pokud zvláštní právní předpis tyto vztahy neupravuje jinak ³. Nejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem.

³ Například zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů.

Co je to vlastně pojistná smlouva? **Pojistná smlouva** je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné.

Dále je na začátku zákona, jak již bývá zvykem, uvedena terminologie, která se v tomto zákonu používá.

Pojistná smlouva musí obsahovat určení pojistitele a pojistníka; určení oprávněné osoby; určení, zda se jedná o pojištění škodové nebo obnosové; vymezení pojistného nebezpečí a pojistné události; výši pojistného, jeho splatnost a údaj o tom, zda se jedná o pojistné běžné nebo jednorázové; vymezení pojistné doby a doby, na kterou byla pojistná smlouva uzavřena; v případě pojištění osob, bylo-li dohodnuto, že se oprávněná osoba bude podílet na výnosech pojistitele, způsob, jakým se oprávněná osoba na těchto výnosech bude podílet.

Dále se v tomto paragrafu uvádí, že pojistitel je oprávněn zabezpečit identifikaci pojistníka, pojištěného a oprávněné osoby při uzavírání a změně pojistné smlouvy a **identifikační údaje** o těchto osobách vést ve své evidenci. Identifikačními údaji se rozumí **u fyzických osob** jméno, popřípadě jména, příjmení, adresa bydliště a rodné číslo nebo datum narození, nebylo-li rodné číslo přiděleno, popřípadě obchodní firma, **u právnických osob** obchodní firma nebo název právnické osoby, její sídlo a u tuzemských právnických osob též identifikační číslo. Tyto identifikační údaje musí být uvedeny v pojistné smlouvě a v pojistce.

Součástí pojistné smlouvy jsou pojistné podmínky vydané pojistitelem, nejsou-li uvedeny přímo v pojistné smlouvě. Pojistník s nimi musí být před uzavřením pojistné smlouvy prokazatelně seznámen, s výjimkou smlouvy uzavřené formou obchodu na dálku, a bez jeho souhlasu nelze tyto pojistné podmínky měnit.

Dále můžeme v tomto zákonu nalézt: základní ustanovení o povinném pojištění, některá ustanovení o uzavření pojistné smlouvy, formu právních úkonů, promlčení, pojistku, pojištění cizího pojistného rizika, pojištění ve prospěch třetí osoby, pojistné, další práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění, následky porušení povinností, přerušení soukromého pojištění.

Mezi **důvody zániku soukromého pojištění** patří: uplynutí doby, nezaplacení pojistného, dohoda, výpověď, odstoupení a jiné důvody.

Dále se zde nabízí obecná úprava obnosového a škodového pojištění. Z terminologického přehledu, jež je uveden na začátku zákona vyplývá, že:

- **obnosovým pojištěním** je soukromé pojištění, jehož účelem je získání obnosu, tj. dohodnuté finanční částky v důsledku pojistné události ve výši, která je nezávislá na vzniku nebo rozsahu škody;
- **pojištěním škodovým** je soukromé pojištění, jehož účelem je náhrada škody vzniklé v důsledku pojistné události.

Mezi další instituty, které jsou zde upraveny patří **soukromé pojištění věci a jiného majetku**, kde v dílu prvním může čtenář nalézt obecná ustanovení o soukromém pojištění věci a jiného majetku. V dílu druhém jsou vysvětleny následující druhy pojištění: pojištění právní ochrany, pojištění odpovědnosti za škodu, pojištění úvěru a záruky a také pojištění finančních ztrát.

Následně je zde upraveno pojištění osob, životní pojištění, úrazové pojištění a pojištění pro případ nemoci

- V **pojištění osob** lze pojistit fyzickou osobu pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne stanoveného v pojistné smlouvě jako konec pojištění, pro případ úrazu, nemoci nebo jiné skutečnosti související se zdravím nebo se změnou osobního postavení této osoby.
- V **životním pojištění** lze pojistit fyzickou osobu zejména pro případ smrti, dožití se určitého věku, nebo dne stanoveného v pojistné smlouvě jako konec soukromého pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení této osoby. Toto pojištění lze sjednat pouze jako pojištění obnosové.
- Z **úrazového pojištění** poskytne pojistitel pojistné plnění ve výši stanovené v pojistné smlouvě, došlo-li k úrazu pojištěného. Úrazové pojištění lze sjednat jako pojištění škodové nebo pojištění obnosové. Úrazem se pro účely tohoto zákona rozumí neočekávané a náhlé působení zevních sil nebo vlastní tělesné síly nezávisle na vůli pojištěného, ke kterému došlo během trvání soukromého pojištění a kterým bylo pojištěnému způsobeno poškození zdraví nebo smrt.
- V **pojištění pro případ nemoci** hradí pojistitel za pojištěného v rozsahu dohodnutém v pojistné smlouvě náklady na zdravotní péči vzniklé v důsledku nemoci nebo následku úrazu a úkonu souvisejících se zdravotním stavem pojištěného, zejména s nemocí, úrazem, těhotenstvím a preventivní nebo dispenzární péčí. V pojistné smlouvě lze dohodnout i jiné skutečnosti související se zdravotním stavem pojištěného, se kterými je spojena povinnost pojistitele poskytnout pojistné plnění. Pojištění pro případ nemoci lze sjednat jako pojištění škodové nebo obnosové.

Ustanovení zákona o pojistné smlouvě vyplývající s členství ČR v EU můžeme nalézt v Hlavě V, kde v dílu prvním je upraveno soukromé pojištění v rámci volného poskytování služeb a povinné pojištění uložené členským státem. Díl druhý se zabývá informacemi poskytovanými zájemci a pojistníkovi.

3.5 Stručný přehled dalších zákonů

Mezi další zákony související s pojišťovnictvím, které nově vznikly nebo byly díky vzniku nových zákonů novelizovány patří následující zákony.

Zákon č. 47/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. května 2004. Tato novela má také harmonizační charakter. Jedná se zejména o implementaci Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES ze dne 16. května 2000 (tzv. čtvrtá motorová směrnice) o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS. Cílem této směrnice je především zajistit vyšší ochranu spotřebitele v celém Evropském hospodářském prostoru.

Novelou zákona se zvyšují limity pojistného plnění takto:

Tabulka č. 3: Limity pojistného plnění

Mil. Kč	Zákon č. 168/1999 Sb.	Novela zákonem 47/2004 Sb.
Škody na zdraví nebo usmrcením (na každého zraněného nebo usmrceného)	18	35
Škody na věci (bez ohledu na počet poškozených)	5	18

Zdroj: Vlastní zpracování na základě limitů pojistného plnění uvedených v zákonech č. 168/1999 Sb. a 47/2004 Sb.

Pojistné smlouvy s nižšími limity musely být nejpozději do 30. dubna 2005 upraveny na nové minimální limity. Ze zákona vyplývá pojišťovnám celá řada jiných povinností:

- musí ustanovit škodní zástupce v každém členském státě Evropského hospodářského prostoru,
- stanovit pojistné tak, aby zabezpečily trvalou splnitelnost závazků apod.

Zákon vymezuje celou řadu nových povinností České kanceláři pojistitelů. Kancelář je například povinna vytvořit informační středisko do 3 měsíců ode dne vstupu Smlouvy o přistoupení ČR k EU v platnost tak, aby mohla poškozenému poskytnout potřebné informace k uplatnění nároku na pojistné plnění.

Zákon č. 42/1994 Sb., ze dne 16. února 1994 o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, se změnami a doplňky provedenými zákonem č. 61/1996 Sb., zákonem č. 15/1998 Sb., zákonem č. 170/1999 Sb., zákonem č. 170/1999 Sb., zákonem č. 353/2001 Sb., zákonem č. 36/2004 Sb., zákonem č. 36/2004 Sb., zákonem č. 237/2004 Sb., zákonem č. 257/2004 Sb., zákonem č. 377/2005 Sb., zákonem č. 444/2005 Sb., zákonem č. 56/2006 Sb., zákonem č. 57/2006 Sb., zákonem č. 70/2006 Sb.

Velmi podstatnou změnu v tomto zákonu můžeme nalézt již v § 2, kde je upraveno, kdo se může stát účastníkem penzijního připojištění. Také zde můžeme nalézt zákaz diskriminace, minimální výši základního kapitálu, která je 50,000.000,-- Kč. V § 5 je uvedeno za jakých podmínek lze zažádat o povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu. Novinkou je, že o udělení povolení rozhoduje na základě písemné žádosti zakladatelů penzijního fondu **Česká národní banka**.

Do budoucna by v tomto zákonu mohlo dojít k dalším významným změnám i díky *zprávě Expertní skupiny*, která byla sestavena v roce 2004. Její Výkonný tým, který byl sestaven, aby připravil podklady pro Důchodovou reformu v ČR. Koordinátorem tohoto Výkonného týmu byl **Vladimír Bezděk**. V této zprávě může čtenář nalézt informace o přípravě modelů, o vstupních parametrech, výsledky modelování a představy o důchodové reformě politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně. Výkonný tým pro přípravu podkladů pro rozhodnutí o důchodové reformě svou činnost ukončil v závěru června 2005. Své poznatky publikoval v *Závěrečné zprávě*, nyní budou následovat politická jednání, legislativní jednání, schválení konkrétní podoby důchodové reformy a následně její praktická realizace.

Zákon č. 377/2005 Sb. ze dne 19. srpna 2005 o doplňkovém o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech). Novela byla provedena zákonem č. 57/2006 Sb.

Tento zákon zpracovává příslušné předpisy ES, jedná se o směrnici Evropského parlamentu a Rady **2002/87/ES** ze dne 16. prosince 2002 o doplňkovém dohledu nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a investičními podniky ve finančním konglomerátu a kterou se mění směrnice Rady 73/239/EHS, 79/267/EHS, 92/49/EHS, 92/96/EHS, 93/6/EHS a 93/22/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/78/ES a 2000/12/ES. Nejen, že tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství, jak jsem již uvedla, ale také upravuje výkon doplňkového dohledu nad regulovanými osobami působícími ve finančních konglomerátech, vztahy mezi orgány pověřenými výkonem dohledu na jednotlivými sektory finančního trhu a povinnosti osob působících ve finančním konglomerátu.

Zákon č. 57/2006 Sb. ze dne 2. února 2006 o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.

Nejprve než se zmíním o zákonu jako takovém, tak bych čtenáři chtěla osvětlit nejprve původní plán sjednocení dohledu/dozoru nad finančním trhem.

Jelikož modely regulace finančních trhů a dohledu/dozoru nad nimi se v jednotlivých státech výrazně liší, a to zejména v důsledku ekonomické situace a historicky podmíněných institucionálních zvláštností. Neexistuje tedy žádný univerzálně akceptovaný model. Jak jsem již v podkapitole 1.2.3 zmínila, ani na úrovni Evropského společenství nebyly vydány předpisy směřující k harmonizaci organizačního uspořádání dozoru nad finančním trhem, volba je plně v kompetenci států.

Do 1. dubna 2006 byl státní dozor nad finančním trhem v ČR uspořádán do 4 orgánů:

- **České národní banky** – bankovní dohled;
- **Komise pro cenné papíry** – dozor nad kapitálovým trhem,
- **Ministerstva financí** (Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění) – dozor v pojišťovnictví a penzijním připojištění;
- **Úřad pro dohled nad družstevními záložnami** – dohled nad družstevním bankovníctvím.

Ačkoliv ve světě jednoznačně převládalo sektorové uspořádání dozorových institucí, lze od 90. let 20. století sledovat výrazný trend směřující k integraci do jedné dozorové instituce (např. VB, Irsko, Kanada, Německo, Rakousko, Maďarsko, Slovensko). Kromě toho došlo v řadě zemí k částečné integraci dozoru.

Jako argumenty pro integraci lze uvést především rostoucí provázanost jednotlivých odvětví finančního trhu a s tím související potřebu, aby odpovědnost za fungování dozoru byla koncentrována v rámci jedné instituce a zároveň jednoznačně vymezena.

V případě sektorového uspořádání se zpravidla nelze vyhnout překrývání dozorové činnosti ze strany různých orgánů, nebo naopak vzniku „šedých zón“, kdy některé činnosti nejsou dozorovány žádnou z institucí. Integrovaný dozor dále umožňuje vyšší účinnost - napomáhá výměně a efektivnímu využití informací z různých dozorovaných oblastí. Integrace dozoru je zpravidla doprovázena sjednocením dozorových (a často také legislativních) standardů, což přispívá k větší právní jistotě účastníků finančního trhu a ke stabilitě trhu jako celku.

V souladu s těmito trendy probíhaly i v ČR úvahy o integraci dozoru nad finančním trhem. Jejich výsledkem se stalo usnesení vlády č. 452 ze 12. května 2004, kterým vláda schválila koncepci integrace dozoru do jediné instituce. Mělo jí být dosaženo postupně ve dvou etapách.

V rámci první (měla proběhnout k 1. 1. 2006) ve které mělo dojít:

- a) do 30. června 2005 k integraci *dohledu nad bankami* a *dohledu nad družstevními záložnami* **do České národní banky**;

b) do 31. prosince 2005 k integraci *státního dozoru nad kapitálovým trhem se státním dozorem v pojišťovnictví a penzijním připojištění* do **Komise pro cenné papíry**.

Na konci **první etapy** tak měly vzniknout dva dozorové orgány, které měly být ve **druhé etapě** integrovány do jediné instituce **Dozoru nad finančním trhem**.

Druhá etapa měla být realizována nejpozději k datu přistoupení České republiky do Hospodářské a měnové unie (cca rok 2010). [10]

V souladu s výše uvedeným usnesením připravilo Ministerstvo financí vládní návrh zákona, jehož cílem byla realizace první etapy integrace. Návrh schválila vláda 25. května 2005. První čtení proběhlo na schůzi Poslanecké sněmovny 21. června 2005 a návrh zákona byl přikázán k projednání rozpočtovému výboru a stálé komisi pro bankovníctví. K projednání však dosud nedošlo. Výše zmíněné usnesení vlády představovalo kompromis mezi zúčastněnými dozorovými orgány. Konkrétní představy o podobě jednotné dozorové instituce byly upřesněny po roce 2006. Kdy jednání ukázala společnou vůli provést již v první etapě úplnou integraci dozoru do jediné instituce, kterou měla být ČNB.

Společná vůle provést v první etapě úplnou integraci dozoru do jedné instituce se uskutečnila a touto institucí je podle předpokladů stala **Česká národní banka**.

Hlavní výhodou realizace integrace dozoru v jediné etapě bylo urychlení integračního procesu. Úplná integrace dozoru nad finančním trhem nastala za daných podmínek k 1. dubnu 2006.

Pozitivní dopady integrace (i sjednocení odlišných procesních úprav, režimu udělování povolení k činnosti, posílení postavení spotřebitele na finančním trhu apod.) by se měly projevit už v roce 2008, tedy s předstihem ve srovnání s původní variantou. Kromě toho znamenalo jednorázové provedení integrace úsporu nákladů spojených s technickým a organizačním zabezpečením procesu, a to na straně státu i účastníků finančního trhu. Další úspory přinesl synergický efekt integrace, neboť dozor vykonávaný jednotnou institucí je zpravidla levnější než dozor prováděný ve stejném rozsahu a sektorově uspořádaný.

Volba ČNB byla do značné míry odůvodněna především strukturou českého finančního trhu, který je tvořen převážně bankovními subjekty. Bankovní dohled tedy byl převažujícím odvětvím dozorové činnosti. Integrace dozoru do ČNB dále zajistila odpovídající platové ohodnocení zaměstnanců dozorového orgánu. Integrovaný dozor soustředěný do centrální banky sice není v celosvětovém srovnání převažujícím modelem uspořádání dozorových institucí, přesto se lze zejména v posledních letech setkat s tímto způsobem integrace stále častěji (např. Irsko, Slovensko, Singapur, Spojené arabské emiráty).

Spolu s integrací dozoru se s účinností od 1. dubna 2006 předpokládaly i změny v procesu přípravy právních předpisů upravujících finanční trh. Odpovědnost za přípravu primární legislativy (zákonů) byla bez výjimky svěřena Ministerstvu financí (ČNB se na přípravě podílela ve formě expertní spolupráce). Návrhy sekundární legislativy (prováděcí právní předpisy) byly naopak připravovány ČNB za expertní spolupráce Ministerstva financí. [10]

Tuto integraci dohledu nad finančním trhem zajistil **zákon č. 57/2006 Sb.** ze dne 2. února 2006 o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, který nabyl účinnosti k 1. dubnu 2006. Tento zákon byl zveřejněn ve Sbírce zákonů dne 8. března 2006.

Česká národní banka vykonává dohled nad

- a) bankami, pobočkami zahraničních bank, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pobočkami zahraničních institucí elektronických peněz a jinými osobami, které vydávají elektronické peníze, podle zvláštních právních předpisů^{9a)} a nad bezpečným fungováním bankovního systému,
- b) obchodníky s cennými papíry, emitenty cenných papírů, centrálním depozitářem, jinými osobami vedoucími evidenci investičních nástrojů, investičními společnostmi, investičními fondy, provozovateli vypořádacích systémů, organizátory trhů s investičními nástroji a dalšími osobami, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpisy upravující oblast podnikání na kapitálovém trhu,
- c) **pojišťovnami, zajišťovnami, penzijními fondy** a dalšími osobami působícími v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění podle zvláštních právních předpisů,
- d) bezpečným, spolehlivým a efektivním fungováním platebních systémů podle zvláštního právního předpisu,
- e) činností jiných osob, které mají povolení podle zvláštních právních předpisů.

1. Dohled zahrnuje

- a) rozhodování o žádostech o udělení licencí, povolení a předchozích souhlasů podle zvláštních právních předpisů,
- b) kontrolu dodržování podmínek stanovených udělenými licencemi a povoleními,
- c) kontrolu dodržování zákonů, jestliže je k této kontrole Česká národní banka tímto zákonem nebo zvláštními právními předpisy zmocněna, a kontrolu dodržování vyhlášek a opatření vydaných Českou národní bankou,
- d) získávání informací potřebných pro výkon dohledu podle zvláštních právních předpisů a jejich vymáhání, ověřování jejich pravdivosti, úplnosti a aktuálnosti,
- e) ukládání opatření k nápravě a sankcí podle tohoto zákona nebo zvláštních právních předpisů,
- f) řízení o správních deliktech a přestupcích.

- 2. Česká národní banka vykonává nad osobami uvedenými v odstavci 1 též dohled na konsolidovaném základě nebo ve skupině a doplňkový dohled nad těmito osobami ve finančních konglomerátech v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy.

Mezi další významné změny, které proběhly díky tomuto zákonu je zřízení Výboru pro finanční trh.

Výbor pro finanční trh

1. Zřizuje se výbor pro finanční trh (dále jen "výbor") jako poradní orgán bankovní rady pro oblast dohledu nad finančním trhem.
2. Výbor má 7 členů, kterými jsou:
  - a) předseda výboru, místopředseda výboru a další člen výboru, zvolení rozpočtovým výborem Poslanecké sněmovny na návrh profesních a zájmových organizací sdružujících účastníky finančního trhu a po vyjádření České národní banky a Ministerstva financí k navrženým osobám; tito členové výboru musí být důvěryhodnými a uznávanými odborníky pro oblast finančního trhu,
  - b) člen bankovní rady jmenovaný a odvolávaný bankovní radou,
  - c) dva vedoucí zaměstnanci Ministerstva financí jmenovaní a odvolávaní ministrem financí,
  - d) finanční arbitr.

Dále je zde uvedeno, co Výbor sleduje a projednává a jaké má pravomoci.

Výbor sleduje a projednává:

- obecné koncepce, strategie a přístupy k dohledu nad finančním trhem,
- významné nové trendy na finančním trhu, v jeho dohledu nebo regulaci,
- systémové otázky finančního trhu a výkonu dohledu nad ním, a to vnitrostátní i mezinárodní povahy.

Výbor je oprávněn předkládat bankovní radě stanoviska a doporučení v oblastech uvedených výše a v těchto případech je předseda výboru a v jeho nepřítomnosti místopředseda výboru oprávněn účastnit se projednávání stanoviska nebo doporučení výboru v bankovní radě. Obdobná stanoviska a doporučení je výbor oprávněn předkládat i Ministerstvu financí.

Česká národní banka informuje výbor alespoň dvakrát ročně o hlavních aktivitách v oblasti dohledu nad finančním trhem v uplynulém období včetně vydaných rozhodnutí. Učiní tak i na žádost výboru; stejnou informační povinnost má na žádost výboru i Ministerstvo financí a finanční arbitr.

Mezi další důležité informace patří skutečnost, že Česká národní banka každoročně vypracovává a nejpozději do 30. června následujícího roku předkládá Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě k informaci zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem. Před předložením zprávy o výkonu dohledu musí její návrh projednat výbor, který má právo připojit k ní své vyjádření.

Ve zkratce se dá Výbor pro finanční trh definovat jako poradní orgán bankovní rady ČNB pro oblast dohledu nad finančním trhem. V souladu se zákonem o České národní bance projednává VFT koncepční přístupy k dohledu nad finančním trhem, jeho právní rámec, významné nové trendy a věnuje se také systémovým otázkám finančního trhu a výkonu dohledu nad ním.

Tento zákon v jednotlivých částech dále upravuje jednotlivé zákony.

Sjednáním dohledu nad finančním trhem v ČR naplnila Česká republika jeden z cílů Bílé knihy finančních služeb (2005 – 2010). Tímto cílem byla dynamická konsolidace směřující k integrovanému hospodářsky efektivnímu finančnímu trhu EU.

4. Zhodnocení vlivu směrnic EU na český pojistný trh

Jak jsem již uvedla ve třetí kapitole této práce, tak nejvýznamnější změny v legislativě českého pojišťovnictví proběhly po vstupu ČR do EU. Před tímto vstupem byly zákony připravovány tak, aby se vstupem ČR do EU vstoupily v platnost.

V prvním pololetí 2003 se Parlament České republiky začal zabývat:

- návrhem zákona o pojišťovnictví,
- návrhem zákona o pojistné smlouvě,
- návrhem zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí,
- návrhem zákona, kterým by se změnil zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.

V prosinci roku 2003 byly schváleny a ve Sbírce zákonů zveřejněny následující legislativní změny:

- Zákon č. 36/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem;
- Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě;
- Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí;
- Zákon č. 39/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví;
- Vyhláška č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví;
- Zákon č. 47/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla;
- Vyhláška č. 309/2004 Sb., kterou se mění vyhláška č. 205/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla;
- Vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

Další změny legislativy českého pojišťovnictví byly v letech 2005 a 2006. V těchto letech byly ve Sbírce zákonů zveřejněny následující legislativní změny:

- Zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech).
- Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.
- Zákon č. 70/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o provádění mezinárodních sankcí.
- Vyhláška č. 40/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.
- Vyhláška č. 96/2006 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva financí č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví.

- Vyhláška č. 458/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví, ve znění vyhlášky č. 96/2006 Sb.

Teprve v tomto roce – k 1. 1. 2005 nabyly účinnosti tyto dva zákony:

- zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě;
- zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

V roce 2005 pokračovala implementace dalších právních aktů EU. Byl vydán **zákon č. 377/2005 Sb.**, o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), s účinností od 29. září 2005 (s plnou účinností od 30. září 2006). Tento zákon upravuje výkon doplňkového dozoru nad regulovanými osobami (pojišťovna nebo tuzemská zajišťovna) působícími ve finančních konglomerátech, vztahy mezi orgány pověřenými výkonem dozoru nad jednotlivými sektory finančního trhu a povinnosti osob působících ve finančním konglomerátu. Účelem doplňkového dozoru je omezení rizik, kterým jsou vystaveny regulované osoby tím, že jsou součástí finančního konglomerátu. Zákon stanovuje také doplňková pravidla obezřetného podnikání a upravuje správní delikty.

V roce 2005 probíhal legislativní proces i u dalších zákonů. Z nich má stěžejní postavení **zákon č. 57/2006 Sb.**, o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem. Od 1. dubna 2006 - od data účinnosti tohoto zákona je dohled integrován do České národní banky (ČNB). O této variantě řešení rozhodla vláda svým usnesením č. 1079 ze dne 24. srpna 2005. ČNB se stala jediným subjektem vykonávajícím dohled nad osobami působícími na finančním trhu. Česká národní banka má povinnost provádět analýzy vývoje finančního systému, pečovat o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívat ke stabilitě finančního systému jako celku. Pokud jde o pojišťovnictví, převzala tak ČNB agendu Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění, který působil v rámci Ministerstva financí ČR.

V rámci organizační struktury ČNB existují z hlediska integrovaného dohledu tři sekce:

- sekce bankovního dohledu,
- sekce regulace a dohledu nad pojišťovnami,
- sekce regulace a dohledu nad kapitálovým trhem.

Podle uvedeného zákona byl i zřízen Výbor pro finanční trh, o kterém se zmiňují v podkapitole 3.5 této práce. Uvedený zákon změnil třicet tři zákonů a mezi nimi i zákon o pojišťovnictví, zákon o pojistné smlouvě a zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

Jak je z předchozího přehledu jasné, tak legislativa České republiky v rámci pojišťovnictví doznala velkých změn. Tyto změny legislativy samozřejmě nejsou konečné.

Dále bych se chtěla zmínit o nových dokumentech EU, které v sobě zahrnují i pojistnou problematiku.

Evropská komise se v roce 2005 zabývala přípravou politiky v oblasti finančních služeb na období 2005 až 2010. Dne 3. května 2005 vydala tzv. Zelenou knihu.

Zelená kniha o politice finančních služeb (2005–2010) Evropské komise o politice finančních služeb předkládá návrhy k tomu, jak dále integrovat trh finančních služeb EU. Spíše než na návrhy nových právních úprav se zaměřuje především na provádění existujících pravidel dohodnutých v akčním plánu finančních služeb (Financial Services Action Plan – FSAP) a na spolupráci. Zkoumá způsoby, jak zlepšit přeshraniční přístup k finančním službám pro soukromé osoby a k řízení aktiv.

Dále je v Zelené knize zdůrazněno, jak je potřebné v krátkodobém horizontu dokončit rozpracovanou činnost a dát konečnou podobu právním předpisům právě projednávaným v Evropském parlamentu a v Radě. Kniha rovněž zdůrazňuje fakt, že stávající právní předpisy musí být prováděny účinně, ve třech fázích: účinná transpozice pravidel EU do vnitrostátních právních předpisů; přísnější vymáhání dodržování ze strany orgánů zajišťujících dozor; a průběžné následné vyhodnocování. Komise prohlásila, že ve všech fázích jakéhokoli budoucího regulačního procesu bude důsledně uplatňovat přístup „lepší regulace“ s důkladným hodnocením dopadu a rozsáhlými konzultacemi.

Na základě konzultací i s evropským pojišťovacím průmyslem byla dne 5. prosince 2005 vydána jako již závazný dokument Bílá kniha.

Bílá kniha: Politika finančních služeb (2005 – 2010), představuje priority politiky Evropské komise v oblasti finančních služeb do roku 2010. Mezi cíle politiky finančních služeb pro příštích 5 let patří.

- dynamická konsolidace směřující k integrovanému, otevřenému, konkurenceschopnému, hospodářsky efektivnímu finančnímu trhu EU,
- odstranění přetrvávajících hospodářsky významných překážek při poskytování finančních služeb a volném pohybu kapitálu v EU, a to při nejnižších nákladech a s účinným stupněm obezřetnosti při dohledu a úpravě obchodního chování, vedoucího k vysoké úrovni finanční stability, výhodám pro spotřebitele a k jejich ochraně,
- provádění, prosazování a průběžné vyhodnocování stávajících právních předpisů a důsledné uplatňování dokonalejší právní úpravy v budoucích iniciativách,
- prohloubení spolupráce v oblasti dohledu a konvergence v EU, zlepšování vztahů s ostatními světovými účastníky na finančních trzích a celosvětové posílení evropského vlivu v této oblasti.

Velmi zajímavou je kapitola první této knihy, ve které se hovoří o dynamické konsolidaci finančních služeb. Zde se čtenář může dozvědět následující.

Finanční trhy jsou klíčovým prvkem fungování moderních ekonomik. Čím jsou integrovanější, tím účinnější je přerozdělování hospodářských zdrojů a dlouhodobá výkonnost hospodářství. Dokončení jednotného trhu v oblasti finančních služeb je proto významnou součástí lisabonského procesu hospodářských reforem⁴ a je nedílnou součástí celosvětové konkurenceschopnosti EU.

⁴ „Společné akce pro růst a zaměstnanost: Lisabonský program Společenství“, KOM(2005) 330 v konečném znění, 20. 7. 2005.

Integrace evropských finančních trhů vychází z Akčního plánu finančních služeb 1999– 2005 (FSAP – Financial Sector Assessment Program). Ukázalo se, že jeho ústřední filozofie je správná: výkonnost finančního sektoru se zlepšila. I přes značné vnější otřesy došlo ke zvýšení likvidity a hospodářské soutěže, přiměřené ziskovosti a finanční stabilitě. Postupným prováděním opatření FSAP v nadcházejících letech se tyto výsledky budou ještě zlepšovat.

Za zmínku stojí i kapitola 3., která je obsažena v Bílé knize. Tato kapitola se věnuje Zajištění správných struktur regulace a dohledu ES. V této kapitole je obsaženo fungování **Lamfalussyho procesu**. Tento maďarský baron Alexandre Lamfalussy byl prvním presidentem Evropského měnového institutu (od 1. ledna 1994 do 30. května 1997). Tento institut byl pouze předstupěň pro Evropskou ústřední banku, jež vznikla k 1. červnu 1998. Tím institut dokončil svůj úkol a vstoupil do likvidace.

A teď se zmíním o projektu Lamfalussyho. Lamfalussyho projekt vznikl v roce 2000, nesl název „Finanční trh EU“, jedná se o tzv. „zprávu moudrých“. V této zprávě je nastíněno fungování finančního trhu v EU. Jedná se hlavně o integraci finančního trhu EU. Základem přístupu EU k regulaci a dohledu ve finančních službách je nyní 4 .úroveň Lamfalussyho procesu. Čtvrtý stupeň obsahuje Implementace v členských státech EU a dohled Komise nad kompatibilitou. K uplatňování čtyřúrovňové Lamfalussyho procedury se přistoupilo už v roce 2003. Tento proces spočívá v tom, že instituce EU navrhnou hlavní principy legislativy k finančním službám včetně pojišťovnictví, zatímco odbornější technické otázky jsou projednávány ve specializovaných sektorových výborech.

- **Úroveň 1:** rámcový návrh směrnice nebo nařízení zpracovaný příslušnou institucí EU;
- **Úroveň 2:** rozpracování technických implementačních opatření na zasedání regulátorů, resp. nového Evropského výboru pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní systémy (European Insurance and Occupational Pensions Committee – EIOPC), po konzultaci s výborem uvedeným v úrovni 3;
- **Úroveň 3:** Výbor evropských orgánů dozoru v pojišťovnictví a zaměstnaneckých penzijních systémech (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors – CEIOPS) zpracovává výkladová doporučení a instrukce za účelem zajistit odpovídající implementaci a aplikaci;
- **Úroveň 4:** Implementace v členských státech EU a dohled Komise nad kompatibilitou.

Tak to by bylo vše, co jsem chtěla říci o Lamfalussyově proceduře. A dále se vracím k Bílé knize.

Velmi zajímavou podkapitolou kapitoly 3. je kapitola 3.2, která pojednává o Úkolech dohledu. Kde je za cíl stanoveno to, že by v příštích pěti letech měly být ohledně dohledu vypracovány metody společných kontrol, vzájemných partnerských přezkumů a praktických opatření, jako jsou například výměny pracovníků, společná školení pro orgány dohledu, výměny informací a zkušeností.

Pokud se týká pojišťovnictví, je v Bílé knize v podkapitole 4.1.2 zahrnut projekt „Solventnost II“. U projektu „Garanční systémy v pojišťovnictví“ není dosud definitivně rozhodnuto, zda bude připravován návrh právního předpisu.

Přehled konkrétních úkolů a činností je uveden v příloze Bílé knihy.

V roce 2005 byly vydány ještě následující směrnice, o kterých se blíže zmiňuji v kapitole 2. této práce:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu,
- Směrnice 2005/1/ES, týkající se zavedení nové organizační struktury výborů pro finanční služby (Lamfalussyho proces),
- Směrnice 2005/14/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (pátá motorová směrnice).

Za zmínku stojí také **studie Světové banky** ze dne 27. března 2006 na téma vyhodnocení stavu správy a řízení společností a pravidel pro fungování na pojistném trhu v České republice. Studii zveřejnilo Ministerstvo financí ČR, tato studie je součástí dlouhodobé spolupráce České republiky a Světové banky.

V posledních letech se v rámci Programu hodnocení finančního sektoru (Financial Sector Assessment Program - FSAP) Světová banka stále více soustředí na přezkoumání „corporate governance“ (systému vedení a kontroly) bank a sektoru pojišťovnictví mnoha zemí. Její jednotlivé studie jsou ke stažení na jejích vlastních stránkách (www.worldbank.org). Systém vedení a kontroly společnosti se totiž stále ukazuje jako jeden z nejslabších elementů finančního sektoru. V rámci detailnějšího a strukturovanějšího přístupu vytvořila Světová banka šablonu několika nejvhodnějších srovnávacích testů s cílem zhodnotit systém vedení a kontroly u bank. Tato šablona byla následně adaptována i do sektoru pojišťovnictví.

Hodnocení systému vedení a kontroly v sektoru pojišťovnictví ČR má následující cíle:

- vyvinout nejvhodnější srovnávací testy pro hodnocení sektoru pojišťovnictví v Evropě a středoasijských regionech;
- provést zkušební hodnocení českého rámce pojišťovnictví pomocí těchto srovnávacích testů;
- poskytnout doporučení ohledně možných zdokonalení systému vedení a kontroly v sektoru pojišťovnictví ČR.

Jak je z předchozího textu patrné, tak změny v české legislativě byly a budou. Jak postupně dochází ke sjednocování legislativy v rámci EU, tak bude postupně docházet i ke změnám legislativním v rámci ČR.

Závěr

Český pojistný trh se od 1. května 2004 stal nedílnou součástí jednotného pojistného trhu Evropské unie. Již před vstupem ČR do EU se český pojistný trh dostal na vysokou úroveň. Proto se z tohoto hlediska samotný akt přistoupení nestal pro náš pojistný trh žádným otřesem. Znamená ale velkou výzvu a potenciál pro další růst celého trhu. Zejména v oblasti životního pojištění má český pojistný trh oproti "starým" zemím EU značné rezervy co do výdajů domácností na zabezpečení svého života a zdraví. Proto se podle mého názoru dá v životním pojištění očekávat dynamický rozvoj.

Velmi významná je existence tzv. *jednotného evropského pasu*, která znamená, že pojišťovny ze všech členských států mají možnost provozovat na území České republiky pojišťovací činnost. To samozřejmě platí i naopak - tuzemské pojišťovny mají právo podnikat i v jiných státech EU. V této skutečnosti vidím velké možnosti, jelikož se českému pojišťovníctví se otevřel nový prostor pro další rozvoj. Tuto skutečnost však nelze v žádném případě přeceňovat. Jako příklad bych zde ráda uvedla Rakousko, jemuž nepřinesl vstup do EU a uvolnění pojišťovacího trhu žádné výrazné změny.

Za zmínku stojí také fakt, že vývoj legislativy se v České republice určitě nezastaví na současné úpravě, která v rámci EU není zcela dokonalá. K této skutečnosti bych ráda uvedla fakt, že byl přijat zákon č. 57/2006 Sb., ze dne 2. února 2006 o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem. Tento zákon vstoupil v platnost k 1. dubnu 2006 a k tomuto dni začala Česká národní banka vykonávat dohled nad finančním trhem. Také k tomuto dni začal svou působnost Výbor pro finanční trh, který má celkem sedm členů.

Další změny lze očekávat i k 10. prosinci 2007, kdy má být dokončena implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/EHS, 92/49/EHS, jakož i směrnic 98/78/ES a 2002/83/ES. Podle této směrnice musí mít všechny zajišťovny povolení k provozování zajišťovací činnosti, které jim udělí příslušný orgán jejich domovského členského státu. Aby zajišťovně bylo uděleno povolení, musí splňovat určité podmínky – musí mít určitou právní formu, obchodní plán, musí splňovat požadavky na solventnost a musí mít minimální garanční fond.

Seznam použité literatury

PUBLIKACE

- [3] BÖHM, A. *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie*. Vybrané aspekty. Praha: Aspi Publishing, 2004, ISBN 80-7357-020-3.
- [4] MUŽÁKOVÁ, K. *Vliv směrnic EU na český pojištný trh*. [Bakalářská práce.] Liberec: Technická univerzita v Liberci – Hospodářská fakulta, 2005.

INTERNETOVÉ STRÁNKY

- [5] *Evropský parlament* [online]. [cit. 12.3.2007]. Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/>>
- [6] *Rozhodnutí Rady ze dne 1. ledna 2007 o pořadí pro výkon předsednictví Rady*. Eur-lex [online]. [cit. 15.3.2007]. Dostupné z: <<http://www.europa.eu.int/eur-lex/>>
- [7] *Rada EU* [online]. [cit. 15.3.2007]. Dostupné z: <<http://www.consilium.europa.eu/>>
- [8] *Komise pro cenné papíry* [online]. [cit. 3.4.2007]. Dostupné z: <<http://www.sec.cz/>>
- [9] *Česká asociace pojišťoven* [online]. [cit. 4.3.2007]. Dostupné z: <<http://www.cap.cz/>>
- [10] *Česká národní banka* [online]. [cit. 6.3.2007]. Dostupné z: <<http://www.cnb.cz/>>

PRAMENY

- [1] *Treaty between the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Federal Republic of Germany, the Hellenic Republic, the Kingdom of Spain, the French Republic, Ireland, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands, the Republic of Austria, the Portuguese Republic, the Republic of Finland, the Kingdom of Sweden, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (Member States of the European Union) and the Czech Republic, the Republic of Estonia, the Republic of Cyprus, the Republic of Latvia, the Republic of Lithuania, the Republic of Hungary, the Republic of Malta, the Republic of Poland, the Republic of Slovenia, the Slovak Republic, concerning the accession of the Czech Republic, the Republic of Estonia, the Republic of Cyprus, the Republic of Latvia, the Republic of Lithuania, the Republic of Hungary, the Republic of Malta, the Republic of Poland, the Republic of Slovenia and the Slovak Republic to the European Union.*

[2] *Act concerning the conditions of accession of the Czech Republic, the Republic of Estonia, the Republic of Cyprus, the Republic of Latvia, the Republic of Lithuania, the Republic of Hungary, the Republic of Malta, the Republic of Poland, the Republic of Slovenia and the Slovak Republic and the adjustments to the treaties on which the European union is founded.*

Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících předpisů, se změnami a doplňky provedenými zákonem č. 159/2000 Sb., zákonem č. 316/2001 Sb., zákonem č. 12/2002 Sb., zákonem č. 126/2002 Sb., zákonem č. 39/2004 Sb., zákonem č. 39/2004 Sb., zákonem č. 257/2004 Sb., zákonem č. 39/2004 Sb., zákonem č. 377/2005 Sb., zákonem č. 381/2005 Sb., zákonem č. 413/2005 Sb., zákonem č. 444/2005 Sb., zákonem č. 57/2006 Sb., zákonem č. 70/2006 Sb.

Zákon č. 36/2004 Sb., ze dne 3. prosince 2003, kterým se mění zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 37/2006 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, se změnami a doplňky provedenými zákonem č. 377/2005 Sb. Další novela byla provedena zákonem č. 57/2006 Sb.

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, se změnami a doplňky provedenými zákonem č. 444/2005 Sb., zákonem č. 57/2006 Sb.

Zákon č. 39/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 47/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech. Novela byla provedena zákonem č. 57/2006 Sb.

Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.

SMĚRNICE 2002/83/ES EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY ze dne 5. listopadu 2002 o životním pojištění (konsolidovaný text).

SMĚRNICE RADY 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování.

PRVNÍ SMĚRNICE RADY 73/239/EEC z 24. července 1973 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se zahájení a provozování podnikání v přímém jiném než životním pojištění.

DRUHÁ SMĚRNICE RADY 88/357/EEC z 22. června 1988 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění stanovící opatření k podpoře účinného uplatňování svobody poskytovat služby a upravující směrnici 73/239/EEC.

SMĚRNICE RADY 92/49/EEC z 18. června 1992 o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se přímého jiného než životního pojištění, kterou se upravují směrnice 73/239/EEC a 88/357/EEC (třetí směrnice neživotního pojištění).

SMĚRNICE RADY 78/473/EEC o koordinaci zákonů, nařízení a správních předpisů týkajících se soupojištění v rámci Společenství.

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/EHS, 92/49/EHS, jakož i směrnic 98/78/ES a 2002/83/ES (text s významem pro EHP).

Bílá kniha: Politika finančních služeb (2005 – 2010), Evropská komise, 5. 12. 2005.

Green Paper on Financial Services Policy (2005 – 2010): European Commission, 3. 5. 2005.

Pilot Assessment of Governance of the Insurance Sector: The World Bank, 27. 3. 2006.

Ministerstvo financí České republiky [online]. Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/>>

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Evropský parlament (6 stran)
- Příloha č. 2: Rozhodnutí Rady ze dne 1. ledna 2007 o pořadí pro výkon předsednictví Rady (2 strany)
- Příloha č. 3: Rada EU (5 stran)
- Příloha č. 4: Výňatek Článku 2, 3 a Přílohy I ze směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/83/ES ze dne 5. listopadu 2002o životním pojištění (3 strany)
- Příloha č. 5: A. Klasifikace rizik podle pojistných odvětví dle směrnice EU č. 73/239/EEC (První směrnice neživotního pojištění);
B. Název povolení vydávaného pro více než jedno pojistné odvětví
C. Doplnková rizika
(3 strany)

Příloha č. 1

Evropský parlament

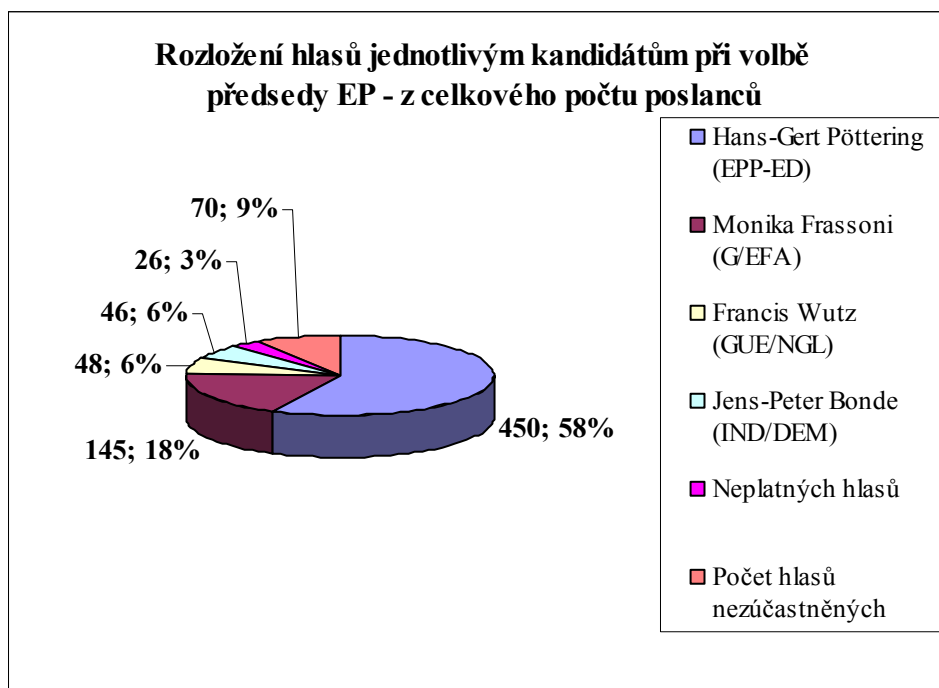
Evropský parlament je přímo volený orgán, jež reprezentuje politickou vůli občanů EU a podílí se na tvorbě právních norem.

Evropský parlament zastupuje přibližně 492 milionů evropských občanů v 27 zemích Unie, zároveň patří k prointegračním orgánům hájícím celoevropské zájmy a také nadnárodní principy. Parlamentní shromáždění existuje od samého začátku evropského integračního procesu, ale jeho význam začal narůstat až po prvních přímých volbách, jež se konaly v roce 1979. Přímá volba dala Evropskému parlamentu potřebnou politickou legitimitu a původně poradní shromáždění postupně získávalo stále větší vliv. Maastrichtská a Amsterdamská smlouva jej pak v 90. letech 20. století přeměnily na zákonodárný orgán, jež na úrovni Společenství vykonává pravomoci podobné těm, kterými disponují národní parlamenty členských zemí (ale o zákonodárnou pravomoc se musí dělit s Radou).

Volební období Parlamentu je pětileté. Volební systém do Parlamentu není jednotný, liší se podle tradic a ústavních pravidel jednotlivých členských zemí. Existuje však zřetelný příklon k systémům poměrného zastoupení – od roku 1999 se systém regionálních kandidátek používá i v Británii. V současné době po rozšíření se Parlament skládá z 785 „europoslanců“, z toho 215 poslanců z nových členských států (státy přistoupivší v letech 2004 a 2007), kteří se scházejí jeden týden v měsíci na plenárním zasedání ve Štrasburku. Zde má EP také svoje oficiální sídlo. Mezi plenárními zasedáními zasedají poslanci ve dvaceti stálých výborech, které se však schází v Bruselu. Kromě stálých výborů mohou být vytvořeny ještě podvýbory, dočasné výbory či vyšetřovací výbory. Do klubů se poslanci sdružují nikoli na bázi národní, ale podle politické příslušnosti. V současné době v EP působí osm politických skupin.

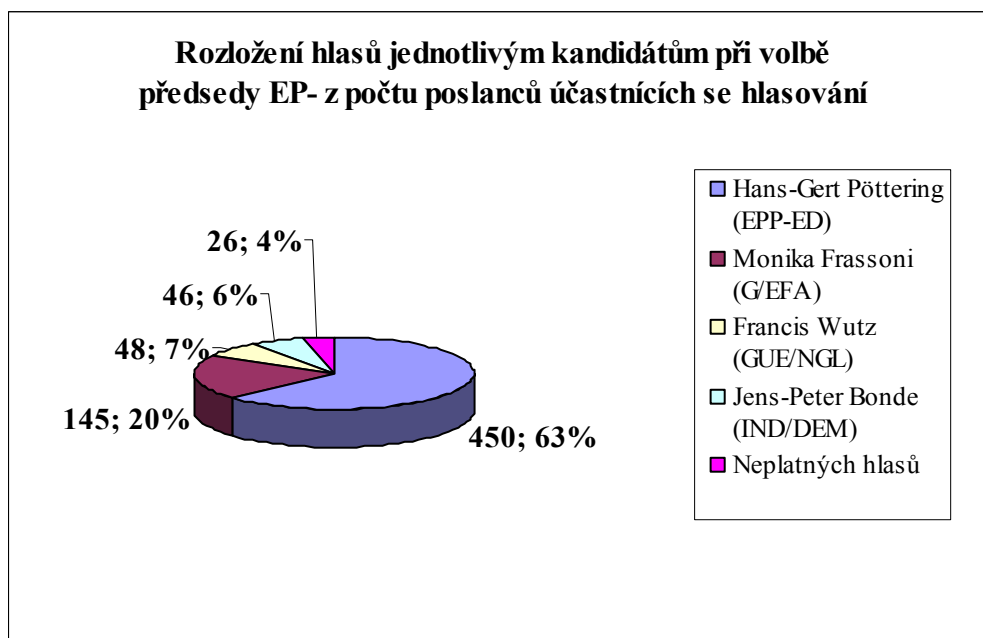
Poslanci Evropského parlamentu mezi sebou volí předsednictvo, jež se skládá z předsedy a čtrnácti místopředsedů. Mandát předsedy EP trvá 30 měsíců, od 16.1.2007 tento post zastává 61letý německý křesťanský demokrat **Hans-Gert Pötering**. Právník, politolog a historik Hans-Gert Pötering vystřídal španělského socialistu Josepa Borella Fontellessa. Pöteringa v tajném hlasování, kterého se zúčastnilo 715 z nynějších celkem 785 europoslanců, zvolilo 450 europoslanců (podpora 65,3 % poslanců při zohlednění neplaných hlasů). Pro ostatní tři kandidáty hlasovalo celkem 239 poslanců. Pötering, který kandidoval za největší europoslanecký klub, Evropskou lidovou stranu – Evropské demokraty (EPP-ED), jemuž od roku 1999 předsedal, povede Parlament do poloviny roku 2009. Pro kandidátku frakce Zelených/Evropské svobodné aliance (G/EFA) a její spolupředsedkyni **Moniku Frassoniovou** z Itálie hlasovalo 145 europoslanců. Předsedu frakce Konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice (GUE/NGL), francouzského komunistu **Francise Wutze**, podpořilo 48 poslanců. Pro spolupředsedu frakce Nezávislí/Demokracie (IND/DEM) **Jense-Petera Bondeho** z Dánska hlasovalo 46 poslanců. Podle jednacího řádu EP bylo 26 hlasů neplatných, proto se nezapočítaly do celkového výsledku. Pro přehlednost uvádím dále graf č. 1. a graf č. 2.

Graf č. 1: Rozložení hlasů jednotlivým kandidátům při volbě předsedy EP – z celkového počtu poslanců

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 2: Rozložení hlasů jednotlivým kandidátům při volbě předsedy EP – z počtu poslanců účastnících se hlasování

Zdroj: Vlastní zpracování.

K českým europoslancům, kteří vykonávají funkci místopředsedy či místopředsedkyně jednoho z výborů Evropského parlamentu, přibylí (hlasováním ze dne 16.11.2006) **Libor Rouček** (PES), **Petr Duchoň** (EPP-ED; ODS), **Miroslav Ransdorf** (GUE/NGL; KSČM) a **Zuzana Roithová** (EPP-ED; KDU-ČSL). Dále máme v Evropském parlamentu také jednoho europoslance, který je ve funkci předsedy parlamentního výboru: Životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin. Tímto předsedou je od 1.2.2007 do roku 2009 pan Dr. **Miroslav Ouzký**. Předseda reprezentuje EP na mezinárodní úrovni a při jednáních s dalšími institucemi. Předsednictvo a generální sekretariát EP sídlí v Lucemburku.

Dále bych se chtěla zmínit o hlavních úkolech výborů, kterých je 20. Výbory se dělí podle oblastí, které pokrývají: od rozpočtu přes občanské svobody až po kulturu či zahraničí. Každý výbor má v rámci své specializace vlastní pravomoci. Výbory zasedají v Bruselu; některé výborové schůze se však konají i během plenárních zasedání ve Štrasburku.

Výbory připravují práci Parlamentu na plenární zasedání. Vypracovávají proto zprávy o legislativních návrzích, které byly předloženy Parlamentu či o kterých byl Parlament konzultován, a zprávy z vlastního podnětu. Výbory tak posuzují a navrhuji pozměňovací návrhy k návrhům směrnic a nařízení, které vypracovává Evropská komise a jež jsou též předkládány Radě EU. Výbory rovněž vypracovávají stanoviska pro ostatní parlamentní výbory.

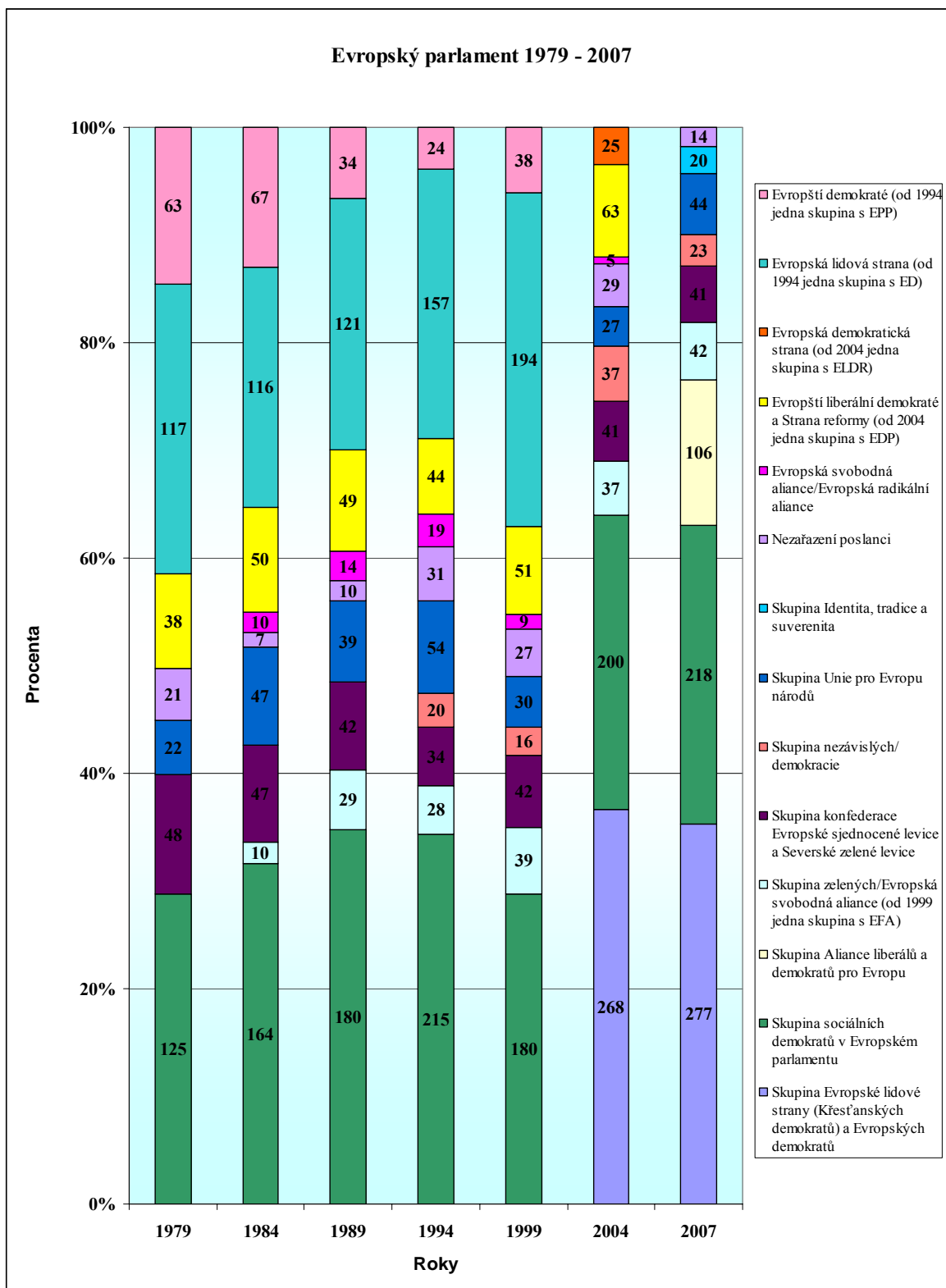
Evropský parlament může rovněž vytvářet podvýbory a dočasné výbory, které se zabývají specifickými problémy, nebo vyšetřovací výbory v rámci svých kontrolních pravomocí.

Také za zmínku stojí, že mezi významné pravomoci Parlamentu patří pravomoci kontrolní. Vyslovuje souhlas se jmenováním předsedy a členů Evropské komise. Vyslovením nedůvěry může Komisi donutit k rezignaci. Komise je navíc povinna předkládat Parlamentu zprávy různého charakteru. Poslanci mohou Komisi klást písemné nebo ústní otázky (právo interpelace).

Vůči Radě EU je kontrola EP především kontrolou politickou. Předseda Rady předkládá na začátku svého předsednictví program činnosti Rady a na závěr funkčního období zprávu o své činnosti. Informuje Parlament o výsledcích každého zasedání Evropské rady a o záležitostech Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Unie. Předseda EP na začátku každého zasedání Evropské rady předkládá stanoviska k otázkám, o nichž se má jednat. Při každé změně smluvního základu ES/EU dochází k posílení pravomocí Parlamentu.

Dále uvádím graf č. 3: Evropský parlament 1979 – 2007. Velmi zajímavý je vývoj celkového počtu poslanců jednotlivých členských zemí EU v již uváděných letech. V roce 1979 byl celkový počet poslanců 434, v letech 1984 až 1989 byl celkový počet poslanců 518, v rozmezí let 1994 až 1999 to bylo 616 poslanců, dále v roce 2004 to bylo 732 poslanců a konečně v letošním roce – roce 2007 je celkový počet poslanců v Evropském parlamentu 785. Tento vývoj počtu poslanců v Evropském parlamentu ovlivnili nové přistoupení státy.

Graf č. 3: Evropský parlament 1979 – 2007

Zdroj: Vlastní zpracování.

Níže uvádím tabulku č. 1, která umožní názorně čtenáři pochopit zastoupení poslanců jednotlivých zemí v jednotlivých politických uskupení. Tuto tabulku jsem aktualizovala k datu 2. 4. 2007, jelikož k 1. 1. 2007 přistoupily k EU další dva státy a to Bulharsko a Rumunsko.

Tabulka č. 1: Politická uskupení v Evropském parlamentu

Politická uskupení, Volební období 2004 – 2009, od 1.1 2007										
Země	Celkem poslanců	EPP-ED	PES	ALDE	G/EFA	GUE/NGL	IND/DEM	UEN	I/T/S	NI
Belgie	24	6	7	6	2				3	
ČR	24	14	2			6	1			1
Dánsko	14	1	5	4	1	1	1	1		
Německo	99	49	23	7	13	7	2			
Estonsko	6	1	3	2						
Řecko	24	11	8			4	1			
Španělsko	54	24	24	2	3	1				
Francie	78	17	31	11	6	3	3		7	
Irsko	13	5	1	1		1	1	4		
Itálie	78	24	15	12	2	7		13	2	3
Kypr	6	3		1		2				
Lotyšsko	9	3		1	1			4		
Litva	13	2	2	7				2		
Lucembursko	6	3	1	1	1					
Maďarsko	24	13	9	2						
Malta	5	2	3							
Nizozemsko	27	7	7	5	4	2				
Rakousko	18	6	7	1	2				1	1
Polsko	54	15	9	5			2	20		3
Portugalsko	24	9	12			3				
Slovinsko	7	4	1	2						
Slovensko	14	8	3							3
Finsko	14	4	3	5	1	1				
Švédsko	19	6	5	3	1	2	2			
Bulharsko	18	4	6	7					1	
Rumunsko	35	9	12	9					5	
Velká Británie	78	27	19	12	5	1	10		1	3
Celkem EU	785	277	218	106	42	41	23	44	20	14

Zdroj: Vlastní zpracování (aktuální ke dni 2. 4. 2007).

Tabulka č. 2: Klíč k názvům jednotlivých politických uskupení

Zkratka	Název politického uskupení v AJ	Název politického uskupení v ČJ
EPP-ED	Group of the European People's Party (Christian Democrats) and European Democrats	Skupina Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů) a Evropských demokratů
PES	Socialist Group in the European Parliament	Skupina sociálních demokratů v Evropském parlamentu
ALDE	Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe	Skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu
G/EFA	Group of the Greens/European Free Alliance	Skupina zelených/Evropské svobodné aliance
GUE/NGL	Confederal Group of the European United Left / Nordic Green Left	Skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice
IND/DEM	Independence and Democracy group	Skupina nezávislých/ demokracie
UEN	Union for Europe of the Nations Group	Skupina Unie pro Evropu národů
I/T/S	Identity, Tradition and Sovereignty Group	Skupina Identita, tradice a suverenity
NI	Non-attached Members	Nezařazení poslanci

Zdroj: *Vlastní zpracování (aktuální ke dni 2 .4. 2007).*

Za zmínku stojí fakt, že dne 9. ledna 2007 vzniklo nové politické seskupení: Identita, tradice a suverenity (I/T/S). Toto politické seskupení bylo formálně uznáno ještě předchozím předsedou Evropského parlamentu Josepem Borellem a to dne 15. ledna 2007. I/T/S má 20 poslanců a to ze sedmi zemí EU. Některé zdroje tvrdí, že I/T/S má 21 poslanců, ale to by neodpovídalo celkovému počtu 785 poslanců v EP.

ROZHODNUTÍ RADY
ze dne 1. ledna 2007
o pořadí pro výkon předsednictví Rady
(2007/5/ES, Euratom)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na čl. 203 druhý pododstavec této smlouvy,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii, a zejména na čl. 116 druhý pododstavec této smlouvy,

s ohledem na Smlouvu o Evropské unii, a zejména na čl. 28 odst. 1 a čl. 41 odst. 1 této smlouvy,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Rozhodnutím 2005/902/ES, Euratom ⁽¹⁾ stanovila Rada pořadí pro výkon předsednictví Rady pro členské státy Evropské unie od 1. ledna 2006.
- (2) Dne 1. ledna 2007 dojde k rozšíření Evropské unie o dva nové členské státy.
- (3) Je proto vhodné stanovit pořadí pro výkon předsednictví Rady, které by zahrnovalo tyto nové členské státy, a přijmout nové rozhodnutí, které nahrazuje rozhodnutí 2005/902/ES, Euratom,

ROZHODLA TAKTO:

Článek 1

1. Pořadí, ve kterém členské státy vykonávají předsednictví Rady od 1. ledna 2007, je stanoveno v příloze.

2. Rada může jednomyslně na návrh dotčených členských států rozhodnout, že členský stát bude vykonávat předsednictví v jiném období, než jak vyplývá z pořadí stanoveného v příloze.

Článek 2

Toto rozhodnutí nabývá účinku dnem 1. ledna 2007.

Zrušuje se rozhodnutí 2005/902/ES, Euratom.

Článek 3

Toto rozhodnutí bude zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie*.

V Bruselu dne 1. ledna 2007.

Za Radu
předseda
F.-W. STEINMEIER

⁽¹⁾ Úř. věst. L 328, 12.12.2005, s. 60.

PŘÍLOHA

Německo	leden–červen	2007
Portugalsko	červenec–prosinec	2007
Slovinsko	leden–červen	2008
Francie	červenec–prosinec	2008
Česká republika	leden–červen	2009
Švédsko	červenec–prosinec	2009
Španělsko	leden–červen	2010
Belgie	červenec–prosinec	2010
Maďarsko	leden–červen	2011
Polsko	červenec–prosinec	2011
Dánsko	leden–červen	2012
Kypr	červenec–prosinec	2012
Irsko	leden–červen	2013
Litva	červenec–prosinec	2013
Řecko	leden–červen	2014
Itálie	červenec–prosinec	2014
Lotyšsko	leden–červen	2015
Lucembursko	červenec–prosinec	2015
Nizozemsko	leden–červen	2016
Slovensko	červenec–prosinec	2016
Malta	leden–červen	2017
Spojené království	červenec–prosinec	2017
Estonsko	leden–červen	2018
Bulharsko	červenec–prosinec	2018
Rakousko	leden–červen	2019
Rumunsko	červenec–prosinec	2019
Finsko	leden–červen	2020

Příloha č. 3

Rada EU

Rada EU, někdy také nazývaná Rada ministrů, je legislativní a výkonný orgán reprezentující členské státy, jež rozhoduje o všech otázkách integrace a je hlavním střediskem politického rozhodování Evropské unie.

Právě v Radě Evropské unie se scházejí ministři členských států. V závislosti na otázkách, které jsou na pořadu jednání, v ní může každou zemi zastupovat ministr odpovídající za danou oblast (zahraniční věci, finance, sociální věci, doprava, atd.).

Předsednictví Rady vykonává vždy po dobu šesti měsíců postupně každý členský stát.

Níže uvádím jmenovitě předsednictví v Radě EU od roku 2000 až do první poloviny roku 2007.

Tabulka č. 1: Předsednictví v Radě EU od roku 2000 až do roku 2007

Rok	Polovina roku	Země	Jméno
2007	Druhá	Portugalsko	
	První	Německo	Pan Frank-Walter Steinmeier
2006	Druhá	Finsko	Pan Erkki Tuomioja
	První	Rakousko	Paní PLASSNIK
2005	Druhá	Velká Británie	Pan Straw
	První	Lucembursko	Pan Asselborn
2004	Druhá	Nizozemí	Pan Bot
	První	Irsko	Pan Cowen
2003	Druhá	Itálie	Pan Frattini
	První	Řecko	Pan Papandreou
2002	Druhá	Dánsko	Pan Møller
	První	Španělsko	Pan Piqué i Camps
2001	Druhá	Belgie	Pan Michel
	První	Švédsko	Paní Lindh
2000	Druhá	Francie	Pan Védrine
	První	Portugalsko	Pan Gama

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ve výše uvedené tabulce si čtenář jistě povšiml, že za celé zde uváděné období předsedaly v Radě EU pouze dvě ženy. Zde za zmínku stojí Zpráva Rady EU, kterou každoročně zpracovává Komise evropských společenství, ze dne 7. února 2007 č. 6205/07. V této zprávě v kapitole třetí „Strategické úkoly a obecné zásady“ v podkapitole 3.1 „Odstranění rozdílů mezi ženami a muži na trhu práce“ se píše, citují: *„Přístup k dobře odměněné a kvalitní práci je zárukou ekonomické nezávislosti žen a mužů. Neustále však přetrvávají velké rozdíly mezi ženami a muži, zejména v oblasti pracovních podmínek (práce na částečný úvazek, smlouvy na dobu určitou) a v oblastech činnosti a profesích. Analýza příčin těchto rozdílů a jejich konkrétní*

řešení je nezbytné.“ Proto doufám, že v budoucnu se v předsednictví Rady EU objeví více žen. Níže uvádím závěry vyplývající z této zprávy.

Na základě této zprávy a v souladu s prioritami uvedenými v plánu pro dosažení rovného postavení žen a mužů a v Evropském paktu pro rovnost žen a mužů se Evropská rada vyzývá, aby usilovně naléhala na členské státy, aby ve spolupráci se všemi zúčastněnými stranami plnily výše uvedené úkoly. Zvláštní pozornost by přitom měla být věnována:

- použití všech prostředků k odstranění rozdílů v odměňování žen a mužů;
- posílení začleňování hlediska rovnosti žen a mužů do provádění politik zaměstnanosti;
- pokračování v úsilí vyvíjeném k tomu, aby mohli muži a ženy sladit pracovní, soukromý a rodinný život, a podpoře sociálních partnerů při provádění opatření v tomto duchu;
- takovému přístupu k otázkám spojeným s demografickými změnami, který by zohledňoval a podporoval rovnost žen a mužů;
- plnému využití potenciálu, politiky soudržnosti a programů pro rozvoj venkova při podpoře rovnosti žen a mužů prostřednictvím programů spolufinancovaných strukturálními fondy;
- rychlému provedení směrnice 2006/54/ES týkající se rovného zacházení pro muže a ženy (přepracování) a směrnice 2004/113/ES týkající se rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování.

Dále uvádím tabulku, ve které názorně čtenář může vidět pořadí, ve kterém členské státy vykonávají předsednictví Rady EU od 1. 1. 2007.

Tabulka č. 2: Předsednictví v Radě EU dle zemí od roku 2007 do roku 2020

Rok	Polovina roku	Země
2020	druhá	
	první	Finsko
2019	druhá	Rumunsko
	první	Rakousko
2018	druhá	Bulharsko
	první	Estonsko
2017	druhá	Velká Británie
	první	Malta
2016	druhá	Slovensko
	první	Nizozemsko
2015	druhá	Lucembursko
	první	Lotyšsko
2014	druhá	Itálie
	první	Řecko
2013	druhá	Litva
	první	Irsko
2012	druhá	Kypr
	první	Dánsko
2011	druhá	Polsko
	první	Maďarsko
2010	druhá	Belgie
	první	Španělsko
2009	druhá	Švédsko
	první	Česká republika
2008	druhá	Francie
	první	Slovinsko
2007	druhá	Portugalsko
	první	Německo

Zdroj: Vlastní zpracování.

Jelikož bude, jak je z tabulky č. 2 patrné, Česká republika předsedat Radě EU v první polovině roku 2009, tak Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR ustavilo v září 2005 resortní pracovní skupinu pro koordinaci při přípravě na předsednictví ČR v Radě EU.

Ve snaze o určitou kontinuitu práce Rady se postupně utvořila neformální formace zvaná „trojka“. Trojka se stává z ministrů zahraničí států aktuální předsednické země a zemí, které předsednictví zastávají před a po ní. Každá členská země se tedy v různé intenzitě podílí na přípravě až šesti po sobě následujících summitů v průběhu 18 měsíců; role Předsednictví je však dominantní. Od vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost v roce 1999 se navíc v oblasti zahraniční politiky prosazuje tzv. *reformovaná trojka*, která se skládá

z ministra zahraničí předsednické země, Vysokého představitele pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a komisaře pro vnější vztahy.

Rada ve složení ministrů financí a hospodářství (tzv. Jumbo nebo ECOFIN) se stará o koordinaci hospodářské politiky členských států EU. Rada také zasedá ve složení ministrů zemědělství, průmyslu, životního prostředí a dopravy. Je rovněž rozhodujícím orgánem v oblasti třetího pilíře (policejní a justiční spolupráce v trestních věcech). Má pravomoc vydávat (v prvním pilíři ve spolupráci s Evropským parlamentem) akty, které jsou sekundárními prameny práva Společenství.

Profesionální zázemí Rady tvoří tzv. COREPER a Generální sekretariát:

- COREPER (Comité des Représentants Permanents, česky *Výbor stálých zástupců*) je jedním z nejvýznamnějších spojovacích článků mezi členskými státy a ES. Sestává ze stálých zástupců členských států v Bruselu (velvyslanců a jejich zástupců), kteří jsou v úzkém kontaktu s Komisí i mezi sebou navzájem. COREPER pracuje v rámci dvou seskupení: COREPER I a COREPER II. Hlavním úkolem COREPERu je projednávání a příprava návrhů, o nichž poté, často již jen formálně, rozhoduje Rada. COREPERu podléhá přibližně 250 výborů a pracovních skupin složených z delegátů členských států, zabývajících se technickými detaily jednotlivých legislativních návrhů. Kromě toho mají některé výbory zvláštní úlohu v koordinaci a odbornosti v určitých oblastech, jako např. Hospodářský a finanční výbor, Politický a bezpečnostní výbor (s úkolem sledovat mezinárodní situaci v oblasti zahraniční politiky a společné bezpečnosti a pod vedením Rady zajišťovat politickou kontrolu a strategické zaměrování operací při řešení krizí) a Koordinační výbor pověřený přípravou činnosti v oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech.
- Generální sekretariát zajišťuje zasedání Rady po technické a administrativní stránce. Člení se na pět ředitelství a odbor právních služeb. Stará se o přípravu zasedání, vedení protokolu, tlumočnické a překladatelské služby, zveřejňování dokumentů. Spravuje rozpočet Rady a archívy. Generální tajemník je jmenován Radou na základě hlasování kvalifikovanou většinou. Generální sekretariát Rady sídlí v moderní budově Justus Lipsius v Bruselu. Od roku 1999 je Generální tajemník zároveň Vysokým představitelem pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Tuto funkci v současné době zastává **Javier Solana (Španělsko)**.

Způsob, kterým Rada přijímá rozhodnutí, se řídí podle ustanovení v jednotlivých člancích základních smluv.

V zásadě jde o jeden ze tří různých způsobů hlasování

- prostou většinou;
- kvalifikovanou většinou;
- jednomyslným hlasováním.

Prostou většinou rozhoduje Rada pouze pokud, jestliže smlouva o ES způsob hlasování nestanoví.

Při hlasování kvalifikovanou většinou (touto cestou se schvaluje většina rozhodnutí Rady) je zapotřebí naplnit princip takzvané trojí většiny, to znamená, že:

- Pro návrh se musí vyslovit nadpoloviční většina členských států, pokud se hlasuje o návrhu předloženém Komisi (takových je většina). U ostatních rozhodnutí musí být podpora členských států dvoutřetinová.
- Státy hlasující pro návrh musí představovat alespoň 62 % celkové populace EU. Navíc může každý členský stát požádat o potvrzení, že hlasy odevzdané ve prospěch návrhu zastupují nejméně 62 % celkového obyvatelstva Unie. Pokud tato podmínka není splněna, není rozhodnutí přijato.
- Návrh musí být podpořen stanoveným počtem hlasů. Každá členská země má určitý počet hlasů, který je odvozen od její velikosti (tj. počtu obyvatel, ovšem se zvýhodněním menších států). K přijetí rozhodnutí kvalifikovanou většinou je v současné době (od 1. ledna 2007) zapotřebí 255 hlasů (tj. 73,9 % z celkového počtu 345). I když má každá členská země při hlasování kvalifikovanou většinou určitý počet hlasů, není možné, aby tyto hlasy dělila - musí být použity všechny najednou. Dále bych zde uvedla, že systémů hlasování v EU je více a používá se zpravidla jejich kombinace.

V níže uvedené tabulce č. 3: Politické strany Rady EU, se čtenář může dozvědět, které politické strany působí v rámci Rady EU, také jsem této tabulce uvedla kvalifikovanou většinu hlasů u jednotlivých stran.

Tabulka č.3 : Politické strany Rady EU

Zkratka	Název strany v AJ	Název strany v ČJ	Kvalifikovaná většina hlasů
EPP	European People's Party	Evropská lidová strana	108
PES	Party of European Socialists	Skupina evropských socialistů	114
ELDR	European Liberal Democrat and Reform Party	Evropští liberální demokraté a Strana reformy	44
AEN	Alliance for Europe of the Nations	Aliance pro Evropu národů	34
EDP	European Democratic Party	Evropská demokratická strana	29
MER	Movement for European Reform	Hnutí pro evropskou reformu	12
DIKO	Independent - Democratic Party (Dimokratikon Komma)	Nezávislí - Demokratická strana	4

Zdroj: Vlastní zpracování.

Jak je z výše uvedené tabulky patrné, tak největší kvalifikovanou většinu hlasů má Skupina evropských socialistů (PES), jen o 6 hlasů méně má Evropská lidová strana se 108 hlasy. Nejnižší počet hlasů má Nezávislí – Demokratická strana a to se čtyřmi hlasy.

Příloha č. 4

Výňatek Článku 2, 3 a Přílohy I ze:

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2002/83/ES

ze dne 5. listopadu 2002

o životním pojištění

Článek 2

Oblast působnosti

Tato směrnice se týká přístupu k samostatné výdělečné činnosti v přímém pojištění a jejímu výkonu pojišťovnami, které jsou usazeny v členském státě nebo si přejí být v tomto státě usazeny, pokud jde o:

1) poskytování těchto druhů pojištění, pokud vyplývají ze smlouvy:

- a) životní pojištění, což je pojistné odvětví, které zahrnuje zejména pojištění pouze pro případ dožití se stanoveného věku, pojištění pouze pro případ smrti, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo pro případ dřívější smrti, životní pojištění s výplatou zaplaceného pojistného, pojištění manželství, pojištění prostředků na výživu dětí;
- b) pojištění důchodu;
- c) doplňkové pojištění provozované životními pojišťovnami, což je zejména pojištění pro případ úrazu včetně pracovní neschopnosti, pojištění smrti následkem úrazu a pojištění invalidity následkem úrazu nebo nemoci, kde tyto různé druhy pojištění jsou sjednávány doplňkově k životnímu pojištění;
- d) typ pojištění existující v Irsku a Spojeném království známé jako trvalé zdravotní pojištění (permanent health insurance), které nelze zrušit;

2) následující operace, pokud jsou na smluvním základě a pokud podléhají doзору správních orgánů odpovědných za dozor nad soukromým pojištěním:

- a) tontiny, u kterých je založen spolek přispěvatelů s cílem společné kapitalizace příspěvků a následného rozdělení takto akumulovaných aktiv mezi přeživší osoby nebo mezi oprávněné osoby po zemřelých;
- b) operace umořování kapitálu založené na pojistně matematických výpočtech, u kterých se za předem dohodnuté jednorázové nebo pravidelně se opakující platby stanoví závazky určitých výplat po určitou dobu;
- c) správa skupinových penzijních fondů, např. činnosti spočívající pro dotyčný podnik ve správě investic, a zejména aktiv tvořících rezervy subjektů, které provádějí platbu v případě smrti nebo dožití se stanoveného věku nebo v případě přerušení nebo omezení činnosti;
- d) operace uvedené v písmenu c), pokud jsou doprovázeny pojištěním kryjícím buď zachování kapitálu, nebo minimální úrokový výnos;
- e) operace prováděné pojišťovnami, které jsou uvedeny v kapitole 1 hlavy 4 knihy IV francouzského "code des assurances" (pojišťovacího řádu);

3) operace závisící na délce lidského života, které jsou předepsány nebo stanoveny v právních předpisech o sociálním pojištění, jsou-li vykonávány nebo spravovány pojišťovnami na jejich vlastní riziko v souladu s právními předpisy členského státu.

Článek 3

Vyňaté činnosti a orgány

Tato směrnice se netýká:

- 1) s výhradou použití čl. 2 odst. 1 písm. c) odvětví určených v příloze ke směrnici 73/239/EHS;
- 2) operací vzájemných pojišťoven, u nichž se plnění liší podle dostupných zdrojů a které požadují na každém ze svých členů stejný příspěvek;
- 3) operací prováděných jinými subjekty, než jsou podniky uvedené v článku 2, jejichž účelem je poskytovat plnění zaměstnaným a samostatně výdělečným osobám patřícím do jednoho podniku nebo skupiny podniků nebo do jednoho oboru nebo skupiny oborů v případě smrti nebo dožití se stanoveného věku nebo v případě přerušení nebo omezení činnosti, ať již jsou nebo nejsou závazky vyplývající z těchto operací vždy plně kryty matematickými rezervami;
- 4) s výhradou použití čl. 2 odst. 3 pojištění tvořícího část zákonného systému sociálního zabezpečení;
- 5) subjektů, které se zavazují poskytovat plnění výhradně v případě smrti, kde částka těchto plnění nepřevyšuje průměrné pohřební náklady za jednu smrt nebo kde je plnění poskytováno v naturáliích;
- 6) vzájemných pojišťoven, kde
  - 1) stanovy stanoví možnost určení dalších příspěvků nebo snížení jejich plnění nebo vyžadování pomoci od jiných osob, které se zavázaly ji poskytnout, a
  - 2) roční příjem z příspěvků za činnosti v oblasti působnosti této směrnice nepřevyšuje 5 milionů eur ve třech po sobě následujících letech. Je-li tato částka ve třech po sobě následujících letech překročena, použije se tato směrnice od čtvrtého roku.Tento odstavec však nebrání vzájemné pojišťovně v tom, aby požádala o povolení podle této směrnice nebo aby si toto povolení ponechala;
- 7) spolku "Versorgungverband deutscher Wirtschaftsorganisationen" v Německu, pokud nedojde ke změně jeho stanov ohledně rozsahu jeho činností;
- 8) penzijních činností penzijních pojišťoven stanovených v zákonu o penzijním pojištění zaměstnanců (TEL) a souvisejících finských právních předpisech, pokud

a) penzijní pojišťovny, které již podle finských právních předpisů mají povinnost mít pro své penzijní činnosti oddělené účetnictví a systémy správy, ode dne přístupu vytvoří ještě samostatné právní subjekty pro výkon těchto činností;

b) finské orgány nediskriminačním způsobem umožní všem státním příslušníkům a společnostem z členských států vykonávat podle finských právních předpisů činnosti určené v článku 2 vztahující se k této výjimce, ať to je prostřednictvím

1) kontroly nebo účasti ve stávající pojišťovně nebo skupině;

2) vytvářením nových pojišťoven nebo skupin, včetně penzijních pojišťoven, nebo účastí v nich;

c) finské orgány předloží do tří měsíců od dne přistoupení Komisi ke schválení zprávu uvádějící, jaká opatření byla podniknuta pro oddělení činností TEL od běžných pojišťovacích činností provozovaných finskými pojišťovnami, aby bylo vyhověno všem požadavkům této směrnice.

PŘÍLOHA I

Pojistná odvětví

I. Pojištění uvedená v čl. 2 odst. 1 písm. a), b) a c), vyjma pojištění uvedená v odvětvích II a III.

II. Pojištění manželství, pojištění prostředků na výživu dětí.

III. Pojištění uvedená v čl. 2 odst. 1 písm. a) a b), která jsou spojena s investičními fondy.

IV. Trvalé zdravotní pojištění uvedené v čl. 2 odst. 1 písm. d).

V. Tontiny uvedené v čl. 2 odst. 2 písm. a).

VI. Operace umořování kapitálu uvedené v čl. 2 odst. 2 písm. b).

VII. Správa skupinových penzijních fondů podle čl. 2 odst. 2 písm. c) a d).

VIII. Operace uvedené v čl. 2 odst. 2 písm. e).

IX. Operace uvedené v čl. 2 odst. 3.

Příloha č. 5

A. Klasifikace rizik podle pojistných odvětví dle směrnice EU č. 73/239/EEC (První směrnice neživotního pojištění)

1. Úraz (včetně pracovních úrazů a nemocí z povolání)

- paušální finanční plnění
- plnění mající povahu odškodnění
- kombinace obou
- úraz cestujících

2. Nemoc

- paušální finanční plnění
- plnění mající povahu odškodnění
- kombinace obou

3. Pozemní vozidla (mimo železniční vozový park)

Veškerá poškození nebo ztráta

- pozemních motorových vozidel
- pozemních vozidel mimo motorová vozidla

4. Železniční vozový park

Veškerá poškození, ztráta nebo zničení železničního vozového parku

5. Letecké dopravní prostředky

Veškerá poškození, ztráta nebo zničení leteckých dopravních prostředků

6. Plavidla (námořní, jezerní a říční plavidla)

Veškerá poškození, ztráta nebo zničení

- říčních a průplavových plavidel
- jezerních plavidel
- námořních plavidel

7. Dopravované zboží (zahrnující zboží, zavazadla a jiné předměty)

Veškerá poškození, ztráta nebo zničení zboží nebo zavazadel bez ohledu na způsob dopravy

8. Požár a přírodní živly

Veškerá poškození, ztráta nebo zničení majetku (mimo majetek zahrnutý v odvětvích 3, 4, 5, 6 a 7) způsobené:

- požárem
- výbuchem
- vichřicí (bouří)
- přírodními živly mimo vichřici (bouři)
- jadernou energií
- sesuvem nebo poklesem půdy

9. Jiné škody na majetku

Veškerá poškození, ztráta nebo zničení majetku (kromě majetek zahrnutý do odvětví 3, 4, 5, 6 a 7) v důsledku krupobití nebo mrazu a jakákoliv událost, jako krádež, mimo ty, jež jsou uvedeny pod odvětvím č. 8

10. Odpovědnost za škody z provozu motorových vozidel

Veškerá odpovědnost za škody vyplývající z použití pozemních motorových vozidel (včetně odpovědnosti dopravce za škodu)

11. Odpovědnost za škody z provozu leteckých dopravních prostředků

Veškerá odpovědnost za škody vyplývající z použití leteckých dopravních prostředků (včetně odpovědnosti dopravce za škodu)

12. Odpovědnost za škody z provozu plavidel (námořní, jezerní a říční plavidla)

Veškerá odpovědnost za škody vyplývající z použití lodí, plavidel nebo člunů na moři, jezerech, Řekách nebo průplavech (včetně odpovědnosti dopravce za škodu)

13. Obecná odpovědnost za škody

Veškerá odpovědnost za škody mimo druhy zmíněné pod odvětvími č. 10, 11 a 12

14. Úvěr

- nesolventnost (obecně)
- exportní úvěr
- splátkový úvěr
- hypotéky
- zemědělský úvěr

15. Záruka (kauce)

- záruka (kauce) přímá
- záruka (kauce) nepřímá

16. Různé finanční ztráty

- rizika z výkonu povolání
- nedostatečný příjem (obecně)
- nepříznivé počasí
- ušlé příjmy

- trvalé běžné výdaje
- nepředvídané obchodní výdaje
- ztráta tržní hodnoty
- ztráta příjmů z nájmu nebo jiných příjmů
- nepřímé obchodní ztráty kromě těch, které jsou uvedeny výše
- jiné finanční ztráty (neobchodní)
- jiné druhy finančních ztrát

17. Právní ochrana

Právní ochrana a náklady vedení sporu

Rizika zahrnutá v příslušném odvětví nesmějí být zahrnuta v jakémkoli jiném odvětví s výjimkou případů uvedených v bodě C.

B. Název povolení vydávaného pro více než jedno pojistné odvětví

Kde povolení současně kryje:

- a) odvětví č. 1 a 2 je nazýváno „Pojištění úrazu a nemoci“;
- b) odvětví č. 1 (čtvrtá odrážka), 3, 7 a 10 je nazýváno „Pojištění motorových vozidel“;
- c) odvětví č. 1 (čtvrtá odrážka), 4, 6, 7 a 12 je nazýváno „Námořní a dopravní pojištění“;
- d) odvětví č. 1 (čtvrtá odrážka), 5, 7 a 11 je nazýváno „Letecké pojištění“;
- e) odvětví č. 8 a 9 je nazýváno „Pojištění proti požáru a jiným majetkovým škodám“;
- f) odvětví č. 10, 11, 12 a 13 je nazýváno „Pojištění odpovědnosti za škody“;
- g) odvětví č. 14 a 15 je nazýváno „Pojištění úvěru a záruky (kauce)“;
- h) všechna odvětví: je nazýváno podle rozhodnutí příslušného členského státu, který oznámí své rozhodnutí ostatním členským státům a Komisi.

C. Doplnková rizika

Podnik, jež obdržel povolení pro hlavní riziko patřící do jednoho odvětví nebo skupiny odvětví, může rovněž pojišťovat rizika, která jsou zahrnutá do jiného odvětví, aniž by bylo nutné mít povolení pro tato rizika, ale pouze pokud tato rizika:

- jsou spojená s hlavním rizikem,
- týkají se předmětu, který je pojištěný proti hlavnímu riziku,
- jsou pojištěná ve smlouvě, kterou je pojištěno hlavní riziko.

Rizika, jež jsou zahrnutá v odvětvích 14 a 15 v bodu A této přílohy, však nesmějí být považována za doplňková rizika k ostatním odvětvím.